

EVROPSKI PARLAMENT IN MANJŠINE

Sredi junija bomo spet volili poslance za parlament v Strasbourgu. Te bodo že pete neposredne volitve tega najvišjega evropskega izvoljenega telesa. Pred letom 1979 so namreč poslance za Strasbourg volili oz. imenovali posamezni državni parlamenti. Z novim in direktnim načinom volitev pa je zelo narasel politični pomen evropske skupščine, ki ima danes že nad 600 poslancev iz petnajstih držav.

Vsaka izmed članic ima zaenkrat svoj zakon za izvolitev lastnih evropskih predstavnikov. Večje države (kot so Velika Britanija, Francija, Nemčija in Italija) imajo največje število poslancev (nad osemdeset). Sledijo si vse ostale, pač v razmerju s številom volivcev oz. prebivalstva. Najmanj (šest) jih ima Luksemburg, ki je pa v zadnjem obdobju imel celo predsednika Evropske komisije (vlade). Parlamentarne skupine se tu ne delijo po narodnosti, ampak po strankah (najbolj številne so ljudska stranka - krščanski demokrati, socialisti, nato pa druge sredinske oz. manjše stranke). Še pred nekaj leti je obstajala uradna parlamentarna skupina Mavrica (Arc-en-ciel), ki je v Evropski svobodni zvezi (ALE - Alliance Libre Européenne) povezovala manjšinske in avtonomistične stranke. Teh je bilo kar veliko. Od Irske in Škotske v Veliki Britaniji, mimo Baskov in Kataloncev ter Andaluzijcev v Španiji, Bretoncev in Korzičanov ter predstavnikov Alzacije v Franciji vse do Italije (sardinska stranka), ki pa je dejansko odražala znane koalicije manjšin v Italiji.

S tem pa smo že v središču problema, ki ga naslov nakazuje. Znano je, da živi v državah Evropske unije nad 50 milijonov pripadnikov narodnih manjšin oz. malih jezikovnih skupnosti. Že prej smo omenili glavne. Pri tem lahko štejemo narodne manjšine v klasičnem smislu kot podaljšek matičnega naroda v tuji državi (pri nas primer Slovencev in Južnih Tirolcev) ali pa drugače avtohtonih skupin, ki sploh nimajo za seboj matice (Furlani, Sardinci v Italiji, Baski v Franciji in Španiji, itd.). Vsi pa težijo po ohranitvi lastne identitete in kulturne ter jezikovne avtonomije. In tako imamo tudi v evropskem parlamentu že danes lepo število poslancev teh skupnosti. V evropski skupščini so dragocen glas različnosti in posebnosti v bogatem mozaiku evropskih narodov. Čeprav je glas manjšinskih predstavnikov večkrat "glas vpijočega v puščavi", pomeni vseeno ta glas izraz življenjske in tudi politične volje po lastni samobitnosti v širšem evropskem okviru.

Manjšine v Italiji so imele do sedaj različna predstavništva. Po obstoječem zakonu za evropske volitve, ki predvideva udeležbo nemške, francoske in slovenske manjšine (je pa stvaren in uresničljiv zaenkrat le za južnotirolsko manjšino), je vsa leta imela svoje predstavnike stranka Südtiroler Volkspartei (poslanca Joachim Dalsass in Michl Ebner). Druge manjšine so si do leta 1994 s koalicijo priborile mesto v Strasbourgu in imele kot predstavnika evropskega poslanca Sardinske akcijske stranke (PSd'Az), ki sta bila Michele Columbu in Mario Melis. Tu žal ni prišlo do predvidene rotacije s predstavniki drugih manjšinskih strank, zlasti Union Valdôtaine in Slovenske skupnosti, kot je bilo izrecno predvideno. Vsekakor je treba reči, da so tako narodne in jezikovne manjšine v Italiji le bile na neki način zastopane v evropski skupščini.

Želeti je, da bi tudi novi evropski parlament imel v svoji sredi izvoljene poslance vseh narodnih manjšin oz. skupnosti in tako dejansko odražal tudi že pravo Evropo narodov.

ANDREJ BRATUŽ

ITALIJA OB VSTOPU V NOVO TISOČLETJE

CIAMPI DESETI PREDSEDNIK REPUBLIKE

ALOJZ TUL

Dne 28. maja letos bi se moral končati sedemletni mandat predsednika republike Scalfara. V vidiku te zapadlosti so se že pred časom začele zakulisne priprave za izbiro najbolj primerne kandidata za njegovega naslednika. Ker je za izvolitev predsednika republike pri prvih treh glasovanjih potrebna dvetretjinska večina glasov velikih volivcev (poslancev, senatorjev in deželnih delegatov), mora biti kandidat osebnost, da lahko zbere okrog sebe takšno večino. V sedanjem italijanskem parlamentu pa bi bilo težko doseči tudi absolutno večino.

Že od vsega začetka je bilo jasno, da, če ne bo prišlo do predhodnega dogovora med večjimi političnimi strankami, se bo nujno ponovila

nelepa slika iz prejšnjih obdobij, ko je bilo treba opraviti številna glasovanja, preden je kak kandidat dosegel zadostno število glasov.

V pričakovanju prvega glasovanja, določenega za 13. maj, so se pojavljala imena raznih možnih kandidatov. V zadnjih dneh se je to število skrčilo na tri oz. štiri imena (notranja ministrica Jervolino, predsednik senata Mancino, nekdanji predsednik vlade Amato in sedanji zakladni minister Ciampi). Za ministrice Jervolino in senatorja Mancinija se je močno zavzemala ljudska stranka, medtem ko se druge vladne stranke do zadnjega niso jasno izrekle. Prav tako je Pol svobosčin čakal na predloge vlade. Ko je ministrski predsednik D'Alema ugotovil, da bi opozicija okrog Pola svobosčin bila pripravljena podpreti edinole kandidato zakladnega ministra Ciampija, kolikor ne pripada nobeni stranki in uživa ugled kot finančni strokovnjak, so izpadle vse druge kandidature. S tem so bili dani pogoji za trdno izvolitev ministra Ciampija.

Tako se je tudi zgodilo. V četrtek, 13. maja, se je v dvorani poslanske zbornice v Rimu zbralo 990 velikih volivcev (od skupno 1010 upravičencev) in že v prvem glasovanju izvolilo Carla Azeglia Ciampija za novega državnega poglavarja. Prejel je namreč 707 glasov, t.j. 33 več od zahtevane dvetretjinske večine (674 glasov). 185 volivcev se očitno ni držalo navodil svojih strank in je glasovalo po svoje. Vendar to v ničemer ne zmanjša pomena prodorne Ciampijeve izvolitve že v prvem glasovanju.

STRAN 2

STRAN 2

KRIZA NA BALKANU

TRPLJENJU NI VIDETI KONCA

DRAGO LEGIŠA

Je kriza na Balkanu zares brezizhodna? Bo Atlantska zveza še nadaljevala z bombardiranjem Srbije oziroma Zvezne republike Jugoslavije, čeprav bo Kosovo še dalje zapuščalo albansko prebivalstvo in bo Milošević režim s tem dejansko dosegel svoj glavni cilj? Obe vprašanji sta gotovo upravičeni, potem ko sta potekla dva meseca od prvih letalskih napadov Atlantskega zavezništva.

Iz Beograda še ni uradne novice, da je tamkajšnja oblast pripravljena sprejeti znanih petih pogojev, ki jih je postavila Atlantska zveza. Res je sicer, da je Beograd v

zadnjem času izjavil, da se je njegova vojska začela umikati s Kosova, vendar je kot glavni razlog navedel uničenje albanskih "teroristov", s čimer je mislil na OVK (Osobodilno vojsko Kosova). Kot stalni refren pa se še dalje sliši zatrjevanje, da Albanci trumoma zapuščajo svoje domove, ker se bojijo Natovih bomb.

Prav gotovo drži, da so se odločilni dejavniki Atlantske zveze globoko zmotili, če so računali, da bodo le z letalskimi napadi na Srbijo prisilili Miloševića in njegov krog na predajo. Kdor je tako mislil, očitno ne pozna srbskega naroda, za katerega je značilen predvsem velik na-

rodni ponos, ki mu je treba dodati še globoko prepričanje, da je Kosovo zibelka srbske kulture. Ne smemo končno pozabiti, da se je Milošević povzpela na oblast in jo utrdil prav s tem, da je od konca osemdesetih let dalje do skrajnosti izkoriščal takšno gledanje na kosovsko stvarnost. Ne glede na to je prav tako res, da je Milošević veljal za zahodni svet za zanesljivega in dejansko edinega sogovornika. Takšen je do neke mere tudi danes.

Seveda je popolnoma jasno, da je Nato v tako veliki vojaški premoči, da bi lahko s pravo vojno dosegel gladko zmago.

Naše bralce in ljudi dobre volje pozivamo, naj po svojih močeh pomagajo trpečim in preganjanim s Kosova.

POMAGAJMO TRPEČIM IN PREGANJANIM!

Darove v denarju sprejema tudi naša uprava, ki bo poskrbela, da bodo prispevke nemudoma prejele pristojne ustanove in dobrotelne organizacije.

NOVI GLAS

- 02 Vida Valenčič
RUSKE ZAGATE
- 03 Drago Legiša / intervju
ANDREJ MERVIC
- 05 ANTON VOVK: NEUKLONLJIV SLOVENEK
- 06 ČEZMEJNA TELEVIZIJA, KAJ JE TO?
- 09 Ivan Žerjal
RAZSTAVA O VEČJEZIČNOSTI TRSTA

- 10 ŠTMAVER OB PETJU IN GLASBI
- 11 Iva Koršič
TEČAJ SLOVENŠČINE SE IZTEKA
- 13 Marjan Drobež
CILJI SLOVENSKE POLITIKE
- 15 Igor Cotič
USPEŠEN OBRAČUN ODBOJKARJEV
- 16 Verena Koršič
O PRENOVLJENI CERKVI NA PEČI

CIAMPI DESETI PREDSEDNIK...

KDO JE CARLO AZEGLIO CIAMPI

Rodil se je v Livornu leta 1920 in ima torej 79 let. Po izobrazbi je humanist in pravnik. Je poročen in ima dva otroka. Službo pri Banki Italije je nastopil že leta 1946 in se je udeleževal v njenem okviru do upokojitve pred nekaj leti. Upoštevač njegov nepristranski položaj in izkušnje visokega državnega funkcionarja, mu je predsednik Scalfaro v kritičnem obdobju odkritja velikih podkupovalnih afer leta 1993 poveril vodenje prehodne vlade. Nato je sodeloval še v Berlusconi, Prodi in D'Alema vladi kot finančni ozioroma zakladni minister.

Je človek laične usmeritve, a obenem tudi praktičen katoličan, ki ni nikdar silil v ospredje in se ni dal povleči v

strankarska kolesja. Državi je pomagal s svojim strokovnim znanjem in v vztrajnem delu pri vodenju osrednje državne banke in njene monetarne politike. Veliko zaslug mu pripisujejo pri tem, da je uspel Italijo vključiti v evropsko monetarno unijo z evrom kot skupno valuto, kar mu je prineslo ugled tudi v mednarodnih krogih. Prav zgoraj opisane lastnosti so odločilno pripomogle, da je bil sprejemljiv kandidat za tako širok politični krog.

POZITIVNI ODMEVI

Kot smo že v uvodu omenili, je Ciampijeva nenadna in prodorna izvolitev nekaj ne navadnega za italijansko politično življenje. Starosta italijanskih novinarjev Indro Montanelli je v svojem tipičnem sarkastičnem slogu ta politični "čudež" pripisal nič

manj kot patru Piju, ki je bil teden prej slovesno proglašen za blaženega. Ima pa ta čudež tudi svoje stvarno ozadje. Italija se namreč v tem trenutku znajde v tako zapletenem položaju zaradi vpetosti v vojno na Balkanu, da si ni mogla privoščiti še dolgotrajnega strankarskega kockanja za najvišjo državno službo pred očmi celotne javnosti. Ko je tudi opozicija pristala na Ciampija, ni bilo več poti nazaj in odpasti so morale vse druge kandidature. Pri tem se je najbolj prizadeto čutilo vodstvo Ljudske stranke, ki se je zavzemala za izvolitev kandidata iz svojih vrst po načelu politične uravnoveženosti pri zasedbi vodilnih mest, kakor se je skoro po pravilu dogajalo v preteklosti. Iz solidarnosti do vladne koalicije se je sicer sprizajnila z izvršenim dejstvom, a že napoveduje kritično zaostrovanje do vladne politike. Značilno je, da italijanska cerkvena hierarhija pozitivno jemlje za znanje

Ciampijevo izvolitev in ne solidariza z vodstvom Ljudske stranke. Glasilo italijanskih škofov *Avenire* jo brez dlak na jeziku poziva, naj vendarle "menja (stare) obraze in način vodenja politike".

Izvolitev Ciampija za Scalfarovega naslednika je vsekakor nad vse pozitivno odmevala tako v Italiji kot izven nje. Po neuspehu zadnjega referenduma so zagovorniki bipolarnega sistema dobili novega zagona za njegovo dograjevanje. Prevladuje tudi mnenje, da so se sedaj ustvarili ugodni predpogoji za obnovitev dialoga med vladnimi in opozicijskimi političnimi silami za doseg dogovora o temeljnih ustavnih reformah.

Glede na to, da je predsednik Scalfaro po ustaljenem običaju odstopil nekaj dni pred zapadlostjo mandata, je novoizvoljeni predsednik Ciampi lahko zaprisegel že 18. maja in takoj prevzel povelje na Kvirinalu.

RUSKE ZAGATE

VIDA VALENČIČ

Stanje v Rusiji je vse prej kot linearno in jasno. V prejšnjih dneh se je v Moskvi zgodilo namreč "vse in nasprotno vsega". Najprej je moral Boris Jelcin dokazati, kdo nosi hlače v ruski hiši, in je zato na vrat na nos odstavil premiera Jevgenija Primakova, v bistvu iz zavisti zaradi njegove visoke priljubljenosti med prebivalstvom. Seveda je to časovno sovpadalo z začetkom največje farse zadnjih let: procesa proti predsedniku Jelcinu v dumi. Ni dvoma, da je bil Jelcin spreten politik, ki je znal zaigrati marsikatero (tudi nedovoljeno) karto, vseeno pa je proces, ki je imel za cilj *impeachment* ruskega predsednika, predstavljal v bistvu le možnost neumnega znašanja komunistov nad potjo, ki jo je ubrala post-sovjetska Rusija. Zamislimo se samo ob pomenu tistega napisa med (sicer relativno maloštevilno) manifestacijo veterokomunistov v podporo procesu zoper Jelcina: "Rusija potrebuje Miloševića!"

Predsednik se je tako znašel na skrajnem položaju glavnega krivca za vse, predstavljal naj bi glavni in edini razlog za vse, kar je slabega morala država pretrpeti v teh letih. Ker pa realnost ni nikoli tako črna-bela, tudi taka razlaga dogodkov nima svoje osnove. Nedvomno je Jelcin "s svojimi nepredvidljivimi in nepremišljenimi potezami postal glavni destabilizacijski dejavnik v velikanski in uničeni državi" (Branko Soban),

res pa je tudi, da je odgovornost razširjena med več oseb in da je bila celotna skupina ruskih politikov soudeležena pri krojenju (težke) usode ruske države v zadnjih letih. Pomislimo le na današnjega glavnega pogajalca v vojni na Balkanu, Černomirdina!

Kaj zdaj? Jelcin je za novega prvega ministra izbral zvestega služabnika Sergeja Stepašina, brezhibnega političnega tehokrata, ki bo vedno in kjerkoli izražal svojo popolno zvestobo Jelcinu. In to je najbolj pomembno. Prav tako ni čudno, da je Jelcin izbral nekoga, ki sedi na verjetno najpomembnejši stolički, in sicer na čelu državnega Varnostnega sveta. Na ta način si je predsednik zagotovil podporo vojske, kar bi bilo izrednega pomena v primeru morebitnih trenj z ruskim parlamentom. V sredo, 19. t.m., naj bi šla nastavitve Stepašina za novega premiera skozi rešeto treh glasovanj v dumi in sploh ni rečeno, da ga bo ruski parlament podprl. Kakorkoli že, v Rusiji se odpira obdobje vsesplošne krize. Svetovni monetarni sklad je moral državi dodeliti nova posojila, da bi se lahko za silo znašla, pogajanja za ta krvavo potrebna sredstva pa so zaradi burnega političnega dogajanja zamrznjena. Ljudje seveda nastradajo. Kar pa je najhuje, politične igre, farse, zahrbtna nasprotovanja in vsesplošno izigravanje se stalno nadaljujejo. Medtem pa tone Rusija iz krize v krizo.

TRPLJENJU...

Prave vojne - pri čemer mislimo predvsem na kopenske posege - pa Atlantska zveza ni imela nikdar v načrtih, kot je še pred nekaj dnevi odločno poudaril italijanski zunanji minister Dini. Vzroki in razlogi takega ravnanja so na dlan: nobena država članica noče riskirati življenja svojih vojakov in tudi noče riskirati hudega in morda celo nepopravljivega spora z Rusijo in Kitajsko.

PREOBRAT V IZRAELU

Novi izraelski predsednik je 57-letni Ehud Barak, bivši poveljnik glavnega stana izraelske vojske. Na volitvah je prejel 57% glasov, medtem ko je njegov tekmelec in dosedanji predsednik Benjamin Netanjahu dobil le 42%. Barak je po nasilni smrti Shimona Peresa l. 1997 prevzel vodstvo laburistične stranke. New York Times je objavil izjavo visokega ameriškega funkcionarja, iz katere izhaja, da so v Beli hiši "navijali za Baraka", z njegovo zmago pa naj bi se Clinton znebil nepriljubljenega zaveznika.

sko, ki sta ali vsaj veljata za "naravni zaveznici" Beograda.

V tem je treba zato iskati glavni vzrok, zakaj si pomembnejše države članice Atlantske zveze še vedno tako odločno prizadevajo, da bi v mirovnem procesu postali odločilni dejavniki tako Rusija kot Kitajsko. Slednja se je sicer samodejno vključila v igro po raketnem napadu na kitajsko veleposlaništvo v Beogradu, ki ga je sam ameriški predsednik označil za "tragično pomoto".

Medtem ko pišemo, se prizadevanja za "politično rešitev" naravnost stopnjujejo. Zelo aktiven je ruski odposlanec Černomirdin, ki je bil v sredo, 19. t.m., na obisku v Beogradu, potem ko se je v Helsinkih sestal s tamkajšnjim predsednikom. Svoj načrt za "politično rešitev" je pripravila tudi italijanska vlada, ki je za ta načrt skušala pridobiti predvsem Nemčijo. V tej zvezi je treba omeniti srečanje D'Alema-Schröder na začetku tedna v Bariju. Italijanski načrt predvideva, naj Varnostni svet izglasuje resolucijo, ki zahteva, naj Beograd

umakne svojo vojsko s Kosova, mednarodna sila pa naj omogoči varno vrnitev beguncev na Kosovo. Atlantska zveza prekine letalske napade. Če Beograd na to ne pristane, se Nato odloči za invazijo. Prvi pogoj za izvedbo tega načrta pa je, da v Varnostnem svetu za to resolucijo glasujeta tudi Rusija in Kitajsko.

Nemci s tem ne soglašajo popolnoma. Po njihovem bi lahko hkrati prišlo do umika srbske vojske in prekinitve letalskih napadov Atlantske zveze. Na Kosovo naj bi prišle mednarodne vojaške enote (z ruskimi vred) in bi se begunci mogli vrniti domov.

Kriza na Balkanu utegne med drugim nevarno zrahljati sedanjo italijansko vladno zavezništvo, saj je znano, da nekatere politične sile zahtevajo enostransko premirje, to je prekinitve bombardiranja vsaj za nekaj časa, medtem ko se iz krogov desnosredinske opozicije že dvigajo glasovi o izdajstvu. Za čimprejšnjo ustavitev sovražnosti se je pred dnevi izrekla italijanska škofovska konferenca. "Konflikt na Kosovu je anahro-

nističen in mu je treba čimprej narediti konec," je dejal kardinal Ruini, ki je predsednik škofovske konference, pri čemer je še pojasnil, da "gre za zahtevo, ki jo italijanski škofje postavljajo vsem prizadetim stranem".

Medtem pa se pustošenje ZR Jugoslavije in množični beg s Kosova žal nadaljujeta. Trpljenju torej še ni videti konca.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

PRED NEDAVNIM V SLOVENIJI SPET O SPRAVI

Pred nedavnim je bilo mogoče v Sloveniji spet zaslediti izmenjavo mnenj o spravi. Pred približno letom dni so strankarski prvaki že vodili kar resno razpravo o tem vprašanju, ki pa je brez rezultata potonilo v pozabo. Tudi na tem mestu se zavedamo, da je osvetljevanje sprave izrazito nevhvaležna zadeva. Ne zato, ker bi bilo vprašanje obrobne pomena, nasprotno, ker je bilo tolikokrat obravnavano brez bistvenega uspeha. Sprava je za slovenski narod temeljnega pomena, kot je temeljnega pomena za vsak drug narod. Do tega trenutka se Slovenija in ves slovenski narod do sprave še nista dokopala. To dejstvo hromi sedanost in obremenjuje prihodnost. Na tem področju notranjega dogovarjanja bi se torej morali dokopati do prodornejšega napredka.

Spodkopavajoče je, da imamo Slovenci pravzaprav še vedno dve zgodovini: preprosto rečeno, se delimo v tiste na strani socialistične revolucije in v tiste na strani narodnostne oziroma verske opredelitve. V drugi svetovni vojni je prišlo, kot je znano, med obema stranema do nasilnega soočanja in spopadanja. Ločitev je ostala in se poglobila, uradno in vrednostno pa je prevladala zgodovina revolucije vse tja do padca berlinskega zidu. Tovrstna ločitev nas seveda slabi in ohranja prevelike notranje razdalje. Vse bolj postaja jasno, da prevelike notranje razdalje ne koristijo nikomur in da jih bo treba slej

ko prej preseči. Seveda ne z nadaljnjim obtoževanjem nasprotne strani, ki naj bi bila večji ali celo edini krivec za dogodke v preteklosti, ampak s prepričanjem, da je zgodovinsko in človeško nujno videti v vseh slovenskih različnostih enakovreden del celotnega naroda. Prepoznanju te vrste je ime sprava, pomeni pa silovito vzpostavitev vse tiste moči, ki je brez sprave niti slučajno ni mogoče doseči.

V podobnem smislu velja vse to tudi za nas v manjšini: iskreno priznanje enakovrednosti vseh političnih in življenjsko izkustvenih različnosti je smer, ki daje več kot vse druge dobrobiti skupaj. Pri nas verjetno obstaja še večja nevarnost, da neuresničeno spravo prekrije pozaba, ki nas želi prepričati, kako ne more biti bistveno bolje, kot je sedaj. Toda prav nerazčiščeni pojmi o lastni preteklosti, morebitni večvrednostni ali vase zaprti občutki enega ali drugega temeljnega slovenskega izhodišča, lahkotni umik spravnega vpraševanja z dnevnega reda našega delovanja, vse to nas zanesljivo zavira in nam jemlje moč. V toliko večji meri bremeni našo prihodnost oziroma hromi smeješe pobude. Smeješe pobude so seveda le v območju manjšinske celovitosti, ki je uresničljiva edino v enakovrednosti obeh temeljnih slovenskih različnosti. In tej enakovrednosti se pravi tudi sprava.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGŠA

IZDAJATELJ: ZADRUŽICA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / ANDREJ MERVIC

PРАВНА DRŽAVA ALI DŽUNGLA?

Odvetnik Renzo Frandolič nam je ljubeznivo poslal prepis razsodbe Deželnega upravnega sodišča z dne 8. aprila letos. Razsodba zadeva priziv, ki ga je vložilo Društvo Edinost zoper sklep tržaškega župana Illyja iz leta 1996. Župan je v skladu s svojo odredbo z dne 22.1.1996 zavrnil v slovensčini napisano prošnjo omenjenega društva, naj se mu dodeli prostor za volilno propagando, do katerega ima po zakonu pravico. Priziv je bil vložil odvetnik Jože Škerk, kot tudi izbaja iz intervjuja, ki smo ga v našem časniku objavili v četrtek, 22. aprila, letos. Odvetnik Škerk pa je zatem svoj mandat predal dr. Frandoliču.

Za to razsodbo Deželnega upravnega sodišča je v naših političnih in zlasti pravniških krogih upravičeno vladalo precejšnje zanimanje. To ni nič čudnega, saj končno gre za pravico rabe slovenskega maternega jezika v javnosti, v tem primeru v stikih z občinsko oblastjo. Ni treba seveda poudarjati, da je pravica do rabe maternega jezika tudi eden temeljnih postulatov demokracije.

Ob branju omenjene razsodbe ne moremo trditi, da smo popolnoma zadovoljni, a hkrati lahko tudi rečemo, da nas ni razočarala. Upravno sodišče je namreč sodni postopek ukinito, ne da bi vloženi priziv meritorno proučilo. Ugotovilo je namreč, da je župan sam preklical odredbo, na kateri je temeljil njegov sporni sklep, in preklicano odredbo zamenjal z novo. V razsodbi med drugim beremo, da je nova županova odredba "gotovo bolj v sozvočju z zahtevami prizivnikov". Župan je odredbo izdal v marcu letos in ta na novo ureja rabo maternega jezika v pisnih stikih s tržaško občinsko upravo. V bistvu je zdaj takšna raba dovoljena.

Mislimo, da nismo zlobni, če napišemo, da se je g. Illy s svojo zadnjo odredbo izognil novi obsodbi, kot se mu je že bilo pripetilo. Naj še dodamo, da je Deželno upravno sodišče odredilo kompenzacijo sodnih stroškov, kar pomeni, da bo vsaka stran poravnala svoje stroške.

Praden zaključimo, še tole: tržaški župan je moral vsaj dvakrat korenito popravljati svoje stališče o rabi slovenskega jezika v javnosti, to je o pravici, da pripadnik slovenske manjšine v stikih z občinsko upravo v Trstu uporablja svoj materni jezik in da prejema odgovore prav tako v slovenskem jeziku. To pomeni, da je bilo Illyjevo ravnanje nezakonito. Njegove odredbe in sklepi pa so imeli, vsaj za določen čas, ustrezne učinke, slednji pa so prizadetim povzročili škodo. Zato zdaj nastaja vprašanje, ki ni samo teoretično, temveč tudi praktično narave: kdo bo poravnal škodo? Če živimo v pravni državi, je takšno modrovanje samo po sebi razumljivo. V nasprotnem primeru lahko upravičeno trdimo, da veljajo pri nas pravila džungle.

DRAGO LEGIŠA

KAMEN IZŽAREVA POSEBNO TOPLOTO

DRAGO LEGIŠA

Najprej te prosim, da poveš kaj o sebi.

Rojen sem v Trziču leta 1975. Oče je doma iz Devina, mama pa je iz Cerovljah, kjer tudi živimo. Po končani osnovni in nižji srednji šoli sem se odločil za obiskovanje dveletnega tečaja kamnoseške obrti. Do trinajstega leta sem mislil na druge stvari, uveljavil sem se tudi v športu, saj sem bil pred leti italijanski prvak v štafeti v rolkanju; tedaj sem bil član kluba Grmada. Tečaj za kamnoseka je potekal na Slovenskem deželnem zavodu za poklicno izobraževanje v Trstu. Seveda sem šel tudi na prakso, ker je prav praksa pri našem delu izjemno važna, in sicer v podjetje Zidarič v Šempolaju. Po končani dveletni šoli in praksi v podjetju Zidarič sem se v podjetju tudi zaposlil.

Kdaj si v sebi začutil veselje do obdelovanja kamna?

Moram povedati, da sem se veselj do obdelave kamna zavedel najbolj takrat, ko sem začel obiskovati tečaj za kamnoseka. Najbolj sem hvaležen mentorju, ki me je na šoli učil prav prakse; to je bil Milko Gabrovec iz Nabrežine, ki je zares pravi kamnoseški mojster. Z veliko potrpežljivostjo nas je učil dela s kamnom, ki ni lahko. Z velikim znanjem je prenašal na nas mlade svoje mojstrsko poznavanje obdelovanja kamna.

Kdo je bil tvoj vzornik?

Lahko rečem, da mi je bil za vzornika prav mojster Milko Gabrovec iz Nabrežine. Od njega sem se naučil obdelave kamna in vseh tistih večšin, ki ti pri delu omogočajo, da zmoreš kamen tako obdelati, da dobiš na koncu zaželen izdelek.

Znani, sicer že več let pokojni kipar Marcello Mascherini, ki je več let stanoval v Sosljanu, mi je mnogokrat z velikim navdušenjem in iskrenim spoštovanjem govoril o nabrežinskih kamnarjih.

Dejal je, da se je od njih veliko naučil. To pomeni, da je bilo v njih in je tudi nekaj umetniške duše. Očitno je nekaj te duše tudi v tebi.

Kaj bi k temu pripomnil?

Mislim, da ti da s časom samo vaja v klesanju in obdelavi kamna potrebno znanje, da se lahko spoprimeš tudi z zahtevnejšimi načrti. Danes nas je kamnosekov zelo malo, ker je to težko in zahtevno delo, zato se vedno manj mladih odloča za ta poklic. Z umetniško obrtjo se ukvarjam v prostem času in bi lahko rekel, da je to nekak hobi, katerega pa se posvečam z velikim veseljem. Če je tak umetnik, kot je bil kipar Mascherini, dejal, da smo kamnoseki pravi umetniki, sem te pohvale zelo vesel, ker se tudi sam pri svojem delu navezujem na staro tradicijo kamnosekov iz Nabrežine.

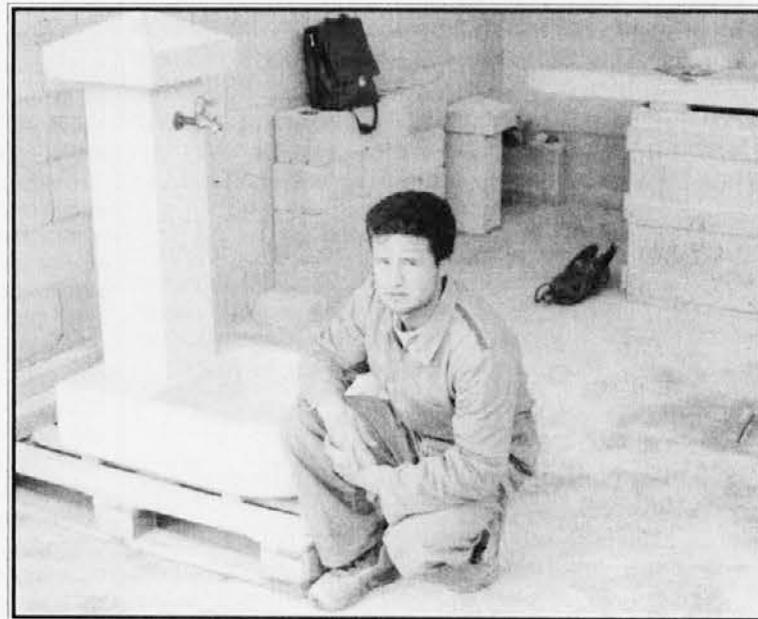
S katerim kamnom povečini delaš?

Pri svojem delu uporabljam povečini nabrežinski kamen, t.i. "roman stone", ki se da izredno lepo

S kolegom in prijateljem Jurijem Paljkom sva pred dnevi bila na obisku v Cerovljah v devinsko-nabrežinski občini, ki so jo avgusta leta 1944 nemški okupatorji bili požgali. Tada razlog našega obiska v tej vasi pod Grmado, ki se vsa ta čas naravnost koplje v zelenju, ni bil omenjeni medvojni tragični dogodek, četudi je ta še v živem spominu starejšega rodu. Zvedeli smo namreč, da je v Cerovljah doma mlad fant, ki ga je Stvarnik obdaril z marsikaterim talentom. Trenutno je zaposlen v eni večjih nabrežinskih "jav", kamnolomov, prej pa si je devet let nabiral znanja za svoj poklic pri znanem kamnarskem obrtniku v Šempolaju. Na tega fanta smo postali pozorni, ker je s svojimi izdelki že nekajkrat sodeloval na kamnarskih razstavah v Nabrežini. Pred nami je torej 24-letni Andrej Mervic. Našli smo ga v njegovem "ateljeju", to je pod lo-po, ki mu jo je dal na razpolago ožji sorodnik. Ker je sobota in mu ni treba na delo v javo, se lahko ves posveča obdelovanju kamna, ki je, kot kaže, predvsem njegova velika ljubezen.

oblikovati. Sam svoje načrte tudi narišem in jih potem izdelam. Pri delu me najbolj veseli to, da počasi pred mano nastaja izdelek, recimo neka vaza ali pa vodnjak, fontana, ki sem ga sam narisal in ta izdelek nastaja natanko tak, kakršnega sem si v načrtu zamislil. Predmete okrasim z motiviko, ki je lastna Krasu, pa naj gre za trte, grozdje ali rože, lahko pa tudi z geometrijskimi liki, ki so danes tudi v modi in se z njimi da tudi primerno okrasiti kamnit izdelek. Vesel sem tudi, ko občinstvo vidi na razstavi moj izdelek in je z njim zadovoljno, ga sprejme za svojega; ko začuti obiskovalec razstave, da sem se pri izdelavi nekoga predmeta iz kamna zelo potrudil, ko pred seboj vidi lep kamnit izdelek, ki tudi njega prepriča, da je kamen, ki je po naravi mrzel, hladen, lahko tudi izjemno topel, če ga primerno obdelam. Prav v tem odnosu se vidi mojstrstvo kamnoseka: ko iz mrzlega kamna napraviš predmet, pri katerem gledalec občuti neko notranjo gorkoto. Prav sedaj bom razstavil vodnjak-fontano, ki sem jo pred kratkim dokončal; ta razstava umetniške obrti bo namreč v sklopu festivala amaterskih gledališč v Mavhinjah. Zadovoljen in vesel sem ter seveda hvaležen, da so pri kulturnem društvu imeli posluš za nas in tudi zame, da se bom lahko predstavil s svojim delom, v katerega sem veliko vložil.

Rad bi povedal tudi, da pravi kamnoseki pri svojem delu ne uporabljamo nobenih lepil; zato moraš biti pri izdelovanju predvsem okrasnih predmetov izjemno pazljiv, kamen ne sme počiti in niti se okrušiti. V tem je umetnost in mojstrstvo našega poklica: da ti uspe iz enega kosa kamna napraviti tisto,

kar si si sam ali pa si je klient zaželel. Hvala Bogu, mi sedaj že zelo redko počti kak kamen. Če ti počti, pa naj bo to tik pred koncem dela, moraš seveda tak kamen zavreči. Poglejte ta kamin, ki sem ga skoraj končal. Če bi mi sedaj ta prečni kamen, na katerem sem izklesal trto z grozdjem, počil, bi ga moral zavreči. Isto bi storil, če bi se mi samo ena jagoda od kamnitega grozda odkrušila. Zato moraš pazljivo in umirjeno delati. Meni je všeč, da je vsako delo opravljeno dobro, spretno in lepo. Kamnoseško delo je seveda ročno, saj delamo skoraj vse še ročno, pa čeprav obstajajo pnevmatska kladiva. Pa vendar je roka tista, ki je najvažnejša. Dobra kamnoseka boste spoznali po tem.

Katere načrte imaš za prihodnost?

V poklicu, ki ga opravljam, bi se zelo rad uveljavil. Mislím predvsem na področje umetniške obrti, ki me tudi najbolj zanima. Za mladega človeka je taka uveljavitev izjemno težavna, ker se na začetku srečuješ s finančnimi težavami; delo kamnoseka je zahtevno, saj je težko, dolgotrajno in zamudno opravilo. Osebnost mi je najbolj všeč izklesavati kraške kamnite vaze, na katerih upodabljam lepe kraške rože. Delam tudi ognjišča, kamine in tudi te seveda okrasim. Običajen okras so stilizirane trte, grozdje in vse tiste lepe stvari, ki so na Krasu doma.

Ali se še drugi tvoji sovratniki ukvarjajo s kamnom?

Malo nas je. Poznam fanta, ki se je letos odločil, da bo postal samostojen obrtnik. To je Peter Škabar iz Repna, izreden kamnosek, zelo delaven in dober.

Mišliš, da ima kamen prihodnost v gradbeništvu ali ga je že spodnesel cement?

Hvala Bogu, da ima kamen pri nas na Krasu še veliko vlogo v gradbeništvu. Upam, da bo tako ostalo še naprej. Seveda si želim, da bi se tudi v večjih mestih zavedali, kaj vse se s kraškim kamnom da narediti, ker je kraški kamen lep in plemenit, hišo z njim lahko oplemenitiš. Ko jo gradiš s kamnom in s kraškim kamnom dejansko oplemenitiš, je ne delaš samo zase, ampak tudi za prihodnje rodove. Če lahko povem tiho željo, bi si rad sam zgradil hišo, pri gradnji katere bi lahko pokazal

vse svoje znanje, da bi ostala tudi prihodnjim rodovom. Kraški kamen bi imel pri gradnji seveda glavno vlogo, sam pa bi izklesal tudi okrasne kamne, ki naredijo hišo lepšo.

Slišali smo, da nastopaš tudi v domači dramski skupini, ki deluje v okviru kulturnega društva Cerovlje-Mavbinje.

Na skorajšnem festivalu amaterskih gledaliških skupin v Mavbinjah bo sodelovala tudi tvoja skupina in ti boš igral celo glavno vlogo.

Za katero dramsko delo gre in kdo ga režira?

Predstavili bomo občinstvu znano igró Matiček se ženi, ki jo režira Maja Lapornik. Jaz bom igral prav vlogo Matička.

Kot je znano, je marsikateri nabrežinski kamnar aktivno sodeloval pri domači godbi na pibala. Spominjam se nekdanjega kapelnika Devetaka in tudi nedavno umrlega Milana Pernarčiča in še marsikoga. Ali ni zanimivo, da jib je tako privlačevala glasba, to je ena izmed vej umetnosti. Kaj meniš o tem?

Omenili ste Milana Pernarčiča, ki je bil zares izjemen kamnosek. Po mojem je naš narod nadarjen, naši ljudje so nadarjeni in se nekako "morajo" izražati v glasbi in tudi na drugih področjih umetnosti, kot je recimo kamnoseštvo; v ter se lahko izpopolnjuješ le z vztrajnim delom.

In za konec: kaj bi svetoval mladim, ki čutijo veselje do takšnega dela, kot je tvoje?

Mladim bi svetoval, naj se odločijo za ta poklic, če le imajo veselje do obdelave kamna. Predvsem pa bi jim rekel, naj ne obupajo že na začetku poti, ker je uk za dobrega kamnoseka dolgotrajen in včasih prav mučen. Toda samo z vztrajnim delom prideš do dobrih rezultatov. Včasih so rekli, da vaja dela mojstra, to da kamnoseka še kako velja. Mlademu človeku, ki ga delo kamnarja veseli, bi rekel, naj se vpiše v šolo in naj ne odneha, naj vztrajno dela, ker bodo rezultati prišli samo z delom.

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA OB BOGOSLUŽNIH BERILIH V LITURGIČNEM LETU A

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

ZVONE ŠTRUBELJ

BINKOŠTI

"Kakor je namreč telo eno in ima veliko delov, vsi tesni deli pa so eno telo, čeprav jih je veliko, tako je tudi Kristus. V enem Duhu smo bili namreč mi vsi krščeni v eno telo, naj bomo Judje ali Grki, sužnji ali svobodni, in vsi smo pili enega Duha." (Pavel v 1. pismu Korinčanom 12, 12-13)

Pod noč tistega dne, prvega v tednu, ko so bila tam, kjer so se učenci zadrževali, vrata iz strahu pred Judi zaklenjena, je prišel Jezus, stopil mednje in jim rekel: "Mir vam bodi!" (L...) In ko je to izrekel, je dihnil vanje in jim dejal: "Prejmite Svetega Duha! Katerim grehe odpustite, so jim odpušteni; katerim jih zadržite, so jim zadržani." (Janez 20, 19-23)

4 BINKOŠTI: PRAZNIK NOVEGA ČLOVEKA, USTVARJENEGA V KRISTUSU

O binkoštnem prazniku beremo v drugem poglavju Apostolskih del. Ponavadi se zaustavimo le pri tem poročilu. Manj vemo o ozadju tega praznika v judovski tradiciji. Zato nam je morda nepoznan in nedostopen ključ za globlje razumevanje celotne Božje besede na Binkošti. Namerno sem v pričujočem razmišljanju izbral za podlago drugo berilo in evangelij binkoštnega praznika.

Binkošti so bile najprej praznik žetve. O tem nam večkrat poroča Mojzesovo peteroknjžje. Kasneje so Judje praznik obogatili s spominom na sprejem Postave ali, natančneje, desetih zapovedi na Sinaju. Preroki so tej vsebini dodali obljubo "nove zaveze", ko bo Bog po svojem Duhu vklesal svoje zapovedi v tablo človeškega srca in bo kamnito srce spremenil v čuteče meseno srce (prim. Jer 31).

Ob tako bogati vsebini judovskega binkoštnega praznika smo zelo blizu krščanskemu prazniku binkošti. Judje so ga obhajali petdeset dni po pashi. Luka v Apostolskih delih prikazuje binkoštni dogodek prav tako petdeset dni po Veliki noči. Gre za dar "nove zapovedi", ki ga po Svetem Duhu prejmejo apostoli. Božji Duh je tako globoko posegel v spremenjena srca Jezusovih učencev, da se to izraža celo v govorici. Vsakdo je apostole slišal govoriti v svojem jeziku. Tu je Luka tradicionalnemu judovskemu prazniku dodal novo vsebino. Novozavezno božje ljudstvo, Kristusova Cerkev, govori sto tisoč in več jezikov, ima pa le eno oznanilo: Kristusa in njegovo novo zapoved ljubezni. To oznanilo zmora povezovati ljudi in narode v eno samo telo, kot nazorno pravi apostol Pavel Korinčanom. "V enem Duhu smo bili namreč mi vsi krščeni v eno telo, naj bomo Judje ali Grki, sužnji ali svobodni, in vsi smo pili enega Duha." Bibličnemu simbolu razpršenosti, zmešnjavi, razdelitvam, sovraštvu in obupu, ki ga predstavlja babilonski stolp (prim. 1 Mojz 11), se tu postavlja pozitivno nasprotje: harmonija, urejenost, edinost, medsebojna vez ljubezni in upanje. Cerkev, obdarjena z darom Svetega Duha, je kraj sožitja, temeljne človeške solidarnosti, pravičnosti po meri Boga, duhovna domovina vseh ljudi, narodov in ras.

Še globlje k jedru binkoštnega praznika nas popelje evangelist Janez. Vstali Kristus podeli apostolom Svetega Duha "pod noč tistega dne, prvega v tednu", na večer vstajanja in ne šele petdeset dni kasneje. S tem želi četrti evangelist poudariti novost in originalnost krščanskega obhajanja binkošti. V svoji pripovedi ne gre le do Sinaja ali babilonskega stolpa, ampak na prvo stran Svetega pisma, k poročilu o stvarjenju človeka. "Dihnil je v apostole" in jim podelil Svetega Duha. Prav tako je Bog storil ob stvarjenju, ko je v svoji stvariteljski zamisli kaos začel spreminjati v urejeno skladje vesolja. "Gospod Bog je iz zemeljskega prahu izoblikoval človeka, v njegove nosnice je dahnil življenjski dih in tako je človek postal živa duša." (1 Mojz 2,7). Življenjski dih, duh, veter so v hebrejščini ista beseda. V Janezovem binkoštnem poročilu je vstali Kristus stvarnik novega človeka, osvobojenega greha in zla. Besede, ki spremljajo stvarjenje novega človeka, nas ne presenetijo več. "Prejmite Svetega Duha! Katerim grehe odpustite, so jim odpušteni; katerim jih zadržite, so jim zadržani." Po krstu in zakramentu sprave Cerkev nenehno obhaja binkoštni čudež, rojstvo novega človeka, praznik odpustitve in sprave, praznik radostnega in odrešenega bivanja v Kristusu.

ZAČEL SE JE V SOBOTO, 15. MAJA

LJUDSKI MISIJON V TRSTU JE V POLNEM TEKU

V tem tednu poteka v Trstu ljudski misijon, ki ga prireja Slovensko pastoralno središče kot pripravo slovenskih tržaških vernikov na jubilejno sveto leto 2000. Misijon je namenjen slovenskim vernikom v Trstu, še posebej tistim, ki živijo v mestu oz. predmestju. Tako poteka po tržaških mestnih in predmestnih župnijah vrsta molitvenih srečanj in razgovorov, ki jih vodijo misijonarji, in sicer štirje patri minoriti iz Slovenije - p. Janez Šamperl, p. Maks Klajnšek, p. Danilo Holc in p. Mirko Veršič; pomagajo jim še tri redovnice.

Sicer se je ljudski misijon uradno začel v soboto, 15. maja, v cerkvi sv. Jakoba v Trstu s slovesno mašo, ki jo je daroval tržaški škof Evgen Ravignani ob somaševanju misijonarjev ter škofovega vikarja Franca Vončine, vodje pastoralnega središča Marija Gerdola, predsednika Duhovske zveze Dušana Jakomina in slovenskega kaplana pri Sv. Vincenciju Stanka Živca. Ob tej priložnosti je škof Ravignani blagoslovil misijonske križe in jih podelil misijonarjem in redovnicam ter blagoslovil tudi misijonske sveče, ki so jih verniki kasneje nesli na svoje domove. V pridigi je škof Ra-

FOTO: KROMA

vignani med drugim izrazil upanje, da bo misijon priložnost za čudovito ponovno odkritje Kristusa in da bo jasna beseda misijonarjev utrdila ljudi v veri. Poživiti je treba namreč vero in dati moč upanju. Ne smemo obrniti pogleda stran od tistega, kar se dogaja, zlasti od vojne. Ne smemo dovoliti, da prevladajo brezbriznost do trpečih in veliki egoizmi. Ne moremo niti mimo razbitja družine in potvarjanja resnice. Misijon je vzklil, naj nas Kristus ne pusti same. To je molitev za tiste, ki so izgubili vero, za tiste, ki jo iščejo, in za mlade, ki so sledili lažnim idealom in so zdaj nesrečni.

V imenu misijonarjev pa je spregovoril p. Maks Klajnšek, ki je izrazil željo, da bi mnogi spoznali, kako lepo je biti kristjan. On in ostali misijonarji zaupajo v pomoč in molitev vseh, ki jih spremljajo, in so prepričani, da se bodo tudi v Trstu zgodile Binkošti.

Kot že rečeno, potekajo v tem tednu res številna srečanja misijonarjev z verniki, saj je spored ljudskega misijona zelo natrpan. Med drugim je bilo v nedeljo, 16. maja, srečanje z družinami, v ponedeljek, 17. maja, pa srečanje v Društvu slovenskih izobražencev. Na sporedu je tudi več srečanj z mladimi.

IŽ

TISTI IN TA 13. MAJ

Medtem ko se je Janez Pavel II., neutruđen romar ljubezni, hvalečnosti in odpustanja, peljal po Drevoredu pokopališča v romunski prestolnici Bukarešti, kjer so pokopani mučenci sodobne Cerkev, je marsikdo pomislil na tisti 13. maj pred osemnajstimi leti, ko je na Trgu sv. Petra v Vatikanu sveti oče doživel na svoji koži prek turškega atentatorja težko in nerazumljivo zločinsko roko človeštva.

V soboto, 8. maja, se je Petrov naslednik, ki je prejšnji torek praznoval 79 let, s sočutnim srcem zahvalil v imenu vesoljne Cerkev žrtvam najbolj slepega sovraštva. Pokleknil je prednje na njihovih grobovih, v tišini in zbranosti zanje dolgo molil. Besedo hvala je izrekel on, ki nosi na svojem telesu znamenja slepega in krvavega sovraštva, tistega iracionalnega čustva, proti kateremu se sveti oče z vsako svojo celico bori že dve desetletji. Kako ne povezati prazničnega jutra v Bukarešti na grobovih pravih zmagovalcev zgodovine z vročim popoldnevom na trgu pred baziliko sv. Petra leta 1981? Oba dogodoka povezuje isto globoko pričevanje vere kot Resnice, ki živi in odpusča. Povezuje ju sam smisel poslanstva sodobne Cerkev. In to je smisel, ki bi moral vsakogar prisiliti k razmisleku.

DUHOVNOST IN KULTURA (3)

DR. FRANC RODE

POMEN KRŠČANSKE UMETNOSTI

Kulturna dediščina krščanstva, ki so nam jo zapustili prejšnji rodovi, je v prvi vrsti izraz vere in upanja Cerkev. Kot taka nosi sporočilo, ki presega stoletja. Njena govorica je vedno aktualna. Ne samo zato, ker izraža večno resnico o Bogu in človeku, ampak tudi zato ker je proizvod največjih genijev človeštva.

Ta umetnost ima izredno izrazno moč. Kot taka je nadvse primerno sredstvo za evangelizacijo v naši dobi, ki jo zaznamujejo splošna verska nevednost, neobčutljivost, hrup in pomanjkanje okusa.

Vzemimo na primer to ali ono Mozartovo mašo, polno prekipevajočega veselja ob misli na Božjo slavo, ki se odraža v stvarstvu, in na srečo, da smo odrešeni.

Tudi slikarstvo in kiparstvo čudovito izražata krščansko skrivnost. Tako je na primer Michelangelo dovršeno predstavil razmerje JAZ - TI med Bogom in človekom v sikstinski kapeli, ko se Božji prst bliža človekovemu in se pogleda ujmeta v ljubezni. S to mojstrovino Michelangelo pomeže z vsemi neutemeljenimi trditvami ateističnih filozofov o namišljenem rivalstvu med Bogom in človekom in o od-

tujenosti človeka v Bogu. Tu je na najvišji umetniški ravni predstavljen nujen odnos človeka do njegovega stvarnika. Michelangelo se tu izkaže kot resnični teolog in pred njegovo umetnino se razblinijo vse trditve Hegla, Marxa in Nietzscheja o človeku kot sužnju Boga.

Rafaelova *Razprava o Najsvetlejšem zakramentu* v vaticanskih ložah nam več pove o eharistični skrivnosti kot marsikak teološki traktat.

Botticelli nam s svojimi prosojnimi, poduhovljenimi, čistimi telesi pove neizmerno veliko o dostojanstvu našega telesa kot templju Svetega Duha in čudovito nakazuje, kaj bodo poveljčana telesa v Božji slavi.

Sijajne romanske, gotske in baročne katedrale kot tudi preproste podeželske cerkve, ki pričujejo o veri naših prednikov, so največkrat prostor kontemplacije in čistosti, ki nam dajejo slutiti, kaj bo "nova zemlja in novo nebo", o katerem govori Sveto pismo.

Tu se zastavlja bistveno vprašanje: Od kod so umetniki dobili navdih za te mojstrovine? Iz kakšnega notranjega sveta izhajajo? Kakšen je ta svet vere in upanja, ki ga izražajo? Od kod estetski užitek, ko jih motrimo?

Francoski pisatelj Marcel Proust pravi: "Ni lepote, ki bi bila povsem lažna, kajti vsak estetski užitek je povezan z odkritjem neke resnice."

Tu gre torej za neko resnico. Resnica, ki jo izraža krščanska mojstrovina, ni resnica od tega sveta niti ni resnica o tem svetu. Krščanska umetnost nas uvaja v od Boga razodeto resnico, ki sicer odgovarja človekovemu pričakovanju, hkrati pa ga neskončno presega. Posreduje nam sporočilo, ki ga lahko dojamemo v veri. Tako nas krščanska umetnost lahko vodi do vere in do srečanja z Bogom, ki se je razodel v Jezusu Kristusu. Takšno vlogo ima predvsem v našem brezčutnem, brezbriznem in Bogu odtujenem svetu, ki pa vendar hrepeni po lepoti, po skrivnosti, po notranjem miru in veri.

Da nam krščanska umetnina spregovori in odda svoje sporočilo, pa je potrebno, da jo postavimo v njen pravi okvir, da hočemo videti njen pravi pomen. Dejansko smo že dolgo pred sistematičnim potvarjanjem smisla krščanske umetnosti. To potvarjanje izhaja iz zgolj zemeljske perspektive, iz materialistične vizije stvarnosti, ki si zakriva oči pred duhovnim sporočilom krščanske umetnosti. S tem pa je izpraznjeno njeno bistvo in zamegljen njen pomen.

Videti v umetnosti nosilko duhovnega sporočila je pomembno predvsem v naši

sekularizirani družbi, ki postaja vse bolj neobčutljiva za duhovne vrednote. "Naša najbolj pristna tradicija nas uči, da je govorica lepote v službi vere sposobna priti do človekovega srca in mu dati spoznati od znotraj tistega, ki ga upodabljam, Jezusa Kristusa, Božjega Sina, ki je postal človek (Janez Pavel II., *Duodecimum saeculum*, 12).

Da bo mogla religiozna umetnost v vseh svojih izrazih priti do človeka in mu od znotraj razodevati Kristusovo skrivnost, moramo reagirati proti razlagam, ki potvarjajo njen pomen. Jasno moramo povedati, kje je vir njenega navdiha, iz kakšnega duhovnega izkustva izhaja in kakšno resnico nam sporoča.

Nekje sem prebral tole misel: v dobi razsvetljenstva je Johann Sebastian Bach naredil proti razkristjanjevanju več kot vsi pridigarji skupaj. S svojo glasbo je Bach res pravi potok (Bach) lepote in radosti, ki izhaja iz odrešenja. Svoje poslanstvo nadaljuje še danes in hkrati z njim vsi geniji krščanstva s svojimi nesmrtnimi deli. Prek njih se človeštvu ohranja spomin na Boga in se iz roda v rod ohranja zavest o njegovi navzočnosti.

Kako bi mogel slovenski narod, kako bi mogla Evropa, sredi toliko lepote, ki jo je ustvaril krščanski genij, živeti v brezbriznosti ali celo pozabiti na Boga?

KONEC

LJUBLJANSKI NADŠKOF ZAČEL POSTOPEK ZA RAZGLASITEV
NADŠKOFA ANTONA VOVKA ZA BLAŽENEGA

NEUKLONLJIV SLOVENEK

Ljubljansko nadškofijo je vodil v hudih časih
in je simboliziral kljubovanje Slovenije
totalitarni oblasti in sistemu.

V četrtek, 13. maja, je bila na sedežu ljubljanske nadškofije dobro obiskana tiskovna konferenca, na kateri so ljubljanski nadškof dr. Franc Rode, msgr. dr. Ivan Merlak in dr. Janez Gril predstavili začetek dolgotrajnega postopka, ki naj bi se končal s proglasitvijo ljubljanskega nadškofa Antona Vovka za blaženega.

Pobudo za začetek postopka so oktobra 1996 dali duhovniki ljubljanske nadškofije, letos januarja pa so nadškofa Rodeta s Svetega sedeža obvestili, da za začetek postopka ni nobene ovire. Za postulatorja, torej tistega, ki mora zbrati pričevanja o kandidatom delu, napisati njegov življenjepis in sploh skrbeti, da se postopek nadaljuje, je ljubljanski nadškof imenoval stolnega kanonika dr. Ivana Merlaka.

Božjega služabnika, kakor je sedaj dovoljeno reči nadškofu Vovku, je zbranim predstavil dr. Rode. Po njegovih besedah je bil leta 1900 rojeni Vovk (rodil se je v Vrbi v isti hiši kot Prešeren, ki je bil njegov daljni sorodnik) zdrav gorrenjski fant, srčno dober, zdrav pobožen. Najbrž bi vse življenje ostal župnik, če ga posebne razmere po vojni ne bi pomagale ustoličiti za nadškofa. Med vojno se namreč Anton Vovk ni "izpostavljal", zaradi česar naj bi bil za novo oblast edini dovolj sprejemljiv kot kandidat za ljubljanskega nadškofa. Nadškofijo je vodil v najhujših časih, to je od leta 1946 do svoje smrti leta 1963. Tedanja oblast pa ga ni nikdar sprejela, ga več-

krat poskušala ubiti, tako tudi leta 1952 v Novem mestu, kjer so ga polili z bencinom in ga zažgali. Velikokrat so pokojnega škofa zasliševali in nasploh pritiskali nanj na vse mogoče načine. Od njega so zahtevali, da bi sodeloval z OZNO ali pa da bi odstopil, o čemer je sam škof vodil zapise, ki prav sedaj izhajajo v nadaljevanjih v verskem tedniku Družina.

Vse podrobnosti o pritiskih na nadškofa pa bodo morda znane šele tedaj, ko bodo javnosti odprli dokumente tajne politične policije. Kljub temu da ga je OZNA poskušala zloiniti, je Anton Vovk, kot je poudaril dr. Rode, ostal "podobno neuklonljive Slovenije pred totalitarno oblastjo in sistemom ter svetu zgled in opora vernikom v njihovi veri in krščanskem prepričanju." Dr. Rode je še dejal, da so nadškofa Vovka vodili zdrava vera, molitev, zaupanje v Marijino varstvo, notranja moč in pokončnost in je zato bil "v težkih časih pričevalec in velika opora vernemu ljudstvu, ki je v njem videlo trdno skalo."

O postopku za beatifikacijo, ki velja od leta 1983, je govoril dr. Ivan Merlak. Dokazi, da je nadškof Vovk svetniško živel, se bodo zbirali predvsem v nadškofiji, kjer je kandidat za blaženega živel. Šele potem, ko bodo zbrani vsi dokazi, se zadeva pošlje kongregaciji za zadeve svetnikov, ki presodi, ali dokazi zadostujejo, da se nekdo razglasi za blaženega ali za svetnika, o čemer odloči papež. Potem ko postulator napiše

kandidatov življenjepis, zbere njegove objavljene spise in predloži imena prič (mora jih biti okrog 40), ki lahko povedo kaj pohvalnega ali kritičnega o njem, nadškof najprej imenuje komisijo dveh teologov, ki pregledata zbrano gradivo in ugotovita, ali je v njem kaj takega, kar je sporno z vidika cerkvenega nauka ali npravnosti, nato pa še sodišče, ki bo zasliševalo predlagane priče. Svojo vlogo mora opraviti še škofijska zgodovinska komisija, ki razišče zgodovinske okoliščine kandidata za blaženega ali za svetnika. Ko je škofijski postopek končan, pošljejo gradivo v Vatikan, kjer se postopek nadaljuje. Pred razglasitvijo za blaženega se mora zgoditi vsaj en čudež na priprošnje h kandidatu. Zelo težavno je vnaprej napovedati, kdaj bo postopek beatifikacije nadškofa Vovka

končan. Najkrajši postopek v podobnem primeru je doslej trajal sedemnajst let, sicer pa je povprečna doba postopka kar celih 31 let. Dr. Gril, ki je vodil omizje, je dejal, da je sedaj tudi na slovenskih vernikih, da se obračajo s prošnjami in moloitvijo k pokojnemu nadškofu Antonu Vovku in tako pripomorejo, da bo postal blažen.

Ljubljanski nadškof dr. Rode je še povedal, da so v teku še postopki o drugih velikih Slovencih, ki naj bi postali blaženi, in sicer postopek o škofu Frideriku Baragi, v katerem je pred kratkim prišlo do odločnih premikov, postopek o škofu Janezu Grnidovcu, o mučencu Alojzu Grozdetu, o katerem bo v juniju škofijski proces že zaključen; začeli pa naj bi tudi postopek za beatifikacijo slovitega slovenskega arhitekta Jožeta Plečnika, "ki je bil zgleden kristjan in svetel zgled pravega kristjana v časih, ko je bilo potrebno imeti veliko poguma". Veliko se tudi govori o tem, da bi začeli postopek za beatifikacijo slavnega slovenskega kirurga dr. Janeza Janeža, ki je umrl na Tajskem in ga imajo tam Kitajci že za svetega moža ali, kakor oni rečejo: za "velikega moža", ker Kitajci svetnikov ne poznajo. V kratkem naj bi se začel tudi postopek za beatifikacijo patra Vendelina Vošnjaka, provinciala frančiškanov, ki pa je večino svojega življenja preživel v Zagrebu.

Gotovo je bilo na tiskovni konferenci zanimivo prisluhniti tudi besedam msgr. Francija Vrhunca, ki je bil tajnik nadškofa Antona Vovka v času, ko so ga najbolj zasliševali in poniževali. Msgr. Vrhunc je duhovito predstavil nadškofa Vovka in njegov težki čas. Med drugim smo izvedeli, da je bil nadškof Vovk pravi strokovnjak za prehrano in je znal tudi sam odlične recepte na pamet.

MIP

SVETNIK TEDNA

20. MAJ

SILVESTER ČUK

BERNARDIN SIENSKI,
SPOKORNIŠKI PRIDIGAR

Podoba ali kip današnjega svetnika Bernardina Sienškega, sijajnega govornika in spokorniškega pridigarja, prepoznamo po frančiškanski redovni obleki in po napisu IHS na plošči ali svetinji. Napis IHS so kratice Jezusovega imena (Jezus Kristus Odrešenik). "Ime Jezus", je dejal sveti Bernardin v enem svojih govorov, "je pridigarjem svetla luč, saj doseže, da božjo besedo jasno oznanjajo in jo ljudje poslušajo. Odkod, misliš, da je po vsem svetu takšna, tako nenadna in goreča luč vere, če ne zaradi oznanjanja Jezusa?"

Rodil se je 8. septembra 1380 v kraju Massa Marittima, ki je spadal pod tedanjo republiko Sieno. V nežni mladosti je izgubil najprej mater, nato še očeta in k sebi so ga vzeli očetovi bratje v Sieni. Omogočili so mu najboljšo izobrazbo. Študiral je pravo, ob tem pa se je zanimal tudi za Sveto pismo in bogoslovne knjige. V dvajsetem letu je stregel kužnim bolnikom v sienski bolnišnici in tudi sam zbolel. Ostal je suh in bolehen vse življenje, kljub temu pa je zmogel silne napore in je le malo počival.

Pri dvaindvajsetih letih se je odločil, da postane frančiškan. Ko je bil posvečen v duhovnika, je prevzel skrb za bolnike v bolnišnici della Scala, poleg tega pa je zgradil nov samostan za brate, ki so se odločili za višjo popolnost. Veliko je bral in si tudi ogromno zapomnil, zato so mu pravili "živa knjižnica". Do sebe je bil skrajno zahteven in nikdar ni od nikogar zahteval, česar ni prejel sam preskusil. Znal je biti tih in skromen, pa tudi neizprosno odločen v nastopu, kadar je bilo potrebno. Notranje je bil zbran in zelo stvaren v presoji zunanega položaja, zato je postal prava voditeljska osebnost, kar se je pokazalo, ko je nastopil v javnosti.

To se je zgodilo leta 1417, ko je bil izvoljen za vikarja toskanske frančiškanske province in se je preselil v Fiesole. Prvič je nastopil namesto nekega pridigarja, ki je nenadno zbolel. Nalogo je opravil s takim zanosom in vplivom na duše, da so šele tedaj spoznali njegov izredni govorniški talent. Zdal so ga vabili na vse strani in povsod je nastopal kot božji sel in zastopnik božjega reda na zemlji. Njegova beseda je bila silno stvarna, ostro naperjena zoper vsako zlo in zavzeta za božjo pravico in resnico, za božjo ljubezen in človeško plemenitost. Kot pridigar je prepotoval vso srednjo in severno Italijo. Povsod je njegova navdušena, jasna in odločna beseda rodila kar vidne sadove spreobrnjenja. Ker je bil glasnik Najvišjega, se ni plašil pred nobeno namišljeno človeško veličino. Preden je Bernardin nastopil z govori za versko prenovitev kakega kraja, se je dobro pripravil na dva načina: natančno je preučil družbene razmere in preudarjal, kako naj bi jih spremenil, da bi ustrezali božjim zapovedim. Po drugi strani pa je to stanje primerjal zlasti z evangeljsko resnico. Lagodnežem njegove pridige niso bile všeč, zato so ga večkrat hoteli spraviti pred cerkveno sodišče, a jih je z lahkoto odbil.

Poleg Jezusovega imena je globoko častil nebeško Mater Marijo in svetega Jožefa. S seboj je nosil banderco, na katerem je bilo napisano IHS (Jezusovo ime) in poslušalcem delil deščice s tem napisom. Imel je tudi odgovorno službo v svojem redu in obiskal številne samostane.

Bernardin je umrl na apostolskem pohodu. Moči so mu pošle na poti v Aquilo. Mirno se je pripravljala na odhod s tega sveta in izdihnil dušo 20. maja 1444. Že naslednje leto se je začel svetniški proces, leta 1450 pa je bil slovesno razglašen za svetnika.

ROMANJE OBMEJNIH
DEKANIJ NA SV. GORO

V nedeljo, 30. maja, bo tradicionalno srečanje obmejnih dekanij na Sveti gori. Slovesno evharistično daritev v baziliki bosta ob 16. uri darovala goriški nadškof A.V. Bommarco in škof Metod Pirih ob udeležbi številnih duhovnikov. Namen srečanja je utrjevati medsebojno sožitje v miru in medsebojnem odpuščanju, kot je zapisano na spominskem obeležju na severni strani bazilike: *Concordia et pax*, t.j. slova in mir.

PRIPRAVE NA BEATIFIKACIJO
ŠKOFA ANTONA MARTINA SLOMŠKASKUPNA SEJA TREH
ODBOROV

V sredo, 12. maja, se je v Mariboru zbral odbor za papežev obisk in Slomškovo beatifikacijo. Dan prej je bila prva skupna seja cerkvenega, državnega in mariborskega odbora na sedežu vlade RS; posvečena je bila predstavitvi dosedanjega dela posameznih odborov in načrtovanju prihodnjih nalog. Osnovana je bila ožja skupina, ki bo izdelala načrt za skupne priprave in imenovala podskupine za posamezna področja. Na skupni seji in na seji cerkvenega odbora je bil predstavljen urnik obiska vaticanske delegacije od 17. do 19. maja, ki jo bo vodil p. Tucci.

Na dan Slomškove beatifikacije - 19. septembra - se bo Cerkev v Sloveniji pripravljala z devetdnevnicom, na zgodovinski dogodek pa bo opozorila tudi škofovska konfe-

renca s pastirskim pismom. Sprejetemu geslu papeževega obiska *Sveta vera bodi vam luč* se pridružuje logotip, ki ga je izdelala arh. Vera Klepej Turnšek. Ta simbol bo tudi na mašnih plaščih za škofo in duhovnike.

Na seji odbora je bil sprejet načrt ureditvenega prostora pri Betnavskem gradu. Pripravil ga je dipl. ing. arh. Jože Marinko. Odbor je sprejel sklep, da bo bogoslužni prostor ob sliki blaženega škofa Slomška, Ptujskogorske Marije in znamenja križa krasilo tudi celotno Slomškovo geslo: *Sveta vera bodi vam luč, materin jezik pa ključ do narodne in zveličavne omike*. Z njim želijo organizatorji poudariti, da Slomšek ni pomemben le za verne, marveč za vse Slovence.

PRI ZALOŽBI BRANKO V NOVI GORICI

KASETA S SKLADBAMI V ČAST
SVETOGORSKI MARIJI

Zasebna založba Branko v Novi Gorici je izdala novo glasbeno kaseto z naslovom *Ave Maria Gratia Plena*, ki vsebuje slovenske in tuje skladbe v čast božji Materi Mariji na Sv. gori. Na orglah iz svetogorske bazilike jih je izvedel Uroš Cej, ki pravi, "da igra v božjo čast in slavo ter veselje vseh ljudi." Prav v ta namen vsako leto v mesecu maju (od leta 1991 naprej) na Sveti gori odigra *Velikonočno-majniški koncert*. Uroš Cej opravlja službo organista v Vrtojbi. Sodeluje tudi z raznimi zbori, društvi in župnijami. Kaseto, ki jo je posnel, ima za življenjsko delo, "saj česa podobnega ne bi mogel napraviti nikoli več. Četudi bi še težji ali isti program posnel na največjih orglah na svetu, tam ne bi bilo Sv. gore. Tako pa so se skupno zlike krasne orgle, Sv. gora in vse prečudovite skladbe, posvečene Materi Mariji."

Nekaj misli kaseti na pot je na ovojnicu napisal koprski škof Metod Pirih. Takole je razmišljal: "Sv. gora je v srcu primorskega človeka zapisana kot kraj, kjer po naročilu nebeške matere Marije prihajajo prositi milost. Marsikomu se spomini na prvo Božjo pot iz otroških let dopolnjujejo z vedno novimi doživetji v veličastnem Marijinem svetišču. Koliko prošelj je bilo tu uslišanih, koliko solz posušenih, koliko trepetih src razbremenjenih! Spomine na Sveto goro prepleta tudi glas mogočnih orgel, ki so nepogrešljive pri bogoslužju in vedno znova pomagajo povzdigniti vzdušje in iz ust vernikov izvaljajo hvalnice Bogu in Mariji. Pri glasbi, ki jo slišimo na tej kaseti, pa orgle nimajo samo spremljajoče vloge. Hvalnico Mariji zapojejo same, kot solistični instrument."

M.

ČEZMEJNA TELEVIZIJA, KAJ JE TO? VIDEANT CONSULES!

Vsodržavna Radiotelevizijska družba RAI in RTV Slovenija bosta v petek, 21. maja, podpisali dogovor o t.i. čezmejni televiziji ali t.i. televiziji manjšin, ki naj bi jo oblikovali deželni sedež RAI za Furlanijo-Juljsko krajino in televizija Koper-Capodistria. Nastala naj bi tako samosvoja televizijska ponudba, ki bi omogočila z združitvijo tehničnih zmogljivosti in osebja boljši pretok informacij na obeh straneh meje. Zanimivo je, da bo na ta način v Trstu spet mogoče slediti vsaj nekaterim oddajam oz. poročilom RTV Slovenija in TV Koper-Capodistria, italijanska manjšina v Sloveniji in v prihodnje verjetno tudi na Hrvaškem pa bo pridobila nov pretok informacij s svojo matico.

Manjšini, slovenska v Italiji in italijanska v Istri, naj bi bili torej glavni junakinji tega načrta. Za slovensko manjšino v Italiji se nam zdi spodbudno dejstvo, da bi tako pridobila večji informacijski prostor, ker bi se povečala možnost števila ur oddajanja poročil in programov v slovenščini in samostojni izvedbi. Predvsem pa je zanimivo, da bi s čezmejno televizijo razširili področje vidljivosti slovenskih oz. manjšinskih spredov. Čezmejna televizija predvideva povezavo oddajnikov. Zato bi lahko krili vse področje, kjer je mogoče spremljati oddaje TV Koper-Capodistria in praktično tudi vso Furlanijo-Juljsko krajino. Z ureditvijo nekaterih tehničnih vprašanj bi lahko krili tudi Benečijo. V tem primeru pa bo potrebna predvsem poli-

tična volja na italijanski strani, da se stvar premakne z mrtve točke.

Tudi v primeru skoraj ustanovljene čezmejne televizije žal niso znane podrobnosti o samem programu. Ni znano, kako bodo sporedi oblikovani, kdo bo odločal o vsebini in kdo jih bo sestavljal. Prav tako ni jasen finančni vidik kritja tega načrta. Upati je, da bodo odgovorni pri RAI-u in RTV Slovenija poskrbeli za potrebno finančno kritje. V tem smislu nameravajo črpati tudi sredstva iz evropskih skladov za čezmejno sodelovanje. Drugi doslej zanemarjen vidik zadeva skrb za dodelitev zadostnega osebja, ki naj omogoči uresničitev spredov.

Znano je namreč, da se še zlasti pri Radiu Trst A oz. pri televizijskih sporedih v slovenščini soočajo s težavo nezadostnega osebja, saj primanjkujejo uredniki pri slovenskem programskem oddelku, primanjkujejo časnikarji pri uredništvu poročil, povsem nezadostno je število tajniškega osebja na vseh ravneh, saj bo znanje slovenščine, še zlasti pri vzdrževanju stikov v primeru čezmejnega sodelovanja nujno potrebno, primanjkujejo tudi tehnično osebje nasploh, z znanjem slovenščine pa sploh. Za začetkom čezmejne televizije, ki bi postala operativna z januarjem leta 2000, pa bi se te težave še zaostrele. Vsi ti problemi so povezani tudi s še vedno nerešenim vprašanjem podpisa konvencije med Italijansko radiotelevizijsko družbo RAI in Predsedstvom ministrskega sveta. Medtem ko je država uspešno sklenila konvencije za oddaje v nemščini, latinščini in francoščini, je ostala konvencija za slovenske radijske in televizijske sporede še odprta. Brez jasnega statusa in dodeljenih sredstev pa bo "malo muzike".

Načrt o čezmejni televiziji je torej lahko lepa zamisel, a zaenkrat stoji na kar trhljih nogah. Načrt pa je naletel tudi na kar ostre kritike. Deželna ustanova za nadzor nad televizijskimi oddajami CORERAT je na primer izrazila pomisleke, češ da gre za ozko zasnovano in da bi kazalo ta načrt čimprej razširiti še na druge države srednjeevropskega prostora. Ta predlog CORERATA je lahko tudi zanimiv v luči evropske integracije, lahko pa ga tudi tolmačimo kot umetno ustvarjen predlog, ki bi spet okrnil manjšinam možnost, da samostojno in javno posredujejo svojim članom in članom večinskega naroda informacijo o sebi in svoji kulturi. Nekateri ob vsej tej zadevi menijo, da je treba biti previdni in navajajo besede svečenika Laookonta, ki je svaril Trojance, rekoč: "Timeo Danaos et dona ferentes." Mi pa pravimo: "Videant consules!"

VABILO NA SEMINAR JEZIKA IN KULTURE

Kot vsako leto tudi letos organizira ministrstvo za šolstvo in šport republike Slovenije skupaj z Zavodom za šolstvo tradicionalni poletni Seminar slovenskega jezika in kulture 1999 za vzgojitelje, učitelje in profesorje šol s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem in Goriškem. Seminar bo potekal od 22. do 27. avgusta, in sicer v Kranju (Hotel Creina). Gostje naj se prijavijo v Hotelu Creina dne 22. avgusta med 17. in 19. uro. Organizatorji vabijo 30 udeležencev s Tržaškega, 10 z Goriškega in 2 iz Benečije, da se udeležijo seminarja. Za podrobnejše informacije se zainteresirani lahko obrnejo na pedagoškega svetovaleca Danila Štekarja.

INFORMACIJA KOT OROŽJE

Posvet v pokrajinskem muzeju na goriškem grajskem griču in projekcija filma *Na vseh vrhovih je mir* Angele Ricci Lucchi in Yervanta Gianikiana sta prejšnji teden sklenila vrsto srečanj, ki jih je Kinoateljje v sodelovanju s kulturnim odborom goriške pokrajine posvetil filmskim podobam Gorice v prvi vojni.

Gorica se s posebno predanostjo ukvarja s filmom, tako da premore kar nekaj filmskih društev, a tudi film je že od nekdaj posvečal pozornost Gorici. Na začetku stoletja je film šele prepoznaval svoje dokumentarne zmogljivosti, po Goriški pa je divjala prva svetovna vojna. Kinoateljjeva pobuda si je zadala cilj, da osvetli razmerje med filmom in vojno. Večina posnetkov z vojnih prizorišč je nekoč - tako kot danes - služila propagandi. Razkrievati to, kar so tedaj prikivali ali potvarjali, je zato naloga današnjih raziskovalcev, čeprav je občutljivost okrog teh tem še zelo velika.

Prvi predavatelj, filmski kritik Sandro Scandolara, je predstavil italijanskega snemalca Luca Comerio kot pretvezo, da lahko spregovorimo o poročanju z današnjih bojišč. Vendar tudi lik Comerio zasluži osvetlitev, saj je to bil tudi velik izumitelj filmskega jezika. V njegovih posnetkih se najdejo izrazna sredstva, katerih iznajdbo pripisujemo ponavadi kasnejšemu času. Tako si Comerio v posnetku iz leta 1911 v Tripoliju s premikom kamere od desne proti levi in nato nazaj ogleduje srhljivo vrsto obešenec, žrtev italijanske vojske. Tega mehkega premika film pred njim ni poznal. Comerio je bil med italijanskimi snemalci morda najboljši. Uvidel je, da so podobe učinkovitejše in celo bolj verodostojne, če odpravljajo zmedo neposrednega snemanja s tem, da prizorišče bojev organizira in posnetke podredi pripovednim merilom: dogajanje potvarja,

zato da je bolj razumljivo. Filmski princip je torej pri Comeriu prevladal nad principom zgodovinske resnice. Umrl je leta 1940 v norišnici. Kakor večina njegovih posnetkov se še danes le s težavo otepa pozabe.

Predavatelj je tudi predstavil organiziranost filmskih snemalcev med vojno. Italija ni imela prave vojaške filmske službe tako kot ostale države. Fotografski in filmski urad pri italijanski vojski je imel nalogo, da daje v zakup in usklajuje delo poklicnih snemalcev, ki so ostali civilisti. Ker pa urad ni bil odvisen od pristojnega ministrstva, temveč od vojaškega vrha s sedežem v Vidmu, je usoda posnetega gradiva po italijanskem porazu pri Kobaridu še danes delno nerazčiščena.

Ker pa je še vedno slišati zamolklo rohnenje Natovih letal nad nami, se je kar sama vsiljevala aktualizacija zgodbe Luca Comerio. Časnikar tržaškega dnevnika *Il Piccolo Mauro* Manzin je sistemu informacij pripisal osrednjo vlogo pri ustvarjanju sovražnika. Najprej je potrebno izrisati podobo sovražnika, nakar bo propaganda poskrbela, da bo sovražnik vsem očiten.

Urednik slovenske časnikarkse redakcije RAI v Trstu Saša Rudolf, ki je bil tudi sam vojni poročevalec v Sarajevu, je na začetku svojega posega stvarno prikazal enega od vzrokov informacijskih zablod: velika količina podatkov, ki potujejo z izredno hitrim ritmom, botruje provršenemu in klišejskemu poročanju za raztreseno občinstvo. Slabe razmere za poročanje še dodatno otežkočajo delo poročevalcev. Kljub prizadevanjem, da bi bilo prikazovanje stanja kar se da objektivno, bdi nad njimi vojno ministrstvo. Žarko Petan je nekam napisal: "Dezinformacija je zgrajena informacija."

Posebna gosta večera sta bila Angela Ricci Lucchi in Yervant Gianikian, raziskovalca, ki črpta iz filmskih arhi-

vov vsega sveta gradivo za izvirne filme. Z njimi poskušata podobe iz bolj ali manj oddaljene preteklosti povezovati z današnjim časom. Arhivski posnetki, ki se nanašajo na prvi vrsti na prvo vojno, so tudi danes zgovorni in silni, saj se ljudje ob njih še vedno vznemirjamo. S posebnimi filmskimi pripomočki avtorja poudarjata brezčasnost teh posnetkov. Kakor da se nad nami znaša prekletstvo v nedogled ponavljajočih se tragedij! Na gorljivih filmskih trakovih zasledujeta posameznike, može, očete, sinove, avstroogrške in italijanske vojake, poudarjata izraze njihovega obraza med preživljanjem časa v jarkih ali med umiranjem sredi zasnežene alpske narave. Včasih se vojaki željno spogledujejo s filmsko kamero, saj jim bo ta podaljšala življenje, tudi ko bodo že mrtvi.

Prirreditve pod skupnim naslovom *Bitka za mesto, filmske podobe Gorice v prvi vojni* so prispevale k odkrivanju zgodovinskega spomina tudi v luči novega časa. Od današnjih mitov lahko pričakujemo miroljubne vsebine, ne pa nacionalističnih ali ideoloških. V ta okvir se vpisujejo še drugi načrti Kinoateljje. Tako zamisel za retrospektivo, publikacijo in film o prezrti Gorici nemškega rodu Nori Gregor in njenem "filmskem izgnanstvu". Okoli njenega imena se plete usoda predvojnega večkulturnega prostora Gorice, ki je v razidišču Kinoateljjevih večplastnih raziskav. V teku je realizacija avtorskega dokumentarca o prvi vojni in njenih beguncih; dokončuje se raziskava za knjigo o filmski dejavnosti v Gorici do leta 1918; urejuje se Fond Simonelli, ki vsebuje zanimive filmske dokumente o prvi vojni in o času med vojnami; načrtuje se dokumentarec in kratki igrani film o meji. Vse osmišlja dodatna razsežnost: iskanje kulturnih korenin v perspektivi evropskega vrednotenja narodov.

IDE

SLOVIT O NAŠEM ŽIVLJENJU

Izšla je prva številka informativnega lista Slovit, ki nosi pomenljiv podnaslov *Slovenija in Italia* in je namenjen italijanskemu občinstvu. To je dejansko časopis, v katerem so zbrani najvažnejši podatki o Slovincih v Italiji s posebnim ozirom na beneške Slovence, bo izhajal vsakih štirinajst dni in bo zapolnil vrzel, ki je bila do sedaj v svetu informacij, saj italijanski sodržavljani o nas vedo premalo in to predvsem zaradi nepoznavanja slovenščine. Zato tudi odločitev, da se v Slovitu poroča o tem, kar so drugi pisali, in o tem, kar se je v našem prostoru dogajalo. Odgovorni urednik štirinajstdnevnik, ki se predstavlja skromno, a dognano oblikovano, je beneški Slovenec in kulturni delavec Giorgio Banchig.

PDG; USPEH NA HRVAŠKEM FESTIVALU

Primorsko dramsko gledališče je 10. maja s predstavo *Konec igre* S. Becketa, katere premiera je bila letos v januarju, sodelovalo na 6. Hrvaškem festivalu malih odrov na Reki - na njem so bila prisotna gledališča iz Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Madžarske in Slovenije - in doživelo izjemen uspeh. Žirija je novogoriškemu ustvarjalcem podelila kar tri nagrade, in sicer režiserju Vitu Tauferju za režijo, Radošu Bolčini za glavno moško vlogo in Borisu Mihaľju za epizodno vlogo. To je bilo že tretje gostovanje PDG na festivalu, leta 1996 so se namreč predstavili z Ionescovo *Plešasto Pevko*, leta 1997 pa z delom Jima Cartwrighta *Dva*.

OBVESTILO

PROSVETNO DRUŠTVO MAČKOLJE PRIREJA ob 50. obletnici MePZ Mačkolje **Prvi zamejski pevski maraton** v nedeljo, 23. maja, ob 15. uri v Mačkoljah. Vabljeni!

LIKOVNA DELAVNICA V ISTRSKIH ABITANTIH

UMETNIKI OŽIVLJAJO ABITANTE

Le malokdo žal ve, kje so čudoviti Abitanti, majhna istrska vasica, ki je bila do nedavnega skoraj prazna, a se zadnje čase vanjo spet vrača življenje. V brezčasni lepoti Istre in njenih skromnih, a zato nič manj lepih narave in arhitekture, so Abitanti kraj, kjer so letos že tretjič priredili likovno delavnico, na kateri se je zbralo 28 likovnih umetnikov in arhitektov iz Avstrije, Hrvaške, Nemčije in Slovenije, vabljeni pa so bili tudi umetniki iz Italije.

Koprski Lyons klub in Obalne galerije ter seveda občinska uprava so v čudoviti istrski kraj povabili trideset umetnikov, prišlo pa jih je 28. To je izjemno število, če povemo še to, da je velika večina sodelujočih že uveljavljenih, priznanih fotografov, slikarjev, kiparjev, arhitektov, oblikovalcev, video in filmskih ustvarjalcev.

Gonilna duša likovne delavnice Abitanti 99 je bila tudi letos likovni kritik in novogoriška rojakinja, ki sedaj vodi Obalne galerije, Nives Marvin. Ki se je pri izbiri likovnih umetnikov držala predvsem pravila kakovosti in pa tudi navezanosti umetnikov na Istro in tudi na likovno delavnico Abitanti, saj je bilo med njimi kar nekaj umetnikov, ki so se v Abitante vrnili. Sama pa je tudi povedala, da je nekaj umetnikov v Abitante povabil tudi Lyons klub sam.

V Abitante je tako prišlo kar nekaj zvonečih imen, med njimi omenimo vsaj uveljavljenega slikarja Valentina Omana iz avstrijske Koroške, znana fotografa Jako Jerašo in Joca Žnidaršiča - le-temu so v novogoriških prostorih HIT-a odprli samostojno likovno razstavo prav med likovno delav-

nico, vsestranskega umetnika Luciana Klevo, slikarja stiske sodobnega človeka Aleksija Kobala, kiparja Janeza Lenassija, umetnico Miro Ličen Krmpotič, ki smo jo gostili že tudi pri nas, presenetljivega Rudija Skočirja, znanega Andraža Šalamuna s svojimi velikimi platni, predsednika Društva slovenskih likovnikov Toma Vrana s svojo značilno modro in zeleno hrvaškega kiparja Alojza Čargonjo in še in še bi lahko naštevali. Vsem je bilo skupno predvsem to, da so tedni dni, od 3. do 7. maja, delali v Abitanti, ki so tako oživel. Organizatorji pa bodo v kratkem v kavarni Loža v Kopru pripravili likovno razstavo v Abitanti narejenih del, ki bo prodajne narave, izkupiček pa bo šel za slabovidne in slepe v Sloveniji.

Nives Marvin je rada povedala, da so umetniki našli neki skupen jezik z istrsko vasjo, v katero se spet vrača življenje, saj se lastniki hiš v vasi sedaj odločajo za obnovo, tudi zato, ker vedo, da vanjo vsaki dve leti pridejo umetniki s svojimi platni, kamni in objekti, risanim in slikarskim priborom in svojimi idejami. Prof. Marvin pa je tudi mnenja, da je bila letošnja likovna delavnica gotovo najbolj kakovostna doslej in se bo zato zavzemala kot ena od selektorjev avtorjev za ohranitev te ravni, ni pa pozabila niti omeniti, da so bili vabljeni tudi slovenski slikarji iz zamejstva, ki pa se žal zaradi resnih osebnih težav niso mogli udeležiti delavnice. Letos so Abitanti za teden dni dihali sodobno umetnost, saj je selektorica poskrbela, da so bili povabljeni predvsem slikarji, ki se ne ukvarjajo samo s krajinarstvom, kar je bilo značilno za prvi dve izvedbi delavnice.

JUP

V ZADNJI MLADIKI

V četrti letošnji številki Mladike prinaša uvodnik o tragediji na Balkanu ostro stališče do Miloševićevega režima, pa tudi do Zahoda, ki "mu je pomagal, da je prebrel kritične trenutke razpadanja Jugoslavije". Vojna je rezultat napačne ocene Zahoda, češ da se bo Milošević uklonil po nekaj dneh letalskih napadov, pa tudi napačne ocene Miloševića, ki je morda mislil, da Natovo zavezništvo ne bo uresničilo groženj. Rezultat so "stotine žrtv in razbita država, ki jo bo isti Zahod, ki jo zdaj podira, moral potem na novo graditi". Uvodniku sledi novela Irme Marinčič Ozbalt *Kaj pa razprodaja iz garaže?*, ki je prejela drugo nagrado na literarnem natečaju Mladike, Drago Štoka pa v zapisu *Na trgu Navona* razmišlja o "boju med revnimi, boju pod soncem, ki je v stalnem in polnem mrku". Zora Tavčar se je pogovarjala z jezuitom in zdravnikom Marijanom Šefom, ki od leta 1995 deluje v Sarajevu. Bralcu je na voljo še intervju Iva Jevnikarja z v Trstu bivajocim britanskim časnikarjem Johnom Earlom, ki je bil med drugo svetovno vojno član britanskih misij med partizani v Srbiji, Črni gori in Bosni. V Mladiki zasledimo tudi spominski članek o pisateljici Branki Jurca izpod peresa Martina Jevnikarja, ki je prispeval še vrsto literarnih ocen. Literarne in likovne ocene so prispevali tudi drugi sodelavci. Bralac bo našel marsikaj zanimivega tudi v običajnih rubrikah.

V uvodniku priloge Rast odgovarja Zulejka Paskulin na vprašanje *Strpnost ali toleranca?* Med ostalimi prispevki gre omeniti pogovor Petra Jevnikarja z Matteam Dimaiem z liceja F. Prešeren iz Trsta, ki je že prejel vrsto nagrad za svoje pesmi. Erika Hrovatin pa v zanimivem članku *Med nami in svetom - mediji poudarja*, da je misel "edina obramba proti despotizmu medijev in tistih, ki jih nadzorujejo".

IŽ

NOVA PESNIŠKA ZBIRKA ACETA MERMOLJE

MERMOLJEVI DROBCI NA PARKETU

FOTO KROMA

Po osmih letih se Ace Mermolja spet pojavlja na literarnem prizorišču z novo pesniško zbirko.

V četrtek, 13. maja, so namreč v prostorih kulturnega društva Rdeča zvezda v Saležu predstavili zbirko *Drobci na parketu*. Zbirka, ki vsebuje 52 pesmi, je izšla pri Založništvu tržaškega tiska kot prva publikacija v okviru zbirke *Alkimije*. Grafično jo je oblikoval studio Link design, tiskala pa jo je tiskarna Grafica Goriziana.

Kot je v svoji predstavitvi povedal esejist Miran Košuta, prihaja do te zbirke osem let po izidu zadnje Mermoljeve zbirke, ki je nosila naslov *Elegije in basni* in ki je izšla leta 1991. Razlog osemletnega molka pa je bil predvsem v dejstvu, da so se zmanjšale možnosti knjižnega natisa poezije, bodisi zaradi finančnih težav, v katerih se je znašla slovenska manjšina v zadnjih letih, kot tudi zaradi tega, ker se je zmanjšal sam ugled pesništva in je bila dana prednost materialnim dobrinam. V nadaljevanju je Košuta de-

jal, da je težišče Mermoljevega pesništva vselej v sedanjem svetu, tu in sedaj. Danes se srečujemo le z drobci na parketu, saj smo ljudje tretjega tisočletja dokončno izgubili nekdanjo duhovno celovitost. Posledica tega je razdrobljena zavest, iz drobcev pa nismo sposobni dojeti mozaika. Vse to je ovito v zunanjo podobo lepega, a zdrsljivega parketa. Vendar, čeprav se avtor zaveda, da nekdanja ontološka luč ni več mogoča, želi še vedno postaviti iz okruškov zavesti celovito podobo, s parketa želi pobrati drobce in jih vdlati v bleščeči mozaik enega.

V svojem nastopu je avtor zbirke Ace Mermolja prebral nekaj pesmi, večer pa je dodatno popestril nastop domačega društvenega zbora Rdeča Zvezda pod vodstvom Rada Miliča. Pred začetkom predstavitve pa je prisotne v imenu organizatorjev, ZSKD in društva Rdeča zvezda, pozdravil pokrajinski predsednik ZSKD za Tržaško Rinaldo Vremec, ki je med drugim dejal, da je vsaka knjiga, ki izide, nov korak v prihodnost.

IŽ

KOROŠKA SLOVENKA UVELJAVLJENA REŽISERKA

SARAJLIČEVA IZPOVED V GLEDALIŠČU

LEV DETELA

Avtorica v nemščini napisane monodrame *Vonj pšenice* Zdenka Becker je po kraju rojstva in narodnem izvoru Slovačinja, ki že dolgo vrsto let živi v Avstriji. Predmet njene najnovejše subtilne igre je nedavna vojna v Bosni in Hercegovini oziroma stanje v obleganem Sarajevu. Predstavi ga s pomočjo pretresljive samoizpovedi še živeče avtentične osebe, znanega bosanskega pesnika in pisatelja Izeta Sarajlića, kot jo je avtorica sam izpovedal v bosanskem glavnem mestu. Režiserka zanimive monodrame je v avstrijskem gledališčem življenju že uveljavljena koroška Slovenka Nika Sommeregger. Monodrama sta izoblikovali dve neodvisni avstrijski gledališki skupini, Gledališče za ljudi *Narrenschiiff* (Norčevska ladja) in *Die Brücke International* (Most mednarodno) na Dunaju in v St. Pöltnu.

Vsi sodelujoči ustvarjajo zanimivo mednarodno oziroma multikulturalno povezavo. V karakteristični vlogi pesnika in pisatelja Izeta Sarajlića nastopa odlični avstrijski igralec Hubertus Zoreli. Na diferenciran način in s čustveno poudarjenimi niansami predstavi usodo osamljenega ostarelega avtorja, ki svojo lastno bedo in stisko bosanske tragedije utaplja v steklenicah vina v imenitnem hotelu na robu nekega mednarodnega pisateljskega kongresa z vase zagledanimi "mojstri peresa". Spominja se svojih mladostnih doživetij in ljubezni, vendar je bolečina prestanega trpljenja premočna, saj je sredi minule vojne moral sam pokopati lastno sestro, znano prevajalko, ko jo je pri oknu njegovega sarajevskega stanovanja ubil ostrištelc.

Avtorica Zdenka Becker je na primeru iz bližnje bosanske polpreteklosti prikazala razkroj humanističnih

vrednot na ozemljih nekdanje Jugoslavije. Monodrama *Vonj pšenice* je subtilna parabola o problematiki krivde in strahu, pa tudi poguma, ponosa in človeškega dostojanstva sredi številnih vojnih grozot in nesmiselnih nacionalizmov, ki se sedaj tako tragično nadaljujejo na Kosovu in na ozemlju ožje Srbije. Monodramo so angažirani gledališčniki aprila predstavili na Dunaju in v nižjeavstrijskem St. Pöltnu, še prej pa tudi na avstrijskem Koroškem in v - Sarajevu.

"je, kar je"

PROTI NASILJU

Živoslav Miloradović je bil glavni urednik časopisa *Pančevac*. Seveda je Milošević časopis dal ukiniti, kot toliko drugih svobodno in drugače mislečih časopisov v Srbiji. Živoslav se je pobral in emigriral v Italijo kot toliko drugih intelektualcev. Na Tridentinskem je nabiral jabolka, sedaj pa dela v neki tovarni izolacijskega materiala. Ob začetku Natovega posredovanja na Balkanu je v beograjsko *Republiko*, enega izmed redkih svobodnih medijev, ki pa morda obstaja le še na Internetu, napisal *Pismo srbskemu patriotu*.

"Videl sem, da si se smejal pod brki, ko si videl, kako se je ves svet povzdignil v obrambo Srbije," piše. Toda svet ne protestira proti Natu v obrambo Srbije, temveč proti slehernemu nasilju. "Ti misliš, da podpirajo tebe, dragi tovariš patriot, medtem ko se jim gabi tvoja nadutost, tvoj primitivizem in tvoja vulgarnost. Zahodnjakom se gabi dejstvo, da si molčal, medtem ko so tvoji sonarodnjaki bombardirali Zagreb in Zadar, uničevali Vukovar, Osijek in Vinkovce, medtem ko so sistematsko rušili Sarajevo in so s topniškim in ostrostrelskim ognjem privedli njihove prebivalce do živčnega zloma. Molčal si o Srebrenici in, ko so kolone srbskih beguncev začele prihajati iz Hrvaške, jih nisi spuščal v Beograd, da te slučajno ne bi vznemirili. Obral si glavo, ker ti je tako bilo ukazano. Potem si beguncem dal nekaj toplih dek in jih postavil v kako luknjo, naj molčijo, čakajo in se ne vprašujejo, kaj jim je tega bilo treba in kdo jih je v vse to porinil.

Toda le spomni se, tovariš patriot, kako si se smejal srbskim intelektualcem, ki so klečali v Pionirskem parku v Beogradu in zahtevali prenehanje vojne v Bosni; kako si žene v črnem (srbske pacifistke) zmerjal s Tudjmanovimi vlačugami in kako si se skrivaj nasmihal, medtem ko si gledal tragično maloštevilne skupine žalostnih ljudi, ki so prižigali sveče na naših trgih v spomin na številne nedolžne sarajevske žrtve. Še slučajno ti ni prišlo na pamet, da bi rekel: poslušajte, ljudje, bratje, prijatelji, srbski. Domovina je domovina, toda zločin je zločin. Bal si se lajati na Gospodarja. Podpiral si vsak napad režima na tukajšnji neodvisni tisk in si počel stvari, ki bi se jih vsak normalen človek sramoval. In si se predstavljaj za naslednika velikanov naše zgodovine, tistih, ki se sedaj obračajo v grobovih, ker jim je usoda podarila takšnega objestnega in strahopetca za naslednika."

To so seveda le odlomki iz daljšega pisma. Toda ko preberemo tako obsodbo nacionalistične propagande v Srbiji, ki povrh vsega prihaja še s srbske strani, se rodi novo upanje, da vendarle niso vsi trezni in odprti Srbi nekje v Avstraliji ali Južnoafriški republiki, temveč so še kar blizu in prav gotovo so tudi še v Srbiji ter bodo lahko doprinesli k obnovi in razvoju neke boljše, demokratične in človeške Srbije!

PETER SZABO

O KORENINAH "MOJSTROV HUDOBIJE"

HUDIČ GRE V ŠOLO K SLOBODANU MILOŠEVIČU

STANKO ŽERJAL

Pa ne, da bi hudič ne imel že po naravi dovolj hudobije v sebi samem, ampak, če naleti na svetu na kakega sebi enako močnega konkurenta v zlobi, tedaj se poklicni hudobec ne spopade s konkurentom, da bi ga uničil, kakor delamo ljudje s svojimi tekmeči, marveč pohiti k njemu na opazovanje, če bi se od konkurenta še kaj naučil, ali celo stopi s konkurentom v kooperacijo ali kolaboracijo in se morda celo nastani pri njem, kar po domače rečemo, da bi konkurenta obsedel. Slobodan Milošević je že na taki stopnji trmoglave perversnosti, da je sum obsedenosti opravičen.

O rajniku Adolfu Hitlerju je bilo neke okrog leta 1940 slišati iz ust specifično poučenih oseb, da so cerkveni krogi Nemčije odkrili dokaz, da je Führer resnično v posesti hudobnega duha. O Jožefu Visorijonoviču Džugašviliju, po domače Stalinu, nimamo konkretnih podatkov o povezanosti z vragom, pač pa vidimo v njegovem delovanju tolikšne grmade premissljene zlohotnosti, da vedoželjni in zla žejni peklensček ni mogel prezreti njegove šole. Slobodan Milošević nudi tretjo znamenitejšo priložnost v tem stoletju za izpopolnjevanje v sejanju zla. To je mogoče reči kajpak, če smo zadosti in ponovim besedo zadosti, zadosti in prav informirani o vsem, kar se dogaja v novi, oskubljeni Jugoslaviji po

Miloševićevih ukazih, po Miloševićevem odobravanju.

Slobodan Milošević neusmiljeno tepta tisto, kar se po srbsko imenuje sloboda in je v slovenščini svoboda, okrutno preliva kri, sadistično utaplja nedolžne ljudi v morje solz, zastrpljva obzorje z oblaki laži v domovini matere Terezije, v škofijski duhovnijski svetniškega Gnidovca.

Presenetljivo je, da so vsi naštetih trije mojstri hudobije zrastle iz krščanske mladosti. Führer Hitler je bil v deški dobi reden mašni ministrant v domači cerkvi, tovariš Stalin je v pravoslavnem semenišču najprej študiral za pravoslavnega sveštenika, voda (beri vodža) Milošević je sin krščanskega kateheta, profesorja veronauka, ki ni hotel postati pravoslavni pop ali sveštenik, pač pa je dokončal pravoslavno teološko fakulteto v Beogradu in postal profesor veronauka na državnih srednjih šolah.

Opisovalci in ocenjevalci Miloševićeve osebnosti navajajo, da je mož v mladosti doživel več kot eno hudo travmo: najprej zakonsko ločitev očeta in matere, potem pa samomor očeta in samomor matere. Takšna usoda zbuja sočutje, ublažuje tudi kritične sodbe. Vendar, vendar: lačen ni bil, preganjan tudi ne, oskrbljen mu je bil študij do najvišje stopnje in še štipendija za izpopolnjevanje v inozestvu (nič manj kot v Ameriki), zdravja in talentov ni manjkalo, niti ne dobrih zgle-

dov, če jih je hotel pogledati, in ne dobrih vzgojnih knjig, če jih je hotel brati. Celò marksizem vsebuje kar vrsto idealov in ne oznanja take vrste zločinstva, kakršna je organiziral Milošević v Bosni in zdaj na Kosovem polju. V travmah pa ni solist. Na vsak drugi ali tretji korak srečujemo koga, ki je doživel v življenju kako travmo nič manjšo od Slobodanove. In ni zaradi tega pognal stotisočev oseb v takšno travmo, kakršno doživljajo kosovski Albanci. Ne mislim le na golo izgnanstvo, begunstvo, brezdomstvo. Sredi te vidnejše travme se dogajajo takšne strahote, ki poženejo žrtve v poblazenjenost. Žal ne morem tud širiti spisa v nedogled. Kratko: Nobena travma ne daje pravice delati bližnjemu zlo.

Milošević je ubral pot hudobije že pred petnajstimi leti z organiziranjem oceanskih mitingov delavstva v Beogradu. Napolnjeval jih je s falangami demagoških puhlic brez glave in repa samo, da si pridobi volivne glasove neukih širokih ljudskih množic. Srbsko ljudstvo pa ljubi mogočne, nabrekle puhlice in v tradicionalni romantičnosti potrebuje vedno kakega vodjo, da ga opeva kot kakega kraljeviča Marka. Svojo idololatrijo rado izraža v verzih. Pomislimo na srbsko narodno: "Dok je nama Miloša junaka, ne boj se Srbi od Turaka. Dok je nama Obilič Miloša, bit će Turkom uvijek sreča loša." Tudi za Josipa Broza so skovali primeren "šlager": "Druže Tito, mi se ti kunemo, da s tvog puta ne skrenemo" (T... za-

klinjamo se ti, da se ne odmaknemo s tvoje poti). Miloševićevi mitingi so rodili slavospev: "Slobo, ime ponosito, dobro Te odgojijo je Tito" (Slobo(dan), ponosno ime, dobro te je vzgojil Tito).

Metafora ali metonimija ali hiperbola pa ni v celoti moja, ampak le prilagoditev tiste, ki so mi jo povedali hrvaški begunci iz Bosne poleti leta 1992 v Makarski. Tam smo razkladali največji del humanitarne pomoči iz Lombardije, nekaj smo izročili v Splitu in Zadru, delež za Mostar pa smo popeljali le do Medjugorja, ker je bilo takrat okrog Mostarja še topovsko obstreljevanje. Hrvatje iz Bosne so mi, ko sem lombardskim darovalcem prevajal v hrvaščino, pripovedovali tri pikre norčavljice, le najbolj zabeljeno sem si zapomnil: "Džaur ima još što da nauči od Srbina" (Hudič se ima še kaj naučiti od Srbov).

Razume se, da vseh Srbov ne bomo metali v en koš, vendar imam navado, da pri kakršnem koli primerjanju kolektivov, večjih skupnosti, bodisi stanovskih bodisi verskih bodisi narodnostnih ipd. uporabljam matematiko, čeprav sem bil v njej nekoliko šibek, in se ne zadovoljim z običajno puhlico, da so povsod in v vsaki družbi taki in taki, ampak zmerom iščem procente. Na primer, koliko procentov je tatov med Slovenci in koliko med Italijani, ali pa, koliko procentov lopovov je bilo med partizani in koliko procentov med domobranci, ali pa, koliko procentov je lopovov med tistimi, ki hodijo ob nedeljah k maši in koliko procentov lopovov je med tistimi, ki ne hodijo k maši. Le po tej preprosti matematiki brez učenih logaritmov ocenjujem in primerjam tudi narode. Med njimi tudi srbskega.

PRVA DVOJNA ŠTEVILKA REVIEJE ŠKRAT V LETOŠNJEM LETU

Pred nekaj tedni je med bralce prišla prva dvojna (1-2) številka Škrata, glasila Sklada Mitja Čuk, v letu 1999. Škrat je ponovno izšel po daljšem premoru, razložiti vzroke za tokratno zamudo pa bi izzvenelo, piše odgovorna urednica Jelka Cvelbar v uvodnem *Dvopičju*, "predolgo in morda preveč samopomilovalno"; obenem zagotavlja, da se bo v tem letu zvrstilo običajnih šest dvojnih številok.

Mihcu, kjer je podano gledanje na problem nasilja skozi oči vzgojitelja, ki se s tem pojavom dnevno srečuje v učilnici.

Poleg tega tematskega sklopa v tej številki Škrata najdemo še marsikaj drugega. Tako je Jasna Merku prispevala izčrpen članek o nedavno umrlem češkem slikarju in otroškem ilustratorju Štepanu Zavrelu, ki je, potem ko je leta 1959 zbežal iz takratne Češkoslovaške, živel v različnih evropskih državah, nazadnje v Italiji. Dalje se v naslednjem članku lahko seznanimo, kaj vsega lahko naredimo z regram. Tanja Tomažič piše o igrah in igračah iz preteklosti. Uredniki Škrata niso pozabili, da smo že krepko v pomladnem času in da se bliža poletje, zato so se odločili, da ponatisnejo članek dr. Alenke Kraigher o nevarnosti klopov, ki je izšel v reviji Zdravstveno varstvo inštituta za varovanje zdravja v Ljubljani. Vera Tuta Ban je prispevala Igrice za boljši jezik kot prispevek k jezikovni vzgoji, Ivan Peterlin pa nudi koristne napotke na področju telovadbe za otroke. Pri branju članka Ilonke Fabjan, študentke turističnih ved iz Sežane, pa se lahko popeljemo v Kobilj, rojstno vas arhitekta Maksa Fabianija in škofa Antona Mahničiča. Članek z naslovom *Postavljajmo trdne temelje!* pa nas opozarja na neustrezen sistem javne uprave v odnosu do oseb s posebnimi potrebami, ki bi se lahko vključili v svet dela. Javna uprava bi morala k problemu oseb s posebnimi potrebami pristopiti na način, ki bi bil bolj v skladu z dejansko življenjsko stvarnostjo teh oseb in njihovih družin in ne bi smele tega vprašanja le zajeti v neke številke, točno zakoličene časovne roke in podobno.

— IŽ

KONCERTNI VEČER V DEVINU

Ob praznovanju desetletne uporabe sedeža pevskih zborov v Devinu bo v soboto, 22. maja, ob 20.30, koncertni večer. Oblikovali ga bodo: Otroški zbor Ladjica, Dekliški zbor Devina in Fantje izpod Grmade ter skupine, ki te prostore uporabljajo za vaje. S tem koncertom se začne akcija zbiranja sredstev za prepis vknjižbe te nepremičnine na zbor Fantje izpod Grmade in likvidacijo Zadruga Grmada-Devina, ki je bila dosedanja lastnik zgradbe.

MLADI IN NOVI OBRAZI NA KANDIDATNIH LISTAH SSK

S predstavitvijo županskih kandidatov in kandidatnih list na občinskih volitvah, ki bodo 13. junija v Dolini, Zgoniku in na Repentabru, se je uradno začela volilna kampanja Slovenske skupnosti. Kandidate so predstavili na tiskovni konferenci na tržaškem sedežu SSK v ponedeljek, 17. maja.

Kot znano, bo v občini Dolina SSK nastopila v sklopu širše levosredinske koalicije Skupaj-Insieme, ki je vodila občino v zadnjih štirih letih in ki se poteguje za ponovno izvolitev dosedanjega župana Borisa Pangerca. Kot je na tiskovni konferenci povedal pokrajinski tajnik Peter Močnik, je po mnenju stranke bilo prav, da je bila ponovno predlagana ta koalicija, ki je bila na zadnjih volitvah zmagovita. V okviru koalicije Skupaj-Insieme pa letos nastopajo tudi Ljudska stranka in Zeleni. SSK je na listi Skupaj-Insieme prisotna s štirimi kandidati, in sicer s sekcijemskim tajnikom Sergijem Mahničičem, dosedanjim svetovalko Fulvijo Premolin, Tomažem Petarosom in Tanjo Bait. Med programski-

mi točkami koalicije gre omeniti prizadevanje za odobritev zaščitnega zakona za Slovence v Italiji, dalje ohranitev in razvoj dobrososedskih odnosov s pobratenimi in prijateljskimi občinami, pozornost do Odprte meje in gojenje omikanega sožitja med avtohtonim slovenskim prebivalstvom in italijanskim življem.

V občinah Zgonik in Repentabor pa bo stranka nastopila samostojno, s svojimi županskimi kandidatom in s svojimi listama. V občini Zgonik je SSK sicer predlagala oblikovanje skupne levosredinske liste, vendar so komponente dosedanje levičarske koalicije, ki upravlja občino - Močnik je tu posebej omenil stranko Levih demokratov - ta predlog zavrnile in obliko-

vale kandidatno listo, ki je baje razširjena tudi na Italijansko ljudsko stranko. Županski kandidat SSK v tej občini je Jožko Gruden, na listi slovenske stranke pa je, je dejal Močnik, veliko mladih kandidatov, pa tudi podjetnikov, ki delujejo na teritoriju občine. Ostali kandidati SSK za zgoniški občinski svet so Giovanni Kocman, Andrea Milič, Mario Milič, Vittoria Radetič por. Rebul, Albino Rupel, Kristina Škerlj, Slavko Škerlj, Zdravko Skupek, Danilo Stocca, Cvetka Šabec por. Briščak, Dimitri Žbogar in Barbara Živec. Med programskimi smernicami velja omeniti zlasti zahtevo, da Kras zaščiti v vseh njegovih značilnostih, nosilci zaščite pa bi morali biti Kraševci. SSK se

zavzema za spodbujanje in podpiranje tradicionalnih gospodarskih dejavnosti; dalje bo treba izpopolniti cestno omrežje, urediti kanalizacijo itd., dogovor med občino in podjetjem Acegas S.p.A. pa mora spoštovati avtonomijo občine. Okrepiti je treba tudi avtobusne povezave z bližnjimi kraji in ponovno preveriti primernost sedanje ureditve urnikov in prog. Za okrepitev sožitja med slovenskim in italijanskim prebivalstvom občine pa si bo občinska uprava morala prizadevati za uvedbo vsaj fakultativnega pouka slovenščine v šolah z italijanskim učnim jezikom.

Tudi v občini Repentabor bo SSK nastopila samostojno. Županski kandidat je Andrej Škabar, tudi na repentabrski listi pa je več mladih in novih kandidatov. Vsekakor, je dejal Močnik, se bo treba v tej občini spopasti s številnimi vprašanji: od tovrstnega postajališča na mejnem prehodu Fernetiči pa do kraškega parka, vprašanja srenjskih in jusarskih pravic, spodbujanja kmetijskih dejavnosti, problematike ostarelih, mladih in družin, prevozov itd. Poleg Andreja Škabarja so kandidati na listi SSK za občino Repentabor naslednji: Maurizio Ivo Čok, Boris Guštin, Loredana Guštin, Nadja Maganja, Lorenzo Milič, Danilo Pahor, Štefan Pahor, Marco Pisani, Andrea Purič, Vilma Purič por. Berdon, Martina Škabar in Igor Rožac.

Vsekakor SSK upa, kot je na ponedeljkovi tiskovni konferenci dejal Močnik, da ne bo prišlo do volilne neudeležbe in da bodo občani razumeli, da pri teh volitvah gre za izvolitev njihovih neposrednih upraviteljev.

ROJAN / KONCERT ZBORA ANDREJ VAVKEN

DOŽIVET GLASBENI POPOLDAN

V nedeljo, 16. maja, je na Tržaškem, točneje v Rojanu, gostoval Cerkevni ženski pevski zbor Andrej Vavken iz Cerkelj na Gorenjskem. Zbor je eden od treh zborov iz Cerkelj, ki nosijo ime po skladatelju Andreju Vavknu in se, poleg oblikovanja nedeljske maše, posveča tudi koncertni in tekmovalni dejavnosti. Tako je na nedavnem tekmovanju Naša pesem 1999 v Maribo-

ru zbral 80 točk in prejel srebrno plaketo. Zbor, ki ga vodi Damijan Močnik, je v Rojan prišel na povabilo Koncertne pobude Rojan. Že v dopoldanskih urah je s svojim petjem spremljal slovensko mašo v rojanski cerkvi, ki jo je - kot vsako nedeljo - prenašal Radio Trst A. Popoldne pa je bil vedno v rojanski cerkvi - na sporedu koncert nabožnih pesmi slovenskih in tujih av-

torjev iz različnih obdobij. Pred začetkom koncerta je nastopajoče in ostale prisotne v imenu prirediteljev pozdravila Valentina Bembi. Skladbe koncertnega sporeda so bile tudi izbrane tako, da so predstavljale prikaz celotnega cerkvenega leta. Tako smo slišali najprej štiri skladbe iz adventnega, božičnega, postnega in velikonočnega časa: ljudsko v priredbi Janeza

Močnika *Vso zemljo tema krije*, Dalmatinovo v priredbi Janeza Močnika *Stara božična pejsen*, Emila Anjouja *Crux ave benedicta* in Leopolda Cveka *Pojmo skupaj aleluja*. Sledili sta jim dve skladbi, ki ju je uglašil dirigent Damijan Močnik, in sicer *Acclamatio* in *Prošnja*, nato pa smo slišali pesmi *O kam, Gospod in Gospod, usmili se* Emila Adamiča, *Slavo Maksa Strmčnika in Večerno molitev* Jurija Dalmatina v priredbi Janeza Močnika. Z zadnjimi štirimi skladbami pa je zbor počastil Mater Božjo, saj smo v mesecu, ki je Njej posvečen. Tako so cerkveljske pevke zapele *Ave Regina caelorum* Guillaumeja Dufaya, *Ave Mario* Stanka Premrla, *Sto tisoč pozdravov* Brede Šček in *Pojte zvonovi* Franceta Kimovca.

Nastop Cerkevnega ženskega pevkega zbora Andrej Vavken je navdušil sicer maloštevilno občinstvo, ki se je zbralo na koncertu v rojanski cerkvi. Pevke so prikazale dobro pripravljenost in veliko glasovno potenco, ki je prišla še bolj do izraza, če pomislimo, da je zbor štel le dvanajst pevkv.

TRŽAŠKA KNJIGARNA / "POZDRAV IZ TRSTA"

RAZSTAVA, KI PRIČUJE O VEČJEZIČNOSTI TRSTA

IVAN ŽERJAL

V galeriji Tržaške knjigarnice v Trstu je te dni na ogled razstava z naslovom *Pozdrav iz Trsta - Saluti da Trieste - Gruß aus Triest 1900-1918*. Gre za razstavo razglednic, dopisov in dokumentov o tržaški preteklosti iz zbirke inž. Petra Merkuja, ki so jo pridobili Tržaška knjigarna, Zveza slovenskih kulturnih društev in Krožek za kulturno udejstvovanje Trst (KRUT).

Inž. Petra Merkuja našim bralcem verjetno ni potrebno posebej predstavljati. Letos smo namreč v Novem glasu v nadaljevanjih objavili dva njegova daljša prispevka o sudetskih Nemcih in o češko-nemških odnosih (o tem je februarja letos predaval tudi v Društvu slovenskih izobražencev in na tržaški univerzi). Sicer je inž. Peter Merku, brat jezikoslovca in glasbenika prof. Pavleta Merkuja, tržaški slovenski rojak, ki živi v Erlangu v Nemčiji. Kljub oddaljenosti pa je ohranil živo vez s Trstom in slovensko stvarnostjo, sicer pa se prizadeto zanima za položaj narodnih manjšin, zlasti kar se tiče Lužiških Srbov, o katerih je npr. pred časom pisal v reviji Mladika.

Tokrat je inž. Merku pripravil nad vse zanimivo razstavo fotografij in razglednic o Trstu iz obdobja 1900-1918, se pravi iz zadnjih let avstro-ogrske vladavine v naših krajih. Kot je na odprtju razstave, ki je bilo v sredo, 12. maja, spregovoril zgodovinar prof. Jože Pirjevec, prikazuje razstava bogato stvarnost nekdanjega Trsta, ki je bil trojezično mesto (razglednice in ostalo gradivo je namreč v treh jezikih - italijanščini, slovenščini in nemščini), stvarnost, ki pa je bila po l. 1918 prepovedana in se sedaj skuša obuditi.

Razstava je razdeljena na tri dele. Prvi del obsega fotografije iz obdobja prve svetov-

FOTO KROMA

ne vojne, ki prikazujejo Trst in ostale naše kraje v vojnem obdobju (kot npr. obisk avstro-ogrskega cesarja Karla I. na Opčinah, ruševine Svete gore, devinskega gradu in drugih krajev, ki so se znašli na področju avstrijsko-italijanske frontne črte idr.). Drugi del obsega nekaj slik, dopisov in drugih pisanih dokumentov iz družinskega arhiva inž. Merkuja, v tretjem delu pa si lahko ogledamo vrsto razglednic iz Trsta v italijanščini, slovenščini in nemščini iz obdobja pred prvo

svetovno vojno; te pričajo o večjezičnem, večkulturnem in kozmopolitskem značaju tržaškega mesta v tistem času. Med razglednicami je še posebej zanimiva fotografija z dne odprtja tržaškega Narodnega doma.

Inž. Merku je razglednice začel zbirati v začetku 70. let. Kot je na odprtju sam povedal, mu je takrat njegov oče, Josip Merku, ki je začel objavljati v tržaški reviji *Zaliv* zgodovino ukinitve tržaškega Okoličanskega bataljona, naročil, naj najde neko staro trža-

ško razglednico. Po daljšem iskanju jo je našel, in sicer v Pragi, takrat pa se je že navdušil za to zbiranje, tako da je zbral okoli 2.500 starih razglednic iz obdobja prve svetovne vojne. Velikokrat, je še dejal, je zanimiv pisani tekst, večina razglednic pa je pisana v kakem od slovanskih jezikov. Svoje gradivo bo inž.

Merku podaril Kobariškemu muzeju.

Na koncu je treba omeniti, da se je odprtja razstave udeležilo lepo število ljudi, med katerimi pa je bilo tudi nekaj uglednih gostov: med temi gre omeniti predstavnika izvršnega tajništva Srednjeevropske pobude v Trstu Antona Rupnika in konzula republike Avstrije v Trstu Arthurja Schuschnigga, poleg le-teh pa še predsednika ZSKD Aceta Mermolja in Slovenske prosvete Marija Maverja.

OBVESTILA

ŠE NAPREJ poteka pobuda slovenskih duhovnikov za pomoč kosovskim beguncem. V ta namen je bila pri Zadrugi kraški banki odprta posebna hranilna knjižica, kjer zbiramo prispevke za begunce. Številka hranilne knjižice je: D/R n. 76-610. Kdor želi, lahko svoj prispevek odda tudi v vseh podružnicah Zadrugne kraške banke. Obrnete se lahko tudi na vaše duhovnike. Za dodatne informacije se lahko obrnete na dekana openske dekanije Zvoneta Štrublja (tel. 040-211276).

REDNI OBČNI zbor Slovenskega dobrodelnega društva bo v petek, 21. maja, ob 18. uri na sedežu društva v ul. Mazzini 46, 1. nadstropje.

DIJAKI IN profesorji klasične vzporednice liceja F. Prešeren vabijo na *Zgodovinsko razstavo ob 50-letnici slovenske klasične gimnazije v Trstu*. Otvoritev bo v soboto, 22. maja 1999, ob 11. uri. Razstava bo odprta do 5. junija. Ogled bo možen vsak dan, od 10.30 do 12.30, v torek in petek tudi od 17.30 do 19.30.

SLOVENSKO STALNO gledališče Arthur Miller, *Vsi moji sinovi*. Režija Zvone Sedlbauer. V nedeljo, 23. maja, ob 20. uri v Prosvetnem domu na Opčinah. Izkupiček predstave namenjen mednarodni organizaciji Rdečega križa za žrtve vojne na Balkanu.

DRUŠTVO SLOVENSKIH izobražencev in Mladika vabita v ponedeljek, 24. maja, na predstavitev knjige Draga Štoke *Po prehojeni poti*. Knjigo bo predstavil Saša Martelanc. Srečanje bo v Peterlinovi dvorani, Donizettijeva 3, s pričetkom ob 20.30.

V SREDO, 26. maja, bo ob 20.30 v župnijski dvorani v Nabrežini mesečna konferenca. Prof. Mirjam Bratina-Pahor bo predavala na temo: *Verski problemi v družini danes*. Sledita razgovor z diapozitivi in družabnost.

SINDIKAT SLOVENSKE šole obvešča, da je Deželni šolski urad dne 28. aprila 1999 objavil razpis rednega natečaja, po naslovih in izpiti, za stolice in dosego habilitacije za poučevanje na slovenskih nižjih in višjih srednjih šolah. Prošnje sprejema Deželni šolski urad, trg Sv. Antona, 6, do petka, 28. maja 1999. Informacije nudimo v uradu SŠŠ, ul. Carducci 8, ob torkih in četrkih, od 16. ure do 17.30 (tel./fax 040 370301).

TAJNIŠTVO SINDIKATA slovenske šole obvešča učno osebje, da je Ministrstvo za šolstvo in šport republike Slovenije razpisalo za a.l. 1999/2000 na podlagi 8. člena Osimske pogodbe in Zapisnika za področje izobraževanja za manjšine osem štipendij za izpopolnjevanje v slovenskem jeziku in stroki na univerzi v Ljubljani. Prošnje z razčlenjenim programom dela sprejema Deželni šolski urad, trg Sv. Antona 6, do vključno 25. maja 1999.

KLUB PRIJATELJSTVA prireja v soboto, 29. maja, izlet v Sečovelje na ogled solin in muzeja solin ter v Portorož in Piran. Vpisovanje do 20. maja v trgovini Fortunato, na novem naslovu v ul. Valdirivo 23/C v Trstu. Zvečer tudi po telefonu na številki 040 43194 ali 040 639949.

KONCERTNA POBUDA Rojan vabi na koncert v nedeljo, 30. maja, ob 17. uri v župnijski cerkvi v Rojanu. Nastopajo: zamejska organista Andrej Pegan in Stefano Bembi, Primož Malavasič, organist diplomant Akademije za glasbo v Ljubljani ter sopranistki Tamara Stanese in Nataša Gregori in bariton Giuliano Pelicon.

DAROVI

V SPOMIN na Valerijo Buzičan-Hrvatino daruje Lida Turk 50.000 lir za slovensko Karitas.

ZA KARTIAS v Ajdovščini: V.S. 50.000 lir; M.G. 30.000 lir; N.N. 50.000 lir.

DOŽIVETO PRVO SVETO OBHAJILO

ČUDOVIT PRAZNIK V BARKOVLJAH

NADA MARTELANC

Tri je lepo število. Kaj zato, če je majhno! Pravljično je, imenitno, sveto.

V Barkovljah smo imeli prvo sv. obhajilo 16. maja in prvoobhajancem je bilo ravno pravljico število: tri. Dva dečka in deklica.

Ko je ob 11. uri zazvonil zvonček pred zakristijo, je od glavnih vrat prišla skozi cerkev kratka, a lepa procesija: belo-rdeče oblečeni ministrantje s križem na čelu, duhovnika v belo-zlatih oblačilih, prvoobhajanci v belosinjih narodnih nošah, njihovi starši in sorodniki. Ostali smo jim stali ob strani kar v klopih; mnogi tudi izven klopi, kajti kljub majhnemu številu prvoobhajancev je bilo v cerkvi veliko ljudi. Morda tudi zato, ker je bil med nami misijonar.

Med obredom je bil pogled proti oltarju praznično lep, svetel, rekla bi skoraj žareč. Skozi okna je bila sončna svetloba. Bog nam je naklonil sončno nedeljsko dopoldne sredi letošnjih pogosto sivih

majskih dni. Prezbitarij je blestel v belih, v davnini umetniško vezanih oltarnih prtih, v belo-zlatih mašnih oblekah, v belem in nežno oranžnem cvetju, v plamenečih svečah. Ta dan je blestela tudi osrednja cerkvena ladja, od oltarja skoraj do sredine cerkve. Nekaj klopi je bilo diagonalno nameščenih v nekak velik V brez konice z razširjenim delom pred prezbitarijem. Te klopi so bile pregrinjene z rdečimi pregrinjali in belimi prtji. Tam so pri prejšnji maši sedeli italijanski prvoobhajanci. Zdaj so jih zasedli najozji sorodniki naših treh prvoobhajancov. Tem pa je bilo namenjeno častno osrednje mesto pred oltarjem: belo pogrnjena stol in trije zelo imenitni stoli. Lepo je bilo videti na vsaki strani po enega dečka v sinji "partnerski" obleki z belo srajčko in belimi dokolenkami; s pisanim cvetjem okrašena slamička sta položila na klop predse. Na sredi pa je kakor razkošno razcvetena bela cvetka sedela deklica v bogato vezeni beli barkovljanski narodni noši; okrog pasu in od pa-

su skoraj do roba dolgega belega krila se ji je vil sinji trak; glavo ji je pokrivala umetelno zavezana vezena in z visokimi čipkami obrobljena bela ruta. Bila je resnično lepa.

Vesel in veder je bil pogled na vso to praznično lepoto. Dokler se ni vzbudila otožna misel: med sorodniki manjka Elvi Miklavec Slokar, ki se je tako zelo veselila vnučkovega prvega obhajila, pa ga ni dočakala. Ali pa bi morda stala na koru med pevci? Manjkala je tudi Liana Martelanc Kriščak, ki je dolga leta in tudi še lani vezala rute prvoobhajankam v narodnih nošah. Prav gotovo sta na onem svetovnem pripravili Bogu malčke pred oltarjem.

Molitve, ki jih je bral in pel g. Jože Špeh, so ta dan zveneče še posebno slovesno. Besede misijonarja p. Mirka so bile lepe in vzpodbudne. Namenjene so bile predvsem družinam prvoobhajancev, a so veljale tudi za vse nas. Kajti vsi naj bi bili v oporo otrokom na nadaljnji poti k izpolnjevanju božje volje. Vmes pa petje. Ubrano, globoko obču-

teno petje zbora pod vodstvom Ladija Vodopivca. Slovesno in ganljivo, tako da nam je segalo v dno srca in nam dvigalo duha k Bogu.

Zraven pa še "cukrček": s kora je dvakrat zadonel čudoviti glas operne pevke Nore Jankovič, Barkovljanke, ki pa preživlja večji del časa po svetu v opernih hišah. Zapele je Händlov *Largo*; tega sta z mamo Vlasto sami prevedli v slovenščino. Drugi solospjev se je izlil v Gounodovo *Ave Mario* - to v latinščini.

Letošnja slovesnost ob prvem sv. obhajilu je bila resnično čudovito lepa za oko in uho. Upamo, da je bila bogata tudi za duše, kar je njen glavni namen.

S tem pa ni bilo praznovanja konec. V župnijski dvorani je čakala prvoobhajance, njih sorodnike in znance in oba duhovnika pogrnjena in bogato obložena miza. Najbolj ganljiv trenutek pa je bil tu takrat, ko so se, nerodno, a prisrčno, prvoobhajanci z lepim šopkom zahvalili Veri Pertot Poljšak, ki jih je požrtvovalno in potrpežljivo pripravljala na ta tako veliki in važni dan v njihovem življenju.

V OKVIRU POBUDE ODPRTA MEJA

POHOD PRIJATELJSTVA MAVHINJE-GORJANSKO

FOTO KROMA

V nedeljo, 16. maja, se je veliko ljudi udeležilo šestega t.i. *Pohoda prijateljstva* od Mavhinj do Gorjanskega, ki sta ga organizirala Športno-kulturno društvo Cerovlje-Mavhinje in Vaška skupnost Gorjansko in ki se je vključeval v pobudo Odprte meje. Množica udeležencev (med njimi je bilo tudi več uglednih

gostov) se je zbrala v Mavhinjah, od koder je krenila do Gorjanskega; tam je stekel družabni in kulturni spored s pozdravom županov občine Komen Uroša Slamiča in Devin-Nabrežina Marina Voccija, prisotne je nagovorila tudi državna sekretarka za Slovence po svetu Mihaela Logar (na sliki).

PRIPRAVE NA 13. JUNIJ

ŠTMAVER OB PETJU IN GLASBI

PRED OBČINSKIMI VOLITVAMI NA GORIŠKEM

Bližajo se občinske volitve, ki bodo v naših krajih zadevale najboljše tudi slovenske volivce, saj bodo volitve, ki bodo potekale 13. junija letos, tudi v Doberdolu, Sovodnjah in Števerjanu. Te občine so pretežno slovenske in je zato dobro, če vidimo, kakšne liste se bodo predstavile volivcem.

V doberdolskem volilnem okrožju se bosta pomerili dve listi, in sicer Lista Občinska enotnost, ki kandidira za župana dosedanjega župana Marija Lavrenčiča, medtem ko Slovenska skupnost kandidira za župansko mesto Martino Pahor Abrami.

V Števerjanu bodo tri liste, saj je poleg liste Slovenske skupnosti, ki kandidira dosedanjega župana Adriana Corsija, in liste Občinska enot-

nost, ki kandidira za župana Giovannija Humarja, tu še lista Nacionalnega zavezništva. Naj povemo, da so se na zadnjih občinskih volitvah desničarji tudi poskušali vrniti v občinski svet, a niso izvolili nikogar. Upajmo, da bo tako v Števerjanu tudi letos.

V Sovodnjah bodo na volitvah za občinskega prvega moža in za občinski svet volivci morali izbrati med listo Slovenske skupnosti, ki predlaga za prvega moža Giulia Ozbota, medtem ko Občinska enotnost ponovno kandidira Marca Petejana; tu pa je še tretja lista, ki nosi ime Skupaj za Sovodnje in na kateri je kandidat za prvega občinskega moža časninar Vlado Klemše.

Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici je bila v soboto, 15. maja, pretesna, da bi zadržala veselje množice navdušencev, ki so želeli prisostvovati večeru, posvečenemu štmavskemu glasbenemu ljubiteljstvu. Ob desetletnici Kulturnega društva Sabotin, 40-letnici moškega pevskega zbora Štmaver in 10-letnici otroškega pevskega zbora Štmaver je namreč omenjeno društvo privedilo prisrčno in res praznično prireditev z naslovom *Štmaver ob petju in glasbi*.

Na oder, ki mu je vlila dušo živobarvna scenografija mladega Adriana Ferija, je najprej stopil otroški zbor Štmaver pod vodstvom Nadje Kovic. Nad trideset radoživih glasov je zapelo tri poskočne pesmice. Nato se je pred občinstvom prikazal temelj kulturnega in narodnega delovanja na štmavskih gričih - moški zbor Štmaver, ki ga je ustanovil dolgoletni pevovodja prof. Gabrijel Devetak, v zadnjih letih pa njegove štmavrske "fante" hvalevredno upravlja Nadja Kovic. Po prvi pesmi je stopil na oder štmavski župnik Vojko Makuc. "Vesel sem, da župnikujem v teh vaseh. Od ljudi, ki garajo in ne iščejo pohvale, sem se naučil poniž-

FOTO: B. B. B.

nosti, skromnosti, požrtvovalnosti za človeka in za narod." Te njegove besede so bile Štmavrcem v veliko priznanje in pravzaprav najgloblja resnica o njih, saj jih pri vnetem prosvetnem delu žene le goreča želja po povezovanju domače skupnosti in po ohranjanju življenjskega utripa slovenskosti. Po še nekaj pesmih iz matične in zamejske zborovske zakladnice sta dr. Damjan Paulin in Anka Černic v imenu Zveze slovenske katoliške prosvete nagradila zaslužne pevce z Gallusovimi odlikovanji, ki jih podeljuje Sklad republike Slovenije za ljubiteljsko dejavnost. Pevci moškega zbora so tako, gle-

de na število let delovanja v zboru, prejeli bronaste, srebrne in zlate Gallusove značke. Na koncu pa je za svoje dolgo in plodno umetniško delo prejel spominsko plaketo še zborovodja prof. Gabrijel Devetak; mlade je pozval, naj gredo kar tako naprej, naj pa ne pozabijo na starejše. To je druga temeljna skrivnost uspešnosti kulturnega delovanja v Štmavru: pri društvu sodelujeta, vsak s svojimi nagljenji in darovi, starejši in mlajši rod. In večer v Kulturnem centru, ki sta ga povezovala Irena Ferlat in Matjaž Pintar, je bil zvesta slika te živostvarnosti. Vse to so poudarili tudi nekateri predstav-

niki zlasti prosvetnih društev in zborov, ki so se želeli pokloniti jubileju Štmavrcem. Naj še omenimo, da je ob jubileju izšla s podporo ZSKP brošura, ki jo je skrbno oblikovala prof. Lučana Budal, fotografsko gradivo pa so izdajatelj našli v arhivu društva Sabotin in v dragocenih posnetkih Silvana Bevčarja.

Še en utrinek prisrčne vaške domačnosti sta na oder pričarala brata Franc in Tonče Figelj, člana Veselih bratcev, z venčkom narodnih pesmi na orglice. Ljubitelji modernih zvokov pa so kar "ponoreli", ko je na oder stopil ansambel Shudders, ki je prav dostojno izvedel nekaj rock-uspešnic v veliko veselje številnih mladih, ki kar niso mogli ostati priklenjeni na sedeže. Sobotni večer je kronala pesem *Siva pot*, ki so jo skupno zapeli moški zbor, otroški zbor, ansambel Shudders, pa tudi vesela brata na orglice. Še enkrat so vsi skupaj dokazali, da so velika in vedra družina in da je res, kar je ob koncu rekel predsednik društva Jordan Figheli: "Samo sto nas še živi. A s trudom in veseljem se veliko naredi." Vse to je danes Štmaver ob petju in glasbi.

DD

GOSTOVANJE ZBORA IZ PODGORE

SLOVENSKA CERKVENA GLASBA V VIDMU

Na drugo majniško nedeljo je MePZ Podgora gostoval v cerkvi Renati v Vidmu na povabilo tamkajšnjega združenja *Una voce*. Slednje prireja vsak drugi teden v cerkvi nekdanjega zavoda Renati v ulici Tomadini v Vidmu latinsko mašo po predkoncilskem obredu in tedaj povabi razne zборе, da sveto daritev popestrijo s petimi mašami, seveda v latinskem jeziku.

Pri cerkvenem bogoslužju v Podgori že od nekdanj gojijo latinsko petje, saj je slovenski cerkveni zbor moral vedno ustreči tudi zahtevam italijanskega življa v vasi ob velikih praznovanjih, tako da je v programu vključeval tudi latinsko

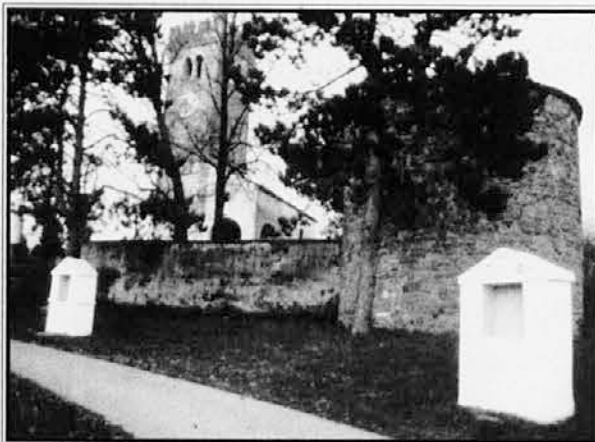
petje. Tako so v nedeljo, 9. maja, v Vidmu izvajali mašo *Missa Sancti Rosarii* Ignacija Hladnika, vključno s *Credo* (Vero), na katerega so v zadnjih letih kar pozabili. V programu so vključili tudi lepe slovenske Marijine pesmi (V. Vodopivec - *Marija majnik grečez trate* in *Tisoč slavospevov krasnih*, I. Hladnik - *Je mrak končan* in A. Hribar - *Večerni ave*), ki so bile prisotnim zelo všeč. Med udeleženci so bili nekdanji minister Santuz in sodnik Giavedoni ter univerzitetni profesor Castellano.

Res lepa priložnost za predstavitev slovenske pesmi v glavnem mestu Furlanije.

GOSTOVANJE NA CERKVENI PRAZNIK GOSPODOVEGA VNEBOHODA

MEŠANI ZBOR SEDEJ GOST V KOJSKEM

MARJAN DRUFOVKA

Konec prejšnjega tedna, od 14. do 16. maja, je potekal v Kojskem v Brdih vaški praznik sv. Križa. Poudarek in višek praznovanja sta bila v nedeljo, 16. maja, ko je bil zjutraj na trgu, pred veliko vaško cerkvijo, sejem domače obrti, popoldne pa procesija od farne cerkve do na griču stoječe cerkvice sv. Križa (na sliki), ki je ključ cerkvenega praznika Gospodovega vnebohoda. V sami cerkvi sv. Križa smo si lahko ogledali najkvalitetnejše ohranjeni poznogotski krični oltar iz 16. stol. na Slovenskem, ki je kot tak neprecenljive kulturne in umetniške vrednosti. Le-ta je bil tudi razstavljen v Parizu in drugih znanih mestih.

Pod Avstrijo in Italijo je bil ta cerkveni praznik največji v vasi, bil je romarski dan. V

Kojsko so hodili ljudje iz vseh koncev in krajev. Zaradi masivnega pristopa in zanimanja ljudi so se sejmarji, vaški obrtniki organizirali; opremili so si stojnice in prodajali pristno briško obrt. Ta praznik se je spet prebudil in zaživel pred štirimi leti pod okriljem vaške skupnosti Kojsko in Hum. Prvotno cerkveno praznovanje so razširili in obogatili še z dvema kulturnima večeroma, ki sta namenjena nastopu kulturne skupine in likovni razstavi.

V petek, 14. maja, je v farni cerkvi potekal slavnostni celovečerni koncert mešanega pevskega zbora F.B. Sedej iz Števerjana, ki je izraz istoištevnega katoliškega prosvetnega društva in kot tak združuje glasove društvenih članov in vseh, ki jim petje kaj

pomeni; zbor kaže na njihovo ljubezen prav do slovenske pesmi, ki jo pevci trdno čutijo v sebi. Števerjanski glasovi niso morda v celoti tehnično zaobljikovani, a pojejo z občutkom in postopno dokazujejo, da pripelje tudi prijateljsko, sproščeno, a disciplinirano petje do uspeha in priznanja. Sama napovedovalka večera je obudila v poslušalcih v nabit polni cerkvi spomin na 16. tekmovanje slovenskih pevskih zborov *Naša pesem 1999* v Mariboru, kjer je ta zbor prejel bronasto plaketo.

Nad Kojskim se na lepo obraslem in priložnostno razsvetljenem griču ponaša Sv. Križ, imenovan tudi Sv. Križ na Jezeru, saj je okrog njega več studentev. Odtod, z viška navzdol, mogočno gleda srednjeveška gotška cerkva s samo še enim ohranjenim trdnjavijskim stolpom; nekdanj je bil Tabor s petimi obrambnimi stolpi - trdnjavijski proti Turkom in Benečanom. Iz razvalin so v cerkvi pozidali sedanji stolp s cinami. In prav v ohranjenem obrambnem stolpu Turnu smo si lahko ogledali v soboto, 15. maja, slikarsko razstavo po rodu domačinke Vuke Kumar Hiti, živeče v Kopru.

Večina Slovencev žal pozna Brda le bežno, samo po briških vinih ter sadju. Zato ostajajo marsikateremu obiskovalcu skriti drobni zakladi, vredni ogleda, razmetani po številnih večjih in manjših cerkvah. Škoda, velika škoda, ker živimo v prelepem in bogatem okolju.

KOBALOVA USPEŠNICA NAVDUŠILA KRMINSKE GLEDALCE

V jeseni se je v prenovljenem občinskem gledališču v Krminu prvič po dolgih letih spet oglasila slovenska beseda. Takrat so v goste prišli igralci Primorskega dramskega gledališča z igro Roberta M. Cossa *Nona*, v sredo, 12. t. m., pa je na povabilo Slovenskega kulturnega krožka briške mladine, ki se s svojim delovanjem trudi, da bi tudi tu spet plodno zaživela slovenska kulturna dejavnost, in pod pokroviteljstvom občinske uprave gostovalo v isti dvorani Slovensko stalno gledališče s svojo že "zgodovinsko" uspešnico *Afrika ali na svoji zemlji* avtorja in režiserja Borisa Kobala. Tako je tudi na obširnem krminskem odru zavel duh črne Afrike in se seveda razgalila majhna zamejska stvarnost z vsemi svojimi zavozenimi podvigi in nostalgicnimi spomini na preteklost, ki se tako otožno zrcalijo v razmišljanjih najstarejšega člana nastopajoče zamejske družine v tenkočutni igri Adrijana Rustje. Ob duhovitih, včasih pikirih bodicah in ob tekoči, po 118 ponovitvah, popolnoma domači igri naših odrskih umetnikov se je zabavalo številno občinstvo s Krminskega in z onstran meje pa tudi marsikateri gledalec z Goriškega, ki je že večkrat užival ob predstavi.

IK

OBČNI ZBOR GORIŠKE MOHORJEVE

V Gorici obstaja, kot znano, poleg Goriške Mohorjeve družbe - GMD tudi Zadruga Goriška Mohorjeva, ki je tudi naša izdajateljska hiša. Ta je imela nedavno svoj letni občni zbor, na katerem je tudi obnovila svoje vodstvene organe. Najprej je izvolila sedemčlanski upravni odbor. Ta se je kmalu potem sestal na svoji prvi seji, kjer so porazdelili posamezne funkcije. Za predsednika je bil potrjen dr. Damjan Paulin. Podpredsednik je prof. Marija Češčut, tajnik časninar Marko Tavčar, blagajnik pa prof. Franja Žgavec. Ostali odborniki so prof. Andrej Bratuž, župnik Marjan Markežič in prof. Karlo Mučič.

Odbor goriške zadruge je o statutu zadolžen za upravno vodenje te pomembne ustanove, ki poleg našega tednika izdaja tudi revijo Pastirček. Posebno skrb pa posveča predlogom za nove knjižne izdaje in publikacije.

PODPREDSEDNIK EVROPSKEGA PARLAMENTA V GORICI

Prejšnjo soboto se je na vabilo goriške pokrajinske uprave mudil v Gorici podpredsednik evropskega parlamenta Renzo Imbeni. Na sedežu pokrajine se je srečal s predsednikom Giorgiom Brandolinom in pokrajinskim odborom. Na dnevnem redu so bili predvsem glavni problemi goriške pokrajine. Še posebno pa je tekla beseda o odnosih in sodelovanju z republiko Slovenijo, ki je pred dokončnim vstopom v Evropsko unijo. Razgovori visokega predstavnika iz Strasbourga na sedežu pokrajinske uprave v Gorici so bili nedvomno pomembni in plodni.

Zaradi preobilice prispevkov bomo nekatere članke objavili prihodnjč. Bralce in sodelavce prosimo za razumevanje. / URED.

TEČAJ SLOVENSKEGA JEZIKA IN KULTURE NA OSNOVNI ŠOLI OTON ŽUPANČIČ V GORICI

TEČAJNIKI PRIDNO SKLANJAJO, SPREGAJO...

IVA KORŠIČ

Pomladne opojne vonjave že nazadnje kličejo šolarje iz tesnih šolskih klopi na prosto, v naravo, kjer se oko ne more nagledati vseh prelesti, ki nam jih tako dorežljivo ponuja pisana vigred.

Ta klic izvalja iz šolskih učilnic tudi obiskovalce tečaja slovenskega jezika in kulture, namenjenega staršem otrok, ki obiskujejo slovensko šolo, a izhajajo iz mešanih ali pa popolnoma italijanskih družin. Tečaj si je ob podpori goriškega ravnateljstva osnovnih šol omislil Odbor staršev, ki uresničuje razne pobude v omenjenem ravnateljstvu. Začel se je v februarju - potekava sredo od 18. do 19.30 v šoli O. Župančič v Gorici - in se bo predvidoma končal v začetku junija. Takrat si bodo morda tečajniki voščili vesele počitnice na "poslovilni" večerji. Hvalevredna zamisel Odbora staršev je naletela na nepričakovan odziv: na tečaj se je prijavilo okoli trideset mamic in očkov. Ko so se tečajniki začeli resno "spopadati" s slovenskim jezikom, ki ni ravno med najlažjimi, so se nekateri nekoliko zbalji slovnicih zagonetk in tako se je prvotno število odraslih obiskovalcev šolskih klopi zmanjšalo, a tisti, ki še zmeraj z vne- mo in vztrajnostjo vsako sredo eno uro in pol premevajo slovnicih pravila s praktičnimi vajami, so trdno prepričani, da se bodo prihodnje leto spet udeležili tečaja s še večjo zagrozenostjo.

PREJELI SMO

SPOŠT. UREDNIŠTVO!

Glede na trditve, objavljene kot odprto pismo 5. maja v Primorskem dnevniku in 6. maja v Novem glasu, ki sta ga podpisala upravni odbor in profesorski zbor SCGVE. Komel in v katerem se Glasbeni matici očita nekorektnost, smatram za potrebno, da zelo shematično obnovim z dokumentiranimi podatki ustanovitev in razvoj Glasbene matice na Gorškem.

Leta 1900 je bilo ustanovljeno Pevsko in glasbeno društvo v Gorici, ki je imelo svoje prostore na Kornu št. 3 (nasproti palače Attems); l. 1907 je društvo pristopilo kot prva podružnica izven Ljubljane k tamkajšnji Glasbeni matici; l. 1946 je bilo obnovljeno delovanje društva na ul. Croce. Ravnatelj glasbene šole je bil Srečko Kumar, podravnatelj pa Emil Komel. Slednji je decembra '47 postal ravnatelj in to svojo funkcijo opravljal do š.l. 52/53; leta 1954 je prenehalo delovanje društva; leta 1962 je bila na pobudo Slovenske prosvetne zveze ponovno odprta glasbena šola v ul. Ascoli 1; organizacijsko skrb zanj je prevzela Glasbena matica iz Trsta. Leta 1963 sta bili odprti podružnici v Sovo-

dnjah in Štandrežu; leta 1965 podružnici se v Doberdolu in Števerjanu; leta 1974 je Glasbena matica iz Gorice uvedla abonmajsko sezono v sodelovanju s Slovensko prosvetno zvezo in z Zvezo slovenske katoliške prosvete; leta 1980 se je Glasbena matica preselila v ul. Croce, kjer ima svoj sedež še danes; leta 1995 je GM odprla podružnico v Dijaškem domu v Gorici ter tečaj glasbene vzgoje v Romjanu; l. 1999 deluje Glasbena matica v Gorici ter na podružnicah v Doberdolu, Sovodnjah in Štandrežu (ni več podružnice v Števerjanu ne v Dijaškem domu).

Je v vsem tem kaj nekorektnega? Mogoče že sam obstoj šole GM? Na drugi strani pa je SCGVE. Komel prav v zadnjih letih odprl podružnice v Rupi in na Vrhu, se pravi v sovo- denjski občini, kjer ima GM že zelo dolgo utečeno dejavnost, in pa v Devinu, ki geografsko spada pod tržaško pokrajino (mogoče želi tudi SCGV postati deželna ustanova?). Zato prepustim bralcem, da sami spoznajo, kdo se vede neko- rektno in kdo z neresničnimi podatki zavaja javnost.

S spoštovanjem

RAVNATELJ GM
PROF. BOGDAN KRALJ

semnajst. Sicer je vzdušje vsa- kič zelo konstruktivno, vsi se radi spopadajo s slovničnimi pravili, čeprav jim posebno sklanjatve samostalnikov in pridevnikov delajo precejšnje preglavice. Seveda tudi oni ne "guliyo" golih slovničnih pravil, pač pa izhajajo vedno iz praktičnih berilc - Hobanova uporablja učbenik, ki so ga sestavili predavatelji v sklopu

VEŠTI IZ LAŠKEGA

V nedeljo, 9. maja, so slovenski verniki iz Laškega in z goriškega Krasa šli na romarski pomladanski izlet. Tokrat so obiskali svetišče Madonna della Corona v pokrajini Verona. Msgr. Simčič je v svetišču somaševal z drugimi italijanskimi duhovniki; pater, ki skrbi za cerkev, pa je dal možnost ženskemu pevskeemu zboru iz Ronk, da je zapel v slovenščini med mašo in po njej. Nato nas je isti pater predstavil vsem drugim romarjem, ki so napolnili cerkev. Po kosilu smo se odpravili do bližnjega Gardskega jezera in s trajektom prišli v bogat lombardski del jezera, kjer smo obiskali "Il Vittoriale" oz. znano in ekstravagantno vilo Gabriela D'Annunzia. Nato smo se po krajšem postanku v svetišču Madonna del Frassinu pripeljali domov.

V soboto, 15. t.m., je lepo uspel voden izlet za skupino tečajnikov slovenskega jezika, ki so se letos izpopolnjevali na sedežu društva Jadro pod vodstvom Nataše Ferletič. Obiskali so Štanjel in stalno Spacalovo razstavo, Goče in lepote Vipavske doline.

V nedeljo, 16. t.m., se je župnik Armando Zorzin poslovil od tržiške verske skupnosti. Ob tej priložnosti so se mu tudi slovenski farani in društvo Tržič zahvalili v slovenščini za spoštovanje slovenskih potreb in so mu izročili v spomin zadnjo izdajo slovenskega Sv. pisma. Med mašo je Barbara Uršič prebrala tudi prošnjo v slovenščini.

Istega dne pa sta v Ronkah SKRD Jadro in ženski pevski zbor iz Ronk organizirala v cerkvi sv. Lovrenca koncert. Nastopila sta mešani zbor Lipa iz Bazovice, ki ga vodi Tamara Ražem, ter zbor Società filarmonica G. Verdi iz Ronk pod vodstvom Elise Uljan. V imenu gostiteljev je pozdravila Lucia Germani, Magda Rebula pa je predstavila slovenski zbor in program večera.

V nedeljo, 23. maja, bo SKRD Jadro organiziralo ob koncu tečaja slovenščine za začetnike, ki ga je vodila Kety Klančič, izlet v Ljubljano, Arboretum ter na ogled Cer- kniškega jezera.

KARLO MUČIČ

poletne šole za tujce v Ljubljani že v osemdesetih letih - ; ti kratki zapisi prikazujejo drobno vsakdanje življenje. Na podlagi teh se razvije slovenski pogovor z vprašanji, odgovori itd...Tudi domače vaje temeljijo na le-teh.

Do konca tečaja ostaja še nekaj ur, sicer je Hobanova prepričana, da bi bilo za obiskovalce bolje, če bi bile lekcije dvakrat tedensko, tako bi lažje utrjevali in si zapomnili obravnavano snov. Vsekakor je zadovoljna, ker so vsi vseskozi kazali veliko zanimanja za slovenski jezik in slovensko stvarnost.

PROF. FABRIS O GLASBI V SV. PISMU

Študijsko Raziskovalni Forum za kulturo pričinja drugi niz predavanj, ki bodo posvečena "glasbi, liturgiji življenja." Prvo predavanje bo posvečeno glasbi v Sv. pismu. Vsi vemo, da predstavlja Sv. pismo neusahljiv vir navdiha za umetnike. "Postalo je neke vrste »neizmeren besednjak« (P. Claudel) in »ikonografski atlas« (M. Chagall), iz katerih sta črpali krščanska kultura in umetnost", pravi Janez Pavel II. z besedami velikih krščanskih umetnikov. Sv. pismo pa ni samo vir navdiha, glasba je npr. prisotna v njem že v samem besedilu, v opisanem dogajanju. Prav temu, morda manj znanemu, vidiku, in iskanju vloge, ki jo ima glasba v Sv. pismu, bo v obliki biblične eksegeze posvečeno prvo predavanje. Predaval bo italijanski biblicist prof. Rinaldo Fabris, ki je doma iz naše dežele, kjer pretežno tudi dela. Poučuje namreč na Oglejskem teološkem inštitutu. Da spada med najuglednejše italijanske bibliciste, priča dejstvo, da je urednik italijanske Biblične revije; obsežen je tudi njegov publicistični opus.

Predavanje, katerega soorganizatorja sta Kulturni center Stella matutina in SCGV Emil Komel, bo v petek, 21. maja, ob 20. uri, v prostorih centra Stella matutina.

DOBRONAMERNI POHOD

Sovodnjska sekcija krvodajalcev vabi v soboto, 29. t.m., ob 20. uri na približno 3 km dolg nočni pohod, pri katerem bodo sodelovali kulturna in športna društva, skavti, civilna zaščita, šoli iz Sovodenj in Vrha sv. Mihaela ter sovo- denjska župnija pod pokroviteljstvom krajevne občine in Zadržne kreditne banke iz Sovodenj. Start in cilj bosta na kotalkališču KSD Vipava na Peči. Na koncu bo še srečanje s točko kotalkanja in paštašuto za vse. Izkupiček večera je namenjen vzdrževanju ustanove Casa Via di Natale iz Aviana. Ta nudi brezplačno gostoljubje bolnikom, ki so na zdravljenju v Onkološkem centru v Avianu, in njihovim sorodnikom. Prireditev bo ob vsakem vremenu.

OBVESTILA

VABIMO VSE udeležence potovanja po Sveti deželi in na goro Sinaj, ki smo ga z Novim glasom opravili v mesecu februarju, na prijateljsko srečanje v četrtek, 27. maja, v restavraciji Vogrič v Števerjanu (Klanec št. 23). Zbiranje ob 20. uri. Prisnite s seboj fotografije in filme s potovanja.

SSG. V petek, 21. maja, bo ob 19. uri v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici izvenabon- majska uprizoritev gledališke uspešnice Slovenskega stalnega gledališča Afrika ali na svoji zemlji v režiji Borisa Kobala.

KIP MARJE Romarice iz Nazareta, ki v tem tednu roma po Sloveniji, bo v svetišču na Sveti gori v soboto, 22. maja, od 17. do 20. ure.

FORUM ZA kulturo vabi na predavanje Glasba v Svetem pismu, ki bo v petek, 21. maja, ob 20. uri, v prostorih centra Stella matutina. Predaval bo biblicist prof. Rinaldo Fabris.

ZGONIŠKA ŽUPNIJA vabi na Majniški koncert v soboto, 22. t.m., ob 20.30 v župnijski cerkvi v Zgoniku. Sodelujeta zgoniški cerkveni pevski zbor in mešani pevski zbor Rdeča zvezda.

SSG. RENÉ Claire: Sladke šibkosti žena, v režiji Dušana Mlakarja. Kulturni dom v Gorici, ponedeljek, 24. t.m., ob 20.30 red A; torek, 25. t.m., ob 20.30 red B.

UČENCI IN učitelji OŠ Josip Abram iz Pevme vabijo na Čarobno junijsko noč. Prireditev bo v torek, 1. junija, ob 20. uri v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž.

PROSVETNO DRUŠTVO Štandrež prireja v sodelovanju z župnijo sv. Andreja v okviru vaškega praznovanja Sedmo srečanje pritrkovalcev, ki bo v Štandrežu v nedeljo, 6. junija, z začetkom ob 17. uri. Skupine, ki naj jih po možnosti sestavljajo vsaj tri osebe, bodo izvajale desetminutni program. Nastopajoči naj

se javijo v dvorani pri cerkvi vsaj pol ure pred začetkom srečanja. Prijave sprejemata Danilo Paulin, ul. Trivigiano 5, in župnik Karol Bolčina tel. 0481 21849.

ROMANJE V MARIBOR ob beatifikaciji A.M. Slomška. ACM Gorica v sodelovanju z župnijami Zgonik, Mavhinje in Nabrežina prireja dvodnevno romanje v Maribor ob Slomškovi beatifikaciji. Odhod z avtobusom v sob., 18. septembra, in obisk Slomških krajev; v nedeljo, 19. sept., udeležba pri beatifikaciji, ki jo bo vodil Janez Pavel II. Zagotovljena dvodnevna oskrba. Akontacija pri vpisu 50.000 lir. Prijave sprejemata uprava Novega glasa (tel. 0481 533177 ali 040 365473) in župnija Zgonik (tel. 040 229166).

DAROVI

ZAMPZ Vrh sv. Mihaela ob 25-letnici poroke Benjamin in Vida Černic 100.000 lir.

ZAMISIJON Ivana Štante: Lojzka Pipan Boškin 50.000 lir.

ZA CERKEV sv. Ivana: Janez Zupan 40.000 lir.

ZA SEMENIŠČE v Vipavi: Š.A. 500.000 lir.

RUDOLF ČERNIC v spomin na brata Štefana za cerkev na Vrhu, za MIPZ Vrh sv. Mihaela in za vzdrževanje spomenika padlim na Vrhu po 50.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi: Bogdan Rutar 100.000 lir.

ZA CERKEV v Gabriju: Lojzka Pipan Boškin 50.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: skupina iz Genove 200.000 lir.

SOŽALJE

Zaradi bliskovite bolezn je pred nekaj dnevi umrla 19-letna hčerka goriškega župana Gaetana Valentija CARLOTTA. Tudi uredništvo in uprava našega tednika izražata prizadeti družini iskreno sožalje.

KROŽEK V. ŠČEK - ARS - KATOLIŠKA KNJIGARNA

Vljudno vas vabimo na predstavitev zadnjih treh knjig
Krožka za družbena vprašanja Virgil Šček:

Vida Valenčič - EVROPA NARODOV

Ivo Jevnikar - SLOVENIJA IN MANJŠINE

Milica Kacin Wohinz - LAVRENCIČ, PODGORNIK IN STANGER V PARLAMENTU

O novih delih bodo spregovorili avtorji.

Petek, 28. maja 1999, ob 18. uri v Katoliški knjigarni na Travniku v Gorici.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

organizira v župnijskem parku Med lipami

PRAZNIK ŠPARGLJEV

SOBOTA, 29. MAJA:
ob 17. uri slikarski ex-tempore,
ob 20.30 plesna zabava

NEDELJA, 30. MAJA:
ob 19. uri OŠ F. Erjavec iz Štandreža, MIPZ Vrh sv. Mihaela, Do-mi-sol; sledi plesna zabava

SOBOTA, 5. JUNIJA:
ob 20.30 plesna zabava

NEDELJA, 6. JUNIJA:
ob 17. uri srečanje pritrkovalcev,
ob 19. uri MPZ Mirko Filej in MePZ Vrtojba, nagrajevanja, veseloigra štandreške skupine Selitev, sledi plesna zabava

Igrali bodo ansambli Souvenir, Kvintet mi, Oasi in Zamejski kvintet. Na voljo bodo odlični šparglji, domača jedača in pijača, bogat srečolov, fotografski natečaj.

11

ČETRTEK
20. MAJA
1999

13. JUNIJA VOLITVE ZA OBNOVO KRAJEVNIH UPRAV

ZA DOMAČE UPRAVE

ERIKA JAZBAR

Obenem pa bodo v naši deželi Furlaniji - Julijski krajini izvolili 155 novih občinskih svetov ter obnovili pokrajinski svet v Vidmu.

Zadnji termin za vložitev kandidatnih list in volilnih programov je zapadel v soboto, 15. maja, ob 12. uri.

Začnimo s kandidati, ki so se predstavili za videmski pokrajinski svet. Za predsednika se poteguje osem kandidatov, ki jih podpira sedemnajst list, kandidatov za svetovalce pa je okoli petsto. Naštevane vseh bi bilo torej nemogoče, zato se bomo omejili na kandidate za predsednika, ki so naslednji: Carlo Emanuele Malzi za desnosredinsko koalicijo (NZ, FI, Čed, I Liberal), Ivano Strizzolo za levo sredino (LD, Zeleni, Socialisti, IS, Demokrati, Italijanski komunisti), Pietro Fontanini (Liga in Movimento Friuli), Giovanni Pelizzo s posebno listo, ki nosi njegovo ime, Michele Macoratti (SKP), Ernesto Pezzetta (Movimento sociale Fiamma tri-

V nedeljo, 13. junija, bodo italijanski državljani pred novo volilno preizkušnjo, saj bodo spet volili italijanske predstavnike v Evropski parlament.

colore), Marta Taverna Tesolin (Democrazia cristiana) in Sergio D'Orlando (Sos Italia).

V Nadiških dolinah se za prenovo občinskih svetov predstavljajo znana in manj poznana imena. V Špetru kandidira za levo sredino Bruna Dorbolò, ki je sicer danes podžupanja ter odbornica za šolstvo in kulturo; na listi ostaja župan Marinig, ki se bo kandidiral za pokrajinski svet na listi socialistov. Desnica se predstavlja v koliciji z Ligo ter kandidatom Renatom Osgnachom.

V Srednjem bosta ravno tako tekmovali dve listi, ki ju vodita dosedanji župan Claudio Garbaz ter Renata Qualizza, ki je bila sama županja v letih 1990-95.

V Sovodnji se je dosedanji župan Pasquale Petricig umaknil ter se predstavlja za občinski svet na listi, ki jo vodi Lorenzo Cernoia. Druga lista se predstavlja s kandi-

datom Paolom Cudrigom, ki kandidira tudi za pokrajinske volitve z gibanjem Forza Italia.

V Grmeku se bosta srečala na nasprotnih listah dosedanji župan Lucio Paolo Canalaz in podžupanja Alda Crucil.

V Podutani (Sv. Lenart) se za mesto dosedanjega župana kandidira Beppino Crisetig, na drugi listi pa Giuseppe Sibau.

V Podbonescu se predstavljajo tri liste, dosedanji župan Nicola Marseglia za desno sredino, Sandra Medves za sredinsko listo ter Piergiorgio Domenis za levo sredino.

Nazadnje povejmo še, da se v Reziji ponovno predstavlja Luigi Paletti, drugo listo pa bo vodil Sergio Barbarino, medtem ko kandidirata v Ovčji vasi Alessandro Oman in Edoardo Kravanja.

SREČANJE V ČEDADU

V torek, 18. t.m., je bil na obisku v Čedadu slovenski veleposlanik v Rimu Peter Bekeš. Pobudnici srečanja sta bili obe krovni organizaciji SSO in SKGZ. V začetku sta oba predsednika Sergij Pahor in Rudi Pavšič orisala znane probleme in pričakovanja naše narodne skupnosti, še posebej o zakonski zaščiti slovenske manjšine v Italiji. Nato so se oglasili predstavniki raznih včlanjenih organizacij, ki so prikazali glavna vprašanja naše narodne skupnosti.

Veleposlanik Bekeš je nato v svojih izvajanjih podal stališča republike Slovenije in izrazil vso svojo zavzetost za rešitev življenjskih vprašanj slovenske manjšine v Italiji. To še posebej v svojem odnosu do odgovornih italijanskih oblasti oziroma države in njenih predstavnikov.

Ob koncu srečanja z veleposlanikom je bila še prisrčna svečanost za počastitev msgr. Paskvala Gujona ob njegovi 90-letnici. Slavljenju, ki je bil prisoten, so vsi iskreno čestitali in mu zaželeli še veliko zdravih let.

NARAVNE ZNAMENITOSTI NAŠE OKOLICE

SKOZI TRNOVSKI GOZD

HARJET DORNIK

Marsikatera naravna znamenitost gre mimo nas, ko hitimo proti Lokvam, končnemu cilju našega nedeljskega oddiha. Da nam Trnovski gozd lahko nudi veliko več kot osvežujočo zelenino dreves ob cesti in prigrizek v priljubljenem zaselku, nas opozarja Edo Kozorog v knjižici *Skozi Trnovski gozd*, ki podžge radovednost vsakega ljubitelja okoliških naravnih lepot.

Natis razkriva v uvodnem delu zgodovinske zanimivosti in prostorske razsežnosti najbolj obiskanega gozdnega kompleksa na Primorskem, ki zaradi svoje vitalnosti, ohranjenosti, nenaseljenosti in ugodne višinske lege pritegne ob koncu tedna tudi prek 3000 obiskovalcev.

Gozdarji najbolj skrbno spremljajo razvoj gozda in dogajanja v njem. Ob vsakodnevni stiki z njim obvladajo že vse steze in vleke, zato dobro poznajo realno stanje drevesnih sestavov in mesta, kjer najbolj veličastna drevesa uspešno kljubujejo času. Poglavitje v knjižici govori tudi o tem, kako izgleda Trnovski gozd v izkušenih očeh gozdarja, ki uspe namah oceniti lesno zalogo in poškodovanost, šibkosti in lepote gozdnih rastlin.

Naslednji sestavek nas opozarja na biotsko raznolikost gozda, ki je odraz pestrosti klimatskih in zemljepisnih dejavnikov. Trnovski gozd je izjemen zaradi svoje lege, tu se srečujejo primorski, alpski in dinarski vplivi. Razgibajo ga geomorfološke razmere, zaradi pojavov visokega krasa se tu oblikujejo različne kraške oblike in habitati, kjer domujejo tudi redke in ogrožene vrste živih bitij. Če jih do sedaj nismo opazili, morda bomo odslej nanje bolj pozorni.

Zanimivo je dalje prebrati, kaj pravijo obiskovalci o tem 9.145 ha širokem primestnem zelenem območju in kaj najbolj cenijo pri njem. Njim je tudi namenjen gozdni bonton, da ne bi pozabili osnovnih pravil kulturnega vedenja v gozdnem okolju.

Kot zadnje pa knjižica pri- naša vodnik značilnih zname-

nitosti, pravih naravnih biserov, da lahko obiskovalci bolj neposredno doživijo Trnovski gozd. Med temi so smreke v Šibrovi dolini in ob Paradanski cesti, javor nad Mojsko drago in mrazišče Smrekova draga. Avtor predlaga še obisk netipičnega mrazišča Smrečeje in spust v Veliko ledenico pri Paradani, lažje vzpone na Poldanovec, Mrzovec in razgledišče Koptnik, pa še na Mali Modrasovec, Kucelj in Veliki rob. Za konec si ljubitelji narave pri-

O PROSTEM ČASU

JURIJ PALJK

..., za katerega nimamo več časa ali se nam vsaj tako zdi. O prostem času, o katerem pravijo, da postaja vedno bolj nekakšen "luksuz", razkošje, ki si ga ne moremo privoščiti več ali pa si ga še lahko, a vedno bolj poredko.

"Kaj je to prosti čas, jaz tega pojma ne poznam," je trditev človeka, ki ga poznam in zase pravi, da mu nikdar ni dolgčas, o drugih pa, da jih ne razume, če pravijo, da jim je dolgčas, ali pa ne vedo, kaj bi počeli, češ da imajo preveč prostega časa. Mislím, da gre tu za pomoto, ker gospod, ki mi to govori, vsekakor ima tudi sam prosti čas na razpolago, a ga izkoristi tako, kot je njemu všeč - da nenehno dela; če pa ne dela, se pripravlja na delo. Če danes ne bomo govorili o tem, kako smo postali in postajamo vedno bolj družba tujeraznih ljudi, ki preveč delajo, potem bomo rekli, da je tudi v naši družbi še nekaj časa za prosti čas.

Ko so ljudje nenehno in samo ročno, se pravi fizično delali, o prostem času niso niti vedeli, kaj je, ker ga zanje enostavno ni bilo. Naj razložim. Kmet, ki je delal na polju, imel doma živino, morda še vinograd in zraven gozdič, kjer je sekal drva za kurjavo, gotovo ni imel prostega časa v današnjem smislu, saj je nenehno kaj delal, a je vseeno imel razna opravila, ki so bila lažja in se je med njimi sprostil, dejansko so bila zanj prosti čas, tak prosti čas, kakršnega pojmuje mo danes. Mislím, da je bilo ličkanje ali "slačenje koruze",

kot smo temu rekli na Vipavskem, eno takih opravil, kakršnih danes ne poznamo več. To je bilo sicer res zamudno delo za kmeta, bilo pa je to tudi opravilo, pri katerem se je zvečer zbrala razširjena družina, od najmlajšega člana do starega in prastarega očeta ali mame, sosedje in prijatelji. Razmeroma neutrujajoče delo je bilo povod za druženje in pripovedovanje običajno starejših ljudi, ki so znali lepo pripovedovati. Včasih je bila sestava ličkanja tudi molitev, ki se je mešala s pesmijo narodnih in nabožnih napevov; resnici na ljubo pa je med ličkanjem padla tudi kaka okrogla, nikdar pa preveč vulgarna beseda. Če tokrat ne bomo spet rekli, da je televizija vse pokvarila, ker to ni vedno res, pa bomo vseeno zapisali, da tako lepega druženja, kot je bilo druženje sorodnikov in sosedov med ličkanjem, danes žal ne poznamo več. In dejansko ni šlo za prosti čas, ampak za delo, pri katerem se je koristno družilo s prijatelji, kot so to zahtevali od življenja stari modreci.

Kmet ni poznal prostega časa, kakršnega poznamo mi danes, ko smo prepričani, da moramo v prostem času nekaj delati. Le zakaj je potrebno v prostem času kaj delati, vedno nekam tekati, če pa govorimo o prostem času? Kmetu je bilo dovolj to, da je po soboti prišla nedelja, prazničen dan, ko se je umil, preoblekel po jutranjem opravilu v hlevu, obril in odšel z družino k sveti maši. Po maši so se mož-

je pomudili pod lipo ali v gostilni ob cerkvi do kosila, na katerem se je zbrala vsa družina. Po kosilu, ki je bilo praznično, morda je bilo tudi kaj mesa zraven, ki ga sicer med tednom niso jedli, pa so ljudje na kmetih ob nedeljah počivali ali pa odhajali lepo počasi na tiste vaške točke, kjer so se nekoč zbirali: ali je bilo to ob pilu, vaški kapelici, še največkrat pa kar pri cerkvi ali na pokopališču, kjer so v nedeljah redno obiskovali svoje drage in tudi kraj, za katerega so vedeli, da bo kraj njihovega zadnjega počitka. Nedelja je bila tudi čas za knjigo in pomenek, za obiske; nedelja je bila praznik. Fantje so imeli čas, da so hodili k puncam, dekleta pa so se po skupinah odpravljala na polje; ljudje so takrat imeli čas, da so odhajali na hrib nad vasjo ali do kapelice v gozdu, kjer so čistili okolje okrog nje, pri našli v staro stekleno vazo čiste vode in šopek poljskega cvetja, pozimi pa morda vejico brina, lovora in rožmarina. Po domače bi rekli kar po kmečko: znali so počivati, kar je za današnji koncept prostega časa bistveno, takrat pa je bilo po napornem tednu fizičnega dela prava nuja.

Če sedaj nečemo, da bi se nam stožilo po teh časih, ki so bili gotovo težji od današnjih, pa se moramo vsaj vprašati, zakaj kar vsi povprek govorimo danes, da nimamo prostega časa, da se nam vedno nekam mudi in "nimamo časa niti za umret", kot radi prevečkrat rečemo. Pa vendar vsi vemo, da smo dandanes veliko manj zaposleni, kot so bili včasih na kmetih ljudje, katere je, če že drugo ne, na dom za vedno privezala živina v hlevu, ki ni poznala ne praznika

ne počitnic. Prosti čas, po katerem vsi hrepenimo, je seveda tu, samo izkoristiti ga je potrebno, če ga je zares potrebno izkoristiti za kaj. Zdi se mi, da ravno zato nimamo prostega časa, ker smo vedno prepričani, da moramo v prostem času kaj početi! Nekateri nekam tekajo ali se v trenirkah potikajo okrog hiše, drugi se vozijo z avtom na izlete v daljnja mesta, tretji hodijo v gostilne na neverjetno dolgotrajna in preobilna kosila, se zvečer nezadovoljni vračajo domov, kjer jim nedeljski večer z mrakom na divan pred večno prižgani televizor prinese tudi neljub spomin na ponedeljkovo jutro, ko bo spet potrebno odriniti na delo, s katerim skoraj večina od nas ni zadovoljna.

Ni res, da nimamo prostega časa; le vzeti si ga je potrebno. Ni pa res, da nimamo več časa za branje knjig, le vzeti si ga je potrebno; in spet ni res, da nimamo časa za obisk prijatelju, le vzeti, odmeriti bi si ga morali. In tudi ni res, da nimamo časa za nedeljsko mašo, če "hodimo v cerkev" seveda, kot tudi ni res, da danes ni več prepotrebne časa za družino in praznike. Res pa je, da s prostim časom ne vemo več kaj početi, in tudi to je res, da smo v duši vedno manj praznični, da nas nič več ne zadovolji in da vedno hrepenimo po nečem, kar je dosegljivo za vsakega izmed nas: vsaka nedelja je lahko praznik, je lahko dan, ko si vzamemo nekaj časa za - prosti čas. Problem je v tem, da s prostim časom ne vemo več kaj početi in da ne znamo več skromno, po meri človeka praznovati, da nimamo več pravih prijateljev in dobrih sosedov, katerim sami nismo dobri sosed.

OBVESTILA

DOBRODELNI KONCERT.

Lions Club Nova Gorica v sodelovanju s Kulturnim domom Nova Gorica prireja v četrtek, 20. maja, ob 20. uri v veliki dvorani novogoriškega Kulturnega doma dobrodelni koncert učencev Glasbene šole Nova Gorica iz razreda pianista Sijavuša Gadžijeve. Izkupiček bodo namenili opremljanju očesnega oddelka Splošne bolnišnice v Sempetru. Vabljeni!

VABILO V ŠTOMAŽ NA VIPAVSKEM.

Moški zbor Mirko Filej iz Gorice vabi za zaključek sezone na samostojni koncert v Štomaž na Vipavskem (nad cesto Dobravlje-Ajdovščina) na binkošno nedeljo, 23. t.m. Zbor bo predstavil vabljen izbor liturgičnih skladb od starejše polifonije do pravoصلavne liturgije in predvsem slovenske cerkvene glasbe s poudarkom na vedno lepah Marijinih pesmih. Koncert v župnijski cerkvi sv. Tomaža se bo začel ob 17. uri. Ob duhovni popotnici nas bo Štomaž prevzel tudi s prešerno spomladansko naravo in prostanim razgledom na gornjevipavsko dolino. Vabljeni!

O SICERŠNJI PODPORI "PAKTU STABILNOSTI
ZA JUGOVZHODNO EVROPO"

SLOVENIJA NASPROTUJE UVRŠČANJU V KROG NESTABILNIH DRŽAV

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji je notranja politika polna aktualnih dogodkov, ki bi lahko bili pomembni za prihodnje usmeritev države. V petek, 14. maja, je minilo sedem let, odkar vodi Janez Drnovšek slovensko vlado; ob tem jubileju je premier na novinarski konferenci poudaril zlasti uspešen gospodarski razvoj Slovenije, ki omogoča tudi zniževanje inflacije, kar je eden od pogojev za vključitev Slovenije v EU. V soboto, 15. maja, pa je bil dan slovenske vojske, ki se pospešeno pripravlja za vključitev v zvezo NATO. Načelnik generalštaba slovenske vojske generalpodpolkovnik Iztok Podbregar je ob prazniku poudaril, "da je slovenska vojska v zadnjem letu usposobila skoraj 9.000 vojakov nabornikov, se z uspešno izvedeno vajo zveze NATO v okviru Partnerstva za mir vključila v mednarodno sodelovanje in povečala udeležbo v mirovni operaciji". Predsednik države Milan Kučan pa je na svojem sprejemu predstavnikov vojske opozoril, "da dogajanje na Kosovu in vojaški poseg zveze NATO zahtevata in spodbujata pospešeno oblikovanje slovenske vojske v sodoben evropski vojaški sestav, ki bo sposoben za obrambo slovenske države in njenih državljanov, v vseh pogledih pa tudi sposoben za sodelovanje v mi-

rovni operacijah OZN in zveze NATO, in za članstvo v njej". Osrednja slovesnost ob 15. maju je bila v Ankaranu, kjer so v zgradbi nekdanje bolnišnice odprli sedež 430. mornariškega divizion slovenske vojske.

Uspešno potekajo priprave za združitev dveh programsko sorodnih političnih strank, Slovenskih krščanskih demokratov in Slovenske ljudske stranke. V kratkem bosta objavili posebno izjavo o združitvi, pri čemer pa se o imenu nove združene stranke, ki bo desno oz. sredinsko usmerjena, še niso sporazumeli. Povezovanje oz. oblikovanje t.i. naprednegaavezništva napovedujejo tudi v Združeni listi socialnih demokratov. S kom pa naj bi se ta stranka povezala ali celo združila, za zdaj predsednik Borut Pahor še ni sporočil. Morda računajo na Socialdemokratsko stranko Janeza Janše ali pa na povezavo z Liberalno demokracijo Slovenije, stranko, ki jo vodi Drnovšek. Seveda je poglavitni cilj morebitnih združevanj ali povezovanj raznih strank zagotovitev možnosti za njihov uspeh na prihodnjih parlamentarnih volitvah, ki bodo skoraj gotovo potekale po dvokrožnem večinskem volilnem sistemu. V takem sistemu bodo uspešne le koalicije večjih političnih strank, medtem ko manjše stranke v državni zbor sko-

raj gotovo ne bi mogle izvoliti poslancev. O združevanju obeh programsko sorodnih strank so govorili tudi na slovesnosti ob 11-letnici ustanovitve SLS. Rečeno je bilo, "da program Slovenske ljudske stranke temelji na krščanskem etosu in slovenskih socialnih gibanjih iz prejšnjega in tega stoletja. Stranki, ki se bosta združili, pokrivata določen skupen prostor, namreč podeželje, območja novih manjših mest in okolice velikih mest v državi. SLS v mestih vključuje predvsem socialno šibkejši ljudi in dele mladih volivcev, SKD pa zlasti verujoče volivce. Toda med vsemi temi »racionalnimi« oz. volilnimi razmišljanji poteka še pomembnejši proces. V resnici se združuje tisti slovenski nacionalni duh, ki je z Demosom osvojil Slovenijo in jo potegnil iz balkanskega kotla in ki je v obeh strankah pomenil eno glavnih, če že ne bistveno politično opredelitev. Brez jasne politične opredelitve slovenstva kot varuha naše narodne in gospodarske samostojnosti in suverenosti pa v združeni Evropi za nas ni prihodnosti".

PREDNOST IMATA EU IN NATO

V Sloveniji vzbujajo zanimanje, a tudi pomisleke razne pobude o t.i. stabilizaciji jugovzhodne Evrope, ki naj bi jo pričeli izvajati po koncu vojne med zvezo NATO in Zvezno republiko Jugoslavijo. O-

menjajo nekakšen nov *Marshallov načrt*, ki naj bi omogočil odpravo posledic vojne v Srbiji, Jugoslaviji, a tudi v sosednjih državah, zlasti tistih, ki so nekoč spadale pod skupno državo. O naravi in težnjah nekakšnega dogovora, ki bi vzpostavil mehanizme pomoči, je nedavno govoril tudi Romano Prodi, novi predsednik Evropske komisije EU. Po njegovem je potrebno, "da se po končani akciji NATA v Jugoslaviji organizira mednarodna konferenca o jugovzhodni Evropi, na kateri ne bi bile izključene tudi razprave o nekaterih spremembah sedaj veljavnih meja držav s tega območja".

Zdaj je že jasno, da se oblika mednarodnega posredovanja za stabilizacijo jugovzhodne Evrope imenuje *Pakt stabilnosti*, ki je nastal na predlog Nemčije, ki zdaj predseduje EU, a jo podpirajo tudi druge države članice te povezave. Slovenske predstavnike sta z njo seznanila tudi Knut Vollenbaek, trenutno predsednik Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi, in Günther Verheugen, državni sekretar nemškega zunanega ministrstva. Odgovor Slovenije na zamisel o Paktu stabilnosti je bil jasen in odločen. Slovenija se bo sicer 27. maja udeležila mednarodne konference o načrtu, toda nasprotuje temu, da bi jo kdorkoli povezoval v kakšno organizacijo, zlasti pa nasprotuje, da bi jo uvrščali v krog nestabilnih držav. Za Slovenijo - njen demokratični razvoj je v zadnjem času dvakrat poudaril tudi predsednik ZDA Clinton - ima namreč prednost vključitev v EU in Nato.

O VZROKIH ZA SLABOSTI PRAVOSODJA

REKORDNO ŠTEVILO SODNIKOV

Predsednik višjega sodišča v Kopru Boris Kovšca, ki je svojo kariero začel na sodišču v Novi Gorici in velja za izkušenelega in sposobnega sodnika, je v slovenskem poslovniškem časniku *Finance* objavil obširen komentar o stanju slovenskega pravosodja tudi z vidika vključevanja gospodarstva v oblikovanje "takega pravosodnega sistema, ki bo zagotavljal učinkovito delovanje". Iz tega komentarja objavljamo v izveščku nekaj ugotovitev, ki so zanimivi tudi za naše bralce. Ugledni sodnik opozarja, "da prevzemanje pravne ureditve EU postavlja vedno bolj v ospredje problem pravne varnosti, ki je izrednega pomena ne samo na področju človekovih pravic, temveč tudi na izjemno občutljivem področju čedalje bolj sproščenih gospodarskih in zlasti finančnih tokov. Da bi dosegli ta cilj, mora pravosodni sistem delovati racionalno hitro in učinkovito, od tega pa smo v Sloveniji žal še zelo oddaljeni. To pa ne pomeni, da teh problemov ni mogoče sorazmerno hitro reševati. Oddaljeni smo predvsem zato, ker v pristojnih organih, zlasti pa v državnem zboru, ni politične volje, niti pripravljenosti, da bi se na tem področju karkoli rešilo. Človek zato dobi vtis, kot da take razmere marsikomu v državi ustrezajo. Seveda nosi del krivde tudi gospodarska sfera, ki se doslej za te probleme ni zanimala, temveč se je kvečjemu omejevala in pridruževala splošni kritiki sodstva, ne da bi poskušala spoznati njegove resnične probleme." Kar zadeva neučinkovitost sodstva, je omenil spoznanja samih sodnikov, ki ugotavljajo, "da v prehodnem obdobju veliko več delajo in precej manj naredijo". V čem je torej problem? "Izhajati moramo iz nesporne resnice, da je slovenska država majhna tako po ozemlju, številu prebivalcev kot tudi po gospodarskih zmogljivostih. Kljub temu pa smo njeno organiziranost prilagajali po vzorcih in modelih velikih držav, zlasti Nemčije. Na vseh področjih njene organiziranosti je zato prišlo do pretiranega povečanja organov in ustanov, ki se izdatno napajajo iz državnega proračuna in so velikansko breme za davkoplačevalce in gospodarstvo nasploh. To velja za vsa področja, zlasti pa za državno upravo in sodstvo."

O organiziranosti pravosodja v Sloveniji pa je Boris Kovšca zapisal naslednje: "Sedanja organiziranost na področju pravosodja je preveč razkošna. V Evropi in verjetno v svetu ima Slovenija rekord po številu sodnikov na sto tisoč prebivalcev. Glede razkošja organizacije pravosodja smo ne samo posnemali bogate in velike države, temveč smo si tudi privoščili več, kot so si one. Tako smo samo zaradi zanemarljivega odstotka kratkotrajnih zapor-

nih kazni za nekatere prekrške oblikovali precej razvejeno dodatno drago organizacijo organov za prekrške, katerih vloga v bogatejših državah opravljajo sami upravni organi. Zato so tamkajšnji organi tudi bolj učinkoviti od slovenskih in se država ne ubada z velikanskim številom nerešenih in zastaranih primerov, kar vse obilno pomaga pri spodbujanju pravne kulture in pravne varnosti. (...) Neizčrpne kadrovske in finančne rezerve se skrivajo tudi v zakonih, ki urejajo zlasti kazenske, civilne in gospodarske postopke pred sodišči. Ne samo po številu sodnikov, temveč in zlasti tudi po številu zadev, ki prihajajo na sodišča, se lahko pohvalimo z evropskimi rekordi, saj se v eni ali drugi vlogi tako rekoč vsak drugi Slovenec srečuje s sodiščem. Niso se razvile dovolj druge vzporedne ustanove, kot so poravnalni organi, mirovni sodniki, arbitraže in druge, ki so v svetu precej razširjene in ki bistveno pripomorejo k zmanjšanju števila sodnih primerov."

Predsednik višjega sodišča v Kopru Boris Kovšca je opozoril še na nekatere druge pomanjkljivosti in vrzeli v sodstvu. Zdaj bi jim morali prisluhniti v parlamentu, ministrstvu za pravosodje in tudi v drugih organih, ki bi lahko prispevali k izboljšanju stanja.

M.

EVROPSKO PRIZNANJE ŠLOVENSKEMU ŠOLSTVU

Evropski parlament je potrdil sklep o pripustitvi Slovenije v evropske izobraževalne programe. Pričakujejo, da bo v naslednjem študijskem letu 1999/2000 na univerze v tujino odšlo prek 200 slovenskih študentov, približno toliko pa jih bo iz držav članic EU prišlo v Slovenijo. Ob tem je Pavel Zgaga, državni sekretar za visoko šolstvo v ministrstvu za šolstvo in šport, poudaril, "da se Slovenija, kar zadeva izobraževanje, že lahko postavlja ob bok državam EU. Tudi po deležu mladih, ki se vključujejo v srednje in visoko šolstvo, se lahko že povsem primerja z razvitimi državami. Z maturo, kakršna poteka od l. 1995, je Slovenija vzbudila veliko zanimanje tujih strokovnjakov (...). Izobraževanje današnje Evrope temelji na spoznanju, da je bogastvo evropskih narodov tudi bogastvo kulturnih razlik. Znano je, da slovenski dijaki in študentje v mednarodni konkurenci ne pobirajo le športnih lovorik, ampak tudi priznanja na tekmovalnih v znanju. Vendar pa je Slovenija ena zadnjih držav v Evropi, ki uvaja devetletno osnovno šolo."

M.

ZA GOLOBARSKÉ ŽRTVE

BREZ KRIŽA

MIRAN MIHELIC

Za velikonočni ponedeljek leta 1943 ni dišalo le po koledarski pomladi, ampak tudi po slovenski, saj je italijanski fašizem že slutil svoj konec. Toda na "svojih tleh", za kar je imel krivično priključeno Primorsko, se je do odporniškega gibanja vseeno vedel kot pes, ki mu vlečeš kost iz gobca.

Lansko leto je poteklo 55 let, odkar so padle "golobarske žrtve" znotraj nekajkrat močnejšega obroča alpinskega vojaškega stroja, toda še vedno nismo bili toliko civilizirana država, da bi tem pokojnim kristjanom postavili križ, pa zatrjujemo, da sodimo v "Evropo!"

Bilo je na velikonočni ponedeljek. Na Bovškem gredu na ta dan ljudje po verni krščanski tradiciji v "Emavs". To je družinski izlet v naravo, ki je posvečen spominu na biblijski dogodek. S seboj vzamejo požegnan prigrizek in pijačo.

Zato ni bilo slučajno, da so pri predvidenem ustanavljanju Gradnikove brigade na planini Golobar izbrali verni domačini prav ta dan. Takrat se tukaj ni vedelo, da bo partizanstvo nasilno prevzela komunistična partija. Ob dinamični propagandi so videli ljudje v partizanih izključno odporniško gibanje za osvoboditev Primorske izpod Italije, saj jih je ta zatirala že pred nastopom fašizma.

Zato so za ta dan nekateri pripravili razne dobrote, da bi pogostili partizane in bodoče, ki so se zbirali na Golobarju. Toda zgodila se je tragedija. Izdaja, naključje, taktična revolucionarna poteza, sistematično odkrivanje in čiščenje terena s strani okupatorja...?

Tistega dne je življenje po tragičnem dogodku na Bovškem zamrlo. Polkna in okna hiš v Bovcu so bila dolgo zaprta, na cesto ni bilo tistega usodnega dne nikogar. Ljudje so izza njih opazova-

li, kdaj bo pridrel mimo hiš kamion s pobitimi. Sprva je bilo naročenih pri mizarju 32 krst, toda potem je bilo ugotovljeno, da je pobitih 42, štirje pa so v naslednjih dneh na terenu podlegli ranam. Le tedanji bovški dekan Klobučar je pohitel h komandantu v vojašnico in ga prosil, da bi krste z mrtvimi prenesli vsaj na pokopališče, da jih lahko pokopljejo kot kristjane.

Učiteljica Vera Klavara, priženjena iz Ljubljane, se tragičnega dogodka v Bovcu spominja: "Verjemite mi, vsi ti so bili krščeni - so kristjani. Nisem slišala domačinov govoriti, da so bili komunisti, pač pa o partizanih. Kot je pokojni dekan posredoval za prenos krst na pokopališče, tako je poskrbel, da smo se jim poklonili takoj po osvoboditvi Bovca. Bila sem tudi sama takrat v cerkvi, ko je s prižnice po končani pridigi naprosil ljudi, da odidemo takoj po maši na njihov skupni grob h komeemoraciji. Tam sem tudi sama recitala svojo pesem pred grobom (...)."

GOLOBARSKIM ŽRTVAM

*Ni križa, ne gomile, ne ruševin
Golobar - nesmrten vsem spomin!*

*V sončnem jutru, zbrani, trudni,
od vseh strani prišli so na Golobar,
tu med zelenjem in skalovjem skriti
použili bodo velikonočni dar.*

*Osemindvajset krst
na gornjem koncu pokopališča,
iz mehkih desk brez križa
brez nakita - kako siromakšno vsaka rakev zbita!
In prav toliko v njih junakov.
Bog, usmili se teh siromakov!
(...)*

S tega mesta dajem pobudo bovškemu občinskemu svetu za postavitev križa na planini Golobar in na bovškem pokopališču.

ZANIMIV STATISTIČNI LETOPIS

V statističnem uradu Evropske unije Eurostatu so izdali prvi statistični letopis za dvanajst držav v vzhodni, srednji in južni Evropi. To so države, ki bi se želele čimprej vključiti v polnopravno članstvo EU. Na 170 straneh so zbrani podrobni statistični podatki o prebivalstvu, izobrazbi, delovni sili, državnih tekočih računih, financah, kmetijstvu, industriji, gradbeništvu, storitvah, prometu, turizmu, trgovini in okolju. Po teh podatkih je Slovenija na prvem mestu, kar zadeva bruto domači proizvod, ki znaša 68% povprečnega bruto domačega proizvoda, ki ga dosegajo države članice EU, a je ena od držav z najvišjo stopnjo brezposelnosti (14,4%).

Življenjska raven v obravnavanih dvanajstih državah se je sicer občutno dvignila, a kljub temu še ni mogoče govoriti o takšni blaginji, kot jo poznajo v zahodnoevropskih državah. Po besedah evropskega komisarja Yvesa-Thibaulta de Silguy, ki je odgovoren za Eurostat, bo zato sprejetje novih članic za EU velik gospodarski in politični izziv.

Industrijska proizvodnja v Sloveniji je letos ugodna, inflacija pa se niža. V mesecu aprilu je znašala le 0,4%, kar je najnižja raven v zgodovini države. Obstajajo dobri obeti, da bo inflacija v tem letu nižja od 5 odstotkov, kar se ni zgodilo še nikoli doslej. Nizka inflacija pa je eden od osnovnih pogojev za sprejem držav v EU.

Zaskrbljujoča pa so gibanja v zunanji trgovini in turizmu. Zaradi vojne v ZR Jugoslaviji so poslovneži vse bolj zaskrbljeni. Destabilizacija na delu Balkana močno otežuje poslovanje celotnega gospodarstva. Tujci so namreč nezaupljivi, bližina vojne ne vpliva blagodejno na povpraševanje po slovenskem blagu. Zato je sklenjenih manj poslov. Posebej so negotove blagovne izmenjave med Slovenijo in Makedonijo. To so dejstva, ki jih balance in analize še ne beležijo.

Vojna na Balkanu bo seveda vplivala tudi na potek turistične sezone v Sloveniji. Tujci dvomijo v varnost držav blizu vojnih žarišč, mednje pa zaradi premajhne razpoznavnosti države (pogosto jo zamenjujejo s Slavonijo ali Slovaško) večkrat prištevajo tudi Slovenijo. Zato vlada, ministrstvo za malo gospodarstvo in turizem in seveda predvsem hoteli in podjetja v gostinstvu in turizmu izvajajo najrazličnejše pobude za dodatno turistično promocijo Slovenije. V to bodo vložili dodatne vsote, za nove propagandne akcije v korist slovenskega turizma pa bodo porabili tudi denar, ki je bil prvotno predviden za ustanovitev turističnega radia Slovenije.

Ob tem poudarjamo, da se zlasti ob slovenskem morju, na bližnji turistično sezono zelo skrbno pripravili. V minulih letih so v turistično infrastrukturo in razvoj veliko vložili. Povsod želijo pridobiti domače in tuje goste, pri čemer gre tudi za pravo tekmovalnost s turističnimi središči v Hrvaški Istri.

MARJAN DROBEŽ

DOGOVOR O RAZVOJNEM NAČRTU ZA KMETIJSTVO

Posebni načrt za razvoj kmetijstva v tržaški pokrajini bo končno lahko zaživel. Po večletnem odlašanju in zavlačevanju, saj so bili sklepi in razčlenjeni razvojni načrti po posameznih panogah pripravljani že maja leta 1997, so namreč pred nekaj dnevi predstavniki občinskih uprav iz tržaške pokrajine na sedežu pokrajinske uprave v Trstu podpisali dogovor o uresničitvi tega načrta, ki vnaša vrsto možnosti za razvoj in posodobitev kmetijstva na tržaškem ozemlju. Ob predstavniku pokrajinske uprave in okoliških občin, ki so že pred časom podprle realizacijo tega načrta, so zdaj podpisale tudi tržaška občina, Trgovinska zbornica in Kraška gorska skupnost, ki je izrazila željo, da bi razvojne načrte čimprej razširili tudi na kraško območje v goriški pokrajini.

S podpisom tega dogovora bo lahko tržaška pokrajinska uprava, ki je razvojni načrt naročila, sprožila postopek, da bi pristojnemu deželnemu odborništvu v najkrajšem možnem času predstavila osnutek "Okvirnega zakonskega besedila za zaščito in razvoj agro-živilskih možnosti ter teritorija". Na osno-

vi tega bodo zaprosili za potrebna finančna sredstva, ki naj v prvi vrsti omogočijo ureditev prepotrebnih infrastruktur na teritoriju. V prvi vrsti naj bi poskrbeli za ureditev poljskih cest, a tudi namenskih vodovodnih naimkalknih sistemov, ki naj potrebno vodo nudijo po ugodnejši ceni, prišlo pa naj bi do ureditve drugih sorodnih občekoristnih del, brez katerih ni mogoče upati na razvoj primarnega sektorja. Ti posegi so nujni, ker razvojni načrt med drugim predvideva ponovno ureditev Brega od Selsljana do Barkovelj, da bi za kmetijske potrebe, še zlasti z nasadi oljk, vinogradi in površinami, namenjenimi cvetličarstvu, zaživel pašni, ki se spuščajo od kraškega roba do morja. Podobne posege bi pokrajinska uprava podprla tudi v drugih okoljih, saj se večja zavest o potrebi po ovrednotenju kmetijstva za ohranitev urejenega okolja in ustvarjanja določene zaposlitve. Kmetijstvo spet pridobiva na ugledu predvsem zaradi vse večje ponudbe izredno kakovostnih domačih pridelkov. V prvi vrsti gre za izjemna vina, ki so posebnost tudi zaradi avtohtonosti nekaterih sort, a tudi za odlično

FOTO KROMA

oljčno olje ali kraške vrste medu, med katerimi izstopa rešeljikov med, ki je svetovna redkost. Kmetijstvo torej predstavlja, kot je dejal ob podpisu omenjenega dogovora predsednik tržaške pokrajine Codarin (na sliki), pravo "dodano vrednost" celotnemu gospodarstvu na Tržaškem in ga kaže podpisati. Upati je zato, da bo razvojni načrt za kmetijstvo res zaživel.

DEŽELNO ZELENO OMIZJE

V Vidmu se je v petek, 14. t.m., zbralo t.i. "zeleno omizje", ki je pristojno, da usklajuje posege na teritoriju in v kmetijstvu. Sejo je vodil deželni odbornik za kmetijstvo Giorgio Venier Romano, ob njem pa so bili še prisotni predsednik Deželne ustanove za razvoj kmetijstva ERSA Augusto Pinat in zastopniki deželnih kmetijskih stanovskih organizacij in združenjstva. Deželni odbornik za kmetijstvo je predstavil osnutek pravilnikov za iz-

vajanje poenotenege deželne zakona za kmetijstvo, ki jih bo morala deželna uprava predstaviti v odobritev Evropski zvezi. Sogovornike pa je povabil k dopolnitvi osnutkov, da bi dosegli najboljše rezultat v Bruslju in posredno tudi v deželnem merilu. Deželna uprava pa bo morala tudi pripraviti globalni načrt za razvoj kmečkega okolja v obdobju od leta 2000 do 2006, za kar Evropska zveza dodeljuje znatna finančna sredstva, ki jih

v lirah cenijo na približno 280 milijard. Gre za načrt, ki ga morajo deželne uprave pripraviti na zahtevo evropskih izvršnih oblasti, ker bo v kratkem stopila v veljavo t.i. Agenda 2000, ki bistveno spreminja dosedanja koncept evropske kmetijske politike. Na seji so sprejeli predlog kmetijskih stanovskih organizacij in ustanovili posebno tehnično komisijo, ki bo pripravila okvirni razvojni načrt.

DRUŽINSKA PODJETJA OGRŽENA

ČEVLJARSKA TRADICIJA V MIRNU

Podjetje za izdelavo otroške obutve Pavla Petejana in njegovih treh sinov z družinami, Cicipet v Mirnu pri Gorici, je od ustanovitve pred štiri leti doseglo pomembne uspehe in razvoj pri nadaljevanju čevljarke tradicije v tem naselju. To družinsko podjetje, ki je med najbolj spodbudnimi primeri možnosti t.i. malega gospodarstva na Goriškem, zaposluje že okoli 140 delavcev, ki izdelajo okoli 150 tisoč parov otroških čevljev letno. Kar 60% proizvodnje izvozijo v tujino, predvsem v države nekdanje Jugoslavije,

pa tudi v Italijo, Avstrijo, na Madžarsko in drugam.

V zadnjem času pa je podjetje naletelo na težave, ki so v nasprotju z razmerami, ki bi morale veljati na tržišču. Slovenija namreč daje obilno finančno pomoč velikim tovarnam obutve v Sloveniji, ki so iz raznih razlogov zašle v krizo. Da bi ohranili podjetja in zaposlenost, zdaj lahko ponujajo svoje izdelke po občutno nižjih cenah kot pa proizvajalci, ki jih država ne podpira. Tako je nastala nelojalna konkurenca, ki ogroža tudi Petejanovo družinsko podjetje.

tje. Pavel Petejan poudarja, "da jim je vojna v Jugoslaviji vzela trg za najmanj 30 tisoč parov otroških čevljev. Toda to ni glavni problem. Bolj nas zaskrblja nelojalna konkurenca, ki je nastala tudi zato, ker je država tovarnam obutve Peko in Planika dala precejšnje dotacije, jim odpisala dolgovne in dala še drugo pomoč. Z nižjimi cenami na trgu sedaj poglabljajo neenakopravnost na tržišču in ovirajo razvoj perspektivnim podjetjem, kakršno je tudi naše... Trga se ne bojimo, če so pogoji za vse enaki. Strah pa nas je take konkurence. Zato se bomo morali sprijazniti tudi z odpuščanjem delavcev, če se takšen način državne podpore nekaterim izbranim velikim podjetjem ne bo nehal."

M.

ZASTOPANJE KRAJEVNIH UPRAV

DAMJAN HLEDE

Od leta 1990 dalje si je na področju zakonodaje krajevnih uprav sledilo več zakonskih ukrepov, ki so povzročili precejšnjo nejasnost v zvezi z njihovim zunanjim zastopanjem. Vprašanje, ki se pojavlja, je naslednje: kdo ima pravico ali dolžnost zastopati krajevno upravo v pogodbah s tretjimi strankami? Vprašanje se najpogosteje pojavlja v zvezi z občinami, zato se bomo v tem kratkem zakonskem sprehodu osredotočili na te najmanjše, a še vedno osnovne upravne enote.

Nekoč so bile zadeve bolj preproste, saj je županom pripadala splošna ne samo politična, ampak tudi upraviteljska odgovornost. Potem so se stvari začele spreminjati, in sicer v smislu postopnega prenosa upraviteljskih pristojnosti na notranje občinske organe, in sicer na vodstvene uslužbence (*dirigenti*). Zakoni, ki so - brez potrebne medsebojne koordinacije - neposredno posegli na to področje, so naslednji: zakon št. 142/90 o ureditvi krajevnih uprav, zakon št. 29/93 o javni službi, zakon št. 81/93 o neposredni izvolitvi županov, zakon št. 127/97 (Bassaninibis) in zakon št. 191/98 (Bassaniniter). Rezultat, ki izhaja iz tega sosledja pravnih virov, je naslednji: vedno večja razmejitev med nalogami in dolžnostmi političnega (načrtovalnega) usmerjevanja, ki pristojajo županu kot vse bolj zgolj političnemu organu, in upraviteljskimi dolžnostmi, ki pristojajo vodstvenim uslužbencem. Zastopanje občin je sedaj tako urejeno:

- sklenitev pogodb pristojajo prvenstveno vodstvenim uslužbencem (*dirigenti*) (člen 51, tretji odstavek, črka c), tako kot sta ga spremenila zakon Bassaninibis in Bassaniniter);

- v občinah, ki nimajo osebja z vodstvenimi dolžnostmi, lahko zastopstvo občine pri sklenitvah pogodbenih listin pristojajo občinskemu tajniku,

a samo če mu občinski statut izrecno dodeljuje zastopniško oblast (člen 17, 68. odstavek, črka c) zakona Bassaninibis);

- če občinski tajnik nima zastopniške oblasti, jo lahko župan z motiviranim ukrepom dodeli uslužbencem, ki so odgovorni za posamezne urade ali servise (člen 51, odstavek 3-bis zakona št. 142/90).

Vprašanje, ki pa se že več časa postavlja in na katerega se dajejo različni odgovori, je naslednje: pristojno zastopanje samo vodstvenim uslužbencem ali še vedno tudi županom? Izvedenci krajevnih uprav v svojih strokovnih revijah trdijo, da pristojno zastopanje samo vodstvenim uslužbencem, strokovnjaki civilnega prava pa na podlagi obstoječih zakonov bolj upravičeno trdijo, da občino lahko indiferentno zastopajo vodstveni uslužbenec ali župan, saj je 36. člen zakona št. 142/90, po katerem župan zastopa občino, še vedno v veljavi.

ZADRUGE IN OBVEZNICE

Člen 58 zakona št. 448 z dne 23.12.1998, povezan s finančnim manevrom za leto 1999, je uvedel možnost za zadrage, da se za svoje financiranje poslužujejo tudi obveznic, kar jim je bilo doslej prepovedano. Zakon namreč izrecno postavlja drugemu odstavku enajstega člena zakona št. 385/93, ki dovoljuje hranilno dejavnost samo bankam, še eno izjemo, ki se sedaj pridružuje obstoječim, med katerimi so npr. delniške družbe. Gre za poseg, s katerim skuša zakonodajalec priti na pomoč zadrugam, ki jih v obstoječem stanju označuje pojav kronične podkapitalizacije. Prejšnji poseg, ki ga je zakonodajalec uvedel z zakonom št. 59/92, se je izkazal za neuspešnega. Šlo je za uvedbo možnosti izdaje t.i. delnic subvencijskih članov in t.i. delnic združne soudeležbe. Izkušnje v zadnjih letih pa so pokazale zelo majhno zanimanje za ta sredstva, ki se niso izkazala kot donosna, pa tudi zato, ker niso bila dobro usklajena z združnimi članskimi pravicami.

Zakon uvaja možnost, da se zadrage "zadolžijo" pri množici varčevalcev s posojili, ki jih predstavljajo obveznice. Medministrskemu svetu, ki je pristojen za bančni in hranilni sektor (Cicr), pa je poverjena naloga, da določi kriterije in meje za izdajanje združnih obveznic. Pomembna je vsekakor določba, ki jo vsebuje drugi odstavek omenjenega 58. člena, da bo za zadrage možno izdajanje obveznic, neupoštevajoč mejo obstoječe glavnice, ki velja za delniške družbe.

DH

PREPOVED ODPIRANJA NOVIH PROSTOCARINSKIH PRODAJALN

Slovenski parlament je sprejel nekaj dopolnitev carinskega zakona, da bi ga usklajal z določili EU. V eni izmed novel zakona je tudi določilo, da v prihodnje odpiranje novih prostocarinskih prodajalnih cestnih mejnih prehodov v Sloveniji ne bo več dovoljeno. Pri tem pa se za odpiranje novih lokalov ne bodo štela popravila ali obnove, če obstojijo *duty-free-shops*. V zadnjem letu so v le-teh večinoma ugotovili slabše poslovne rezultate, ki so posledica predvsem manjše prodaje cigaret na meji z Avstrijo in pocenitve bencina v italijanskem obmejnem pasu, kar je povzročilo upad števila kupcev v brezcarinskih prodajalnah.

PREGLED ODBOJKARSKEGA DOGAJANJA NA GORIŠKEM

SMUCANJE

GOSPODARSTVO

IZBOLJŠANJE
USLUG
SERVISA
POSTACELERE

Pred kratkim je uprava italijanske pošte napovedala izboljšanje lastnih uslug v zvezi s hitro pošto dostavo *Postacelere* v okviru programa sanacije in novega zagona družbe. Preuredili so omrežje, tako da naj bi odslej pošiljke, ki potujejo po hitri pošti, prišle na zaželeni naslov v 24 urah, in to v veliko večino italijanskih občin. S tem v zvezi se bodo stroški za nekatere pošiljke, ki potujejo znotraj italijanskih meja, znižali od 16 do 24%. To velja za pošiljke, ki presegajo kilogram teže. Tako bo za pošiljko, ki je težka od enega do dveh kilogramov, treba plačati 20.000 lir (prejšnja cena je bila 24.000 lir). Če bo pošiljka težka od dveh do pet kilogramov, bo treba odšteti 24.000 lir (prej 30.000 lir). Za pošiljke, težke od pet do deset kilogramov, bo treba plačati 28.000 lir (prej 36.000 lir). Pošiljke, težke od 10 do 20 kg, pa bodo stale 32.000 lir (prej 42.000 lir). Uvedena je bila tudi nova tarifa za pošiljke, težke od 20 do 30 kg, za katere bo treba odšteti 35.000 lir. Cene pošiljk, ki tehtajo manj kot kilogram, ostajajo nespremenjene. Pošiljka, težka do 500 gramov, bo še naprej stala 12.000 lir, pošiljka, težka od 500 g do 1 kg, pa bo še naprej stala 18.000 lir. Pošiljke servisa *Postacelere* za tujino bodo uporabljale od enega do treh dni, če je naslovnik v evropski državi, od treh do petih dni pa, če je naslovnik izven Evrope. V primeru tujine se cene ne bodo spremenile (sicer so nespremenjene od leta 1995).

Servis se je po mnenju odgovornih izboljšal tudi zaradi tehnoloških inovacij, po katerih je mogoče slediti potovanju in dostavi pošiljke. Informacije je možno dobiti na zeleni telefonski številki 800-009966 (od 8. do 20. ure) in po internetu (www.postacelere.com).

IŽ

V SLOVENIJI PRVA
TRGOVINA PREKO
INTERNETA

Mercator, največje trgovsko podjetje v Sloveniji, je uvedel prvo spletno trgovino za blago široke porabe. Do internet-trgovine se pride naravnost z Mercatorjeve domače strani, kadarkoli podnevi in ponoči ter vsak dan v tednu. Na razpolago je okoli 2.000 izdelkov, o katerih so navedeni vsi potrebni podatki. Ko se kupec registrira in zaščiti z geslom, lahko izbira izdelke, ki se nalagajo v *košarico* v zaželenih količinah s sprotim pregledom skupne cene. Po končani izbiri mu blago prinesejo na dom oz. izbrano lokacijo na območju Ljubljane. Dostava je brezplačna, če gre za nakup v vrednosti nad 5.000 tolarjev, kdor take dobave ne želi, pa lahko naročeno blago prevzame sam.

USPEŠEN OBRAČUN

IGOR COTIČ

Ob zaključku nogometnih in košarkarskih tekem je bila vsa pozornost goriških športnikov usmerjena na odbojkar-ska prizorišča.

Naša odbojkar-ska moštva so si že pred koncem prvenstva zagotovila obstanek in v glavnem utrdila svoje položaje na lestvicah, tako da je bilo slovo na odbojkar-skih igriščih mirno. Obračun goriških tako moških kot ženskih odbojkar-skih ekip je uspešen, saj so se v glavnem vsa moštva uvrstila v zgornje dele lestvic.

V moški odbojkar-ski C ligi se je Val Imsa pomeril s petouvrščeno Buio, ki je bila za štandreške fante premočna. Zelo motivirana Buia je presenetila Jerončičeve varovance, ki so v zadnjih trinajstih nastopih dosegli enajst zmag. Treba je sicer omeniti, da trener Jerončič tokrat ni mogel računati na doprinos odsotnega kapetana Florenina. Kljub domačemu porazu so Valovci dosegli zelo dobro končno tretje mesto na lestvici.

Praznih rok je ostala tudi Soča Unitecno. Kljub neuspehu je pustila lep vtis pred navijači, saj se je moralo domače moštvo po dvehurnem

boju pošteno potruditi, preden je strlo odpor modro-rumenih. V Sočinih vrstah se je spet izkazal kapetan Mitja Ferri, ki je z udarci uspešno prodiral v nasprotnikovo polje. Zelo dobro sta svojo nalogo opravila mlada Marko Černic, ki je nadomestil odsotnega Tomsiča na podajaškem mestu, in Mitja Černic, ki je igral na centru. S končnim sedmim mestom v prvenstvu in z naslovom deželnega prvaka v deželnem pokalu so Sočani kronali letošnjo povsem uspešno sezono. Še posebej je razveseljivo dejstvo, da so se v letošnjem prvenstvu izkazali mlajši.

Olympia Agraria Terpin je na domačem polju premagala Demar Mobili, ki je bil že pred tekmo obsojen na izpad. Klokočovnikovi varovanci so se z zmago povzpeli na končno šesto mesto.

V moški D ligi je treba za beležiti poraz Našega praporja, ki je bil že na pragu zmage, a je v končnici tekme povsem popustil in oddal nasprotnikom tri točke.

Zastor je padel tudi na ženska odbojkar-ska igrišča. V ženski C ligi je Olympia Kmečka banka na gostovanju v Porci sklenila prvenstvo z glad-

kim porazom. Poraz tekme gledno pripisati odsotnosti poškodovane podajačice Bulfonijeve in slabemu sojenju sodnikov.

Po sedmih zaporednih porazih je Val Siderimpes popravil nove tri točke in zasedel končno šesto mesto na lestvici. Valovke so prikazale veliko volje do zmage in zato zaslužno slavile.

MOŠKA C LIGA

LESTVICA: Mima Eurospin, Il Pózzo 70; Vivil, Val Imsa 57; Idealsedia 55; Agraria Terpin 40; Soča Unitecno, Faedis 38; City Store 27; Preventire 25; Altura 22; Eltor 21; Demar 14; Fiume Veneto 12.

MOŠKA D LIGA

LESTVICA: Pallavolo Trieste 82; Maniogo 67; Mossa 60; Rigutti 59; VBU 58; Torriana 54; NPT 50; Majano 48; Bufet Toni 39; Naš prapor 36; Corno 25; Porcia 23; Project sport 15; Bor 8; BCC Turjak 6.

ŽENSKA C LIGA

LESTVICA: Nuova Kreditna 67; Porcia 57; Simac Čenta 54; Kmečka banka, Terme d'Arta 50; Val Siderimpes 48; SGM 43; Carriulana 41; Fincantieri 38; Favento 33; Stanzano 30; Furlanina 22; Fara 13; Publiuno Čedad 2.

ODBOJKA

ZAKLJUČEK
PRVENSTVA
ZA OLYMPIO

Tudi fantje so se od domačega in zvestega občinstva poslovili z zmago; premagali so namreč ekipo Demar Mobili s 3:1. Zmaga je bila sicer pričakovana, vendar so se nasprotniki na igrišču vneto borili, saj je trajala tekma dobri dve uri.

Prvi in tretji set so igralci Olympie osvojili z lahkoto (15:6 in 15:3); v drugem setu pa so se nekoliko vdali in popustili. Gostje so bili vedno v vodstvu (5:3 in 11:8), nato pa so jih "naši" dohiteli in celo prehiteli. Imeli so tudi zaključno žogo pri rezultatu 14:13, vendar te možnosti niso izkoristili. Nasprotniki so tako osvojili ta set s 17:15. V zadnjem setu je Olympia povedla kar s 6:0; stalno je bila v vodstvu, nasprotniki pa so ji počasi sledili, vendar ne dohiteli. Tako so igralci sklenili set s 15:11 in slavili zmago.

Dekleta C lige pa so se iz Porcie vrnila z gladkim porazom in tako tudi končala prvenstvo.

Naj omenim še, da bo prihodnjo soboto in nedeljo potekal IV. mednarodni ženski turnir I. memorial "Igor Povše". Na turnirju bodo poleg naših deklet sodelovale še tri ekipe: OK Val iz Gorice, Camst iz Vidma in HIT Nova Gorica.

MH

KOŠARKA

ŽE 22. MEDNARODNI
TURNIR PRIJATELJSTVA

Športno društvo Kontovel prireja že 22. Mednarodni košarkarski turnir prijateljstva. Turnir, ki se bo pričel že 21. maja, prireja kontovelsko društvo v sodelovanju z Združenjem slovenskih športnih društev v Italiji, z željnimi odborom Italijanske košarkarske federacije, s tržaško pokrajinsko upravo in pod pokroviteljstvom avtonomne dežele Furlanije-Juljske krajine. Turnir, ki bo potekal od 21. do 23. maja v centru Ervatti pri Brišičkih, je vsekakor ena od odmevnejših košarkarskih manifestacij na Tržaškem, ravno lani pa je narejen na znatno zanimanje javnosti. Kot je bilo rečeno na predstavitvi turnirja, ki je bila v petek, 14. maja, v dvorani pokrajinskega sveta v Trstu, je pomen turnirja prijateljstva tudi v omogočanju stikov med različnimi kulturami in narodnostnimi stvarnostmi našega vsakdana, kar je pomembno in potrebno zlasti danes, ko nedaleč od nas poteka kruta vojna.

Letos bodo na turnirju nastopile naslednje ekipe: Udine Basket Club Latte Carso iz Vidma, Danone Honved iz Budimpešte, Koš iz Celovca,

Kvarner 96 z Reke, Branik iz Maribora in seveda domačini, ŠD Kontovel. Jutri, 21. maja, se bodo v telovadnici centra Ervatti z začetkom ob 15. uri zvrstile tekme med vsemi ekipami, saj pravilnik za tisti dan določa polčas po 15 minut. V soboto, 22. maja, bodo z začetkom ob 15.30 na sporedu polfinalne tekme, finale za peto mesto in kvalifikacije v metu na koš za tri točke. V nedeljo, 23. t.m., bo ob 9. uri finale za tretje mesto, ob 10.30 finale v metu na koš, ob 11. uri pa finale za prvo mesto. Ob 12.30 bosta narejena in zaključna prireditve. Tekme, ki bodo 22. in 23. maja, bodo potekale po pravilih mednarodne košarkarske zveze FIBA.

Poleg tega bo v soboto tudi seminar za trenerje, na katerem bosta predavala priznana strokovnjaka: ob 10. uri bo znani italijanski trener Tonino Zorzi predaval na temo *Protinapad, metodologija in napredovanje v didaktiki*, ob 14.30 pa bogovoril trener ljubljanske Olimpije Zmago Saganin na temo *Selekcijiranje in razvoj mladih košarkarjev*.

IŽ

PROGRAMI SLOVENSKE
REPREZENTANCE
IN VELIKE PRIREDITVE

V prihodnjih dneh bodo na sejah smučarskih skladov za alpsko in nordijsko smučanje že določeni okvirji za pokrivanja delovanja v sezoni 1999/2000.

Po besedah direktorja alpskih disciplin Toneta Vogrinca (na sliki) bodo imeli alpinisti okrog 300 milijonov tolarjev proračuna, direktor nordijskih reprezentanc Ljubo Jasnič pa je dejal, da njegov del organizacije potrebuje polovico te vsote. Jasnič je ob tem dejal, da še ne vedo natančno, kako bo davek na dodano vrednost, ki bo uveden 1. julija, vplival na zmanjšanje sredstev, ki jih za šport namenijo različne organizacije. Nordijcem namenijo 70% potrebnih sredstev sponzorji, 20 fundacija za financiranje športnih organizacij in Športna loterija, 10% pa ministrstvo za šolstvo in šport. Vogrinec je povedal, da je letošnji načrt reprezentanc obsežnejši kot v prejšnjem letu, ko je bila za delovanje namenjena podobna vsota, kot je predvidena letos. "Lani smo sezono pričeli s 30 milijoni tolarjev pomanjkljaja, letos pa nimamo rdečih števil, zato računam, da bo mogoče v celoti izvesti poletne treninge na južni polobli."

Reprezentantje naj bi se avgusta in septembra odpravili v Čile, Avstralijo ali na Novo Zelandijo (odvisno od snežnih razmer). "Letos bo imel ta del priprav še večjo težo kot običajno. Zelo kratke smuči za slalom, ki so novost iz prejšnje sezone, bo potrebno testirati. Jure Košir, denimo, za to še ni imel priložnosti," je pojasnil Vogrinec. Discipline, ki jih vodi, dobijo 170 milijonov tolarjev iz smučarskega sklada, v katerem pa je zlasti med proizvajalci smučarske opreme zaradi slabše prodaje v zadnjem obdobju veliko manj možnosti za povečanje sredstev. Poleg tega nekatere organizacije niso poravnale obveznosti iz minulih let, Vogrinec je pri tem omenil tožbo proti Petrolu. Zaradi sporov pri zamenjavi vodstva alpskih reprezentanc je bil Vogrinec tarča številnih kritik. Predsednik Smučarske zveze Slovenije (SZS) Stane Valant je izrazil trdno podporo, ki jo Vogrinec uživa pri vodstvu SZS. "Po dvakratni soglasni podpori, ki jo je dobil v matičnem alpskem zboru, izvršni odbor SZS tudi v ce-

loti podpira izbrane trenerske rešitve." Vogrinec, ki je v smučanju na različnih mestih od 1. januarja 1971, ima mandat do olimpijskih iger 2002 in je že napovedal, da po izteku tega obdobja ne misli več delati kot direktor alpskih disciplin. "Vabili so me že na delo v druge zveze, vendar bom gotovo tudi v prihodnje ostal povezan s smučanjem." "Tekmovalni uspehi in uspešne organizacije največjih tekmovalcev naših tleh ne smejo biti ogroženi zaradi morebitnih nesoglasij v naših vrstah. Nedopustno je rušiti demokratično uveden in uspešen sistem dela v SZS", je menil predsednik Olimpijskega komiteja Slovenije (OKS) Janez Kocijančič.

V Sloveniji se tudi v prihodnje obetajo vrhunske smučarske prireditve. Poleg tekmovalcev v svetovnem pokalu bo v Planici leta 2002 svetovno prvenstvo v poletih; o tem so se že dogovorili predstavniki mednarodnega združenja letalnic. Slovenija bo kandidirala tudi za kongres Mednarodne smučarske zveze Fis leta 2002, za kar ima močnega tekmeča v kanadskem Quebecu. Na kongresu Mednarodne biatlonske zveze pa je bilo potrjeno, da bo letos decembra na Pokljuki potekal svetovni pokal, to prizorišče pa bo tudi mesto svetovnega prvenstva leta 2001.

V prihodnji sezoni svetovnega pokala (1999/2000) bo Kranjska Gora v pokalu alpskih smučarjev 21. decembra letos gostila le eno tekmo (slalom), finale svetovnega pokala v smučarskih skokih bo z dvema tekama v poletih 18. in 19. marca 2000 v Planici, mariborska Zlata lisica za alpske smučarke pa bo prav tako imela dve tekmi svetovnega pokala v slalomu in veleslalomu 5. in 6. januarja 2000; to je sklenilo prek 600 udeležencev iz skoraj 100 držav na koledarskem kongresu Mednarodne smučarske zveze (Fis) v Portorožu. V Sloveniji bodo prvič tekmovali tudi nordijski kombinatorci v svetovnem pokalu (skupine B): tekme bodo od 11. do 13. februarja v Mislinji.

ALPIN

OB BLAGOSLOVITVI PRENOVLJENE CERKVE NA PEČI

NOV IZZIV NAŠI DUHOVNOSTI

S to slovesnostjo je sklenjen krog obnovitvenih del v cerkvi sv. Katarine Aleksandrijske, odprto pa novo poglavje v poglobljanju verskega in kulturnega življenja vaše skupnosti.

Da bi bolje spoznali cerkev, ki z vrha griča kot skrbna mati bedi nad vami ob vaših vsakdanjih skrbeh in radostih, moramo stopiti za korak v zgodovino. Nastanek stavbe je zavil v temo. Mogoče je tu že pred daljnimi stoletji stala kapelica ali kako drugo sveto znamenje, saj se kraj Peč pojavi v starih dokumentih, urbarjih goriških grofov, že okrog leta 1200. Cerkev je, kot se je kljub rekonstrukciji po prvi svetovni vojni ohranila do današnjih dni, plod konca 15. ali začetka 16. stoletja. Predstavlja tip podružnične cerkve, ki je bil zelo razširjen po Soški dolini, v bližnji okolici pa mu pripadajo cerkev v Rupi in dobro ohranjeni prezbitarij župne cerkve v Sovodnjah. Ladja pečanske cerkve je pravokotnik, ki mu je po srednjeveških pravilih ob vzhodni stranici dodan ožji pravokotnik, sklenjen s tremi stranici pravilnega osmerokotnika. Ta oltarni prostor ali prezbitarij je bil nekoč obokan. Skonzol, ki so s koreni rebrova še danes ohranjene, so se proti stropu poganjala kamnita rebra in v višini sklepala prostor z zvezdastim obokom. Mogoče je bil prezbitarij tudi v celoti poslikan. Ladja je imela verjetno odprto ostrešje s slikani-

V celoti objavljamo govor, ki ga je imela zgodovinarica umetnosti Verena Koršič ob blagoslovitvi prenovljene cerkve sv. Katarine Aleksandrijske na Peči v nedeljo, 9. maja.

FOTO KROMA

mi planetami, kar bi bilo v skladu s primorsko tradicijo, ali pa raven lesen strop. Lep gotski ostanek je še paličasto profiliran kamnit, šilasto sklenjen portal. Harmonijo zunanje podobe cerkve z vzhodno lopo moti le zvonikov poligonalni zaključek, sad povojne obnove, oblikovan v našem krajem tujem duhu. V cerkvi so bili nekoč trije oltarji: glavni, posvečen sv. Katarini Aleksandrijski, s sliko zavetnice in z marmornatim tabernakljem, prinesenim iz stare cerkve na Mirenskem Gradu, na evangeljski strani oltar Lurške Matere Božje, na listni strani pa oltar zavetnika proti kužnim boleznim sv. Roka, drugega cerkvenega patrona, dokler ga nista

zamenjala sveta Mohor in Fortunat.

Danes ima cerkev samo en oltar, na katerem je lep marmornati tabernakelj z novoromanskimi in novogotskimi posebnostmi, oltar proti ljudstvu, delo domačina Ludvika Čevdka, na zadnji steni pa tabelno sliko Križanja, ki jo je ob splošni preureditvi cerkve leta 1965 naslikal Tone Kralj, in star kropilnik, ki je bil pri sedanji obnovi zaradi majavega podstavka vzdignjen v steno desno ob vhodnih vratih.

Nocoj pa se nam cerkev uradno predstavlja v novi preobleki, za katero je poskrbel umetnik Lojze Čemažar in pri tem združil dvojno tradicijo: 1) poslikave gotskega prostora v

najplemenitejši in za gotško obdobje pri nas najznačilnejši tehniki freskantstva, 2) nadaljevanja cerkvenega slikarstva pri nas, ki se je tako lepo uveljavilo s Tonetom Kraljem. Lojze Čemažar na Primorskem ni neznan: kot Tone Kralj prihaja tudi on iz notranjosti Slovenije, sicer ne iz Dolenjske, ampak iz okolice Ljubljane. V Ljubljani je tudi diplomiral na Akademiji za likovno umetnost, svoj študij pa zaokrožil še na specialki za slikarstvo. S svojo umetnostjo se je že zapisal v zgodovino naših krajev: slikal je npr. v Dornbergu, Idriji, na Mirenskem Gradu, in kar je še posebej pomembno za našo skupnost v Italiji, v podružnični cerkvi Marije Pomočnice na Jazbinah leta 1993.

Pri pečanski cerkvi je umetnik, z izjemnim poslušom za gotško zasnovo prezbitarija, ostal zvest tradiciji srednjeveške ikonografije: na levi je v odsotnosti slavoločne stene, ki je delila ladjo od prezbitarija in navadno nosila ta motiv, v širših trikotnih poljih naslikal na levi Marijino oznanjenje; sledijo mu glavna zavetnica cerkve sv. Katarina Aleksandrijska, na desni strani sveta Mohor in Fortunat, ostali dve polji pa zavzemata polkrožno sklenjeni okni. Umetnik se je pri sestavljanju motivov omejil le na najnujnejše osebe in rekvizite, prostor je le skopo nakazal; celota nam daje prej vtis brezprostorja, s tem pa so motivi povzdignjeni v simbolični svet

večno veljavnih vrednot brez-pogojnega darovanja, trpljenja in zvestobe Bogu-Človeku, trpečemu Kristusu, proti kateremu se obračajo upodobljeni svetniki. Poenostavljene, hieratične figure, ploskovito obravnavanje likov, izvorna simbolika, skopa barvna lestvica s prevlado hladnejših tonov, vse to nas vodi v navezovanje na srednjeveško mistiko, obenem pa nam razodeva iskanje izraznosti za nove oblike duhovnosti današnjega človeka.

Prt na mizici s knjigo pred Marijo spominja na prt okrog ledij Kristusa na križu in nam že v času oznanjenja nakazuje Kristusovo trpljenje. Sveta Katarina je upodobljena s tradicionalnim atributom, kolesom, na katerem je prestala svoje mučeništvo, oglejska svetnika Mohor in Fortunat pa se pojavljata eden s škofovsko palico, drugi s palmovo vejico, simbolom mučeniške slave.

Na oboku nad oltarjem se je pri sedanji obnovi pokazala podoba Jagnjeta Božjega, verjetno nastalega ob povojnem restavriranju prezbitarija.

Strop ladje krasi tabelna slika z zanimivo ikonografsko zasnovo vnebovzvetja oz. celotnega odrešenjskega dogajanja. V sliki bi lahko iskali analogije z gotško tradicijo nepretganega načina pripovedovanja, čeprav je tu splet motivov otrdel v simbolično hieratično podobo: ob vznožju so razvrščena orodja Kristusovega trpljenja; v desni kot je postavljena Marija z malim Jezusom v naročju, na levi Božja Mati podpira umrlega Sina, v ozadju je monumentalni križ, nad njim pa se v sredini dviga povelja-

no Marijino telo. Poenotena barvna lestvica še posebej poudarja enotnost zamisli in glavno sporočilo slike.

Posebno besedo zahteva tudi križev pot. Zasnovan je v malem formatu, tako je popolnoma prilagojen miniaturnemu cerkvenemu prostoru. Po številu oseb na vsaki postaji je zelo redkobeseden, po izpovedni moči pa zelo zgovoren. Slikarju uspe stikati z gledavcem tesen dvogovor prek simboličnih, na videz skoraj neopaznih pripomočkov: tu z jasno izrisanim srcem, tam z nena- ravno podaljšano roko, z izrazitim pogledom, s kapljo krvi. Avtor se kljub tradicionalnim postajam odmika od tradicije, saj je vsakršna pripovednost odpadla, kraj in čas dogajanja nista pomembna, bistveno je le simbolično prepletanje trpljenjsko odrešenjskega sporočila, ki nas privede do sklepne, nenavadne petnajste postaje.

Lojze Čemažar, ki je eden izmed najbolj cenjenih in iskanih slikarjev za cerkvene poslikave in ki ga lahko postavljamo v tok nove figurale smeri, odklanja kakršnokoli ceno- emocijo, svojo umetniško govornico pa gradi na hieratičnem, ikonskem pristopu, pri katerem je vsak element do skrajnosti pretehtan in prečiščen v svoji oblikovni in duhovni podobi. Nedvomno je poslikava pečanske cerkve kvaliteten doprinos k tradiciji cerkvenih poslikav na Primorskem, obogatitev naše skupne umetnostne zakladnice in nov izziv za poglobljanje naše duhovnosti na pragu novega tisočletja.

GORICA / NEGOTOVA USODA BOLNIŠNICE

SELITEV: DA ALI NE?

Prve dni maja je Združenje Bratina priredilo tiskovno konferenco na sedežu pokrajine v Gorici o tem, ali je sprememba lokacije goriške bolnišnice koristna in potrebna ali diši po zlorabi in goljufiji. Konferenco so vodili žena pokojnega senatorja, ga. Carmen Bratina, predsednik Združenja dr. Livio Semolič in poslanec Mario Prestamburgo. Beseda je bila prepuščena tudi vsakomur, ki je hotel kaj izraziti.

Vsi so bili istega mnenja: ne k Janezu od Boga! Govorniki so poudarili potrebo po širšem ozaveščenju ljudi. Komur je pri srcu zdravje, mora glasno odkloniti možnost spremembe lokacije splošne bolnišnice. Problem ureditve zdravstva se na Goriškem vleče že več kot deset let, a je žal še veliko nerešenih vprašanj. V ulici Fatebenefratelli so pogoji za uspešen razvoj zdravstva nični: kirurški posegi so ovirani zaradi bližnje železniške proge, tudi prometa je veliko in zato značnega in akustičnega onesnaževanja; razširitev tamkajšnje stavbe je nemogoča, parkirišča so nezadostna itd. Žal ne bomo dobili jasnih odgovorov, saj govorimo o višji politiki. Zakaj si nekateri zapirajo

oči in trmoglavo nadaljujejo po tej poti? Vprašanje je veliko. Vse dokazuje, da tisti, ki imajo pri tem koristi, uničujejo goriško bolnišnico in njeno učinkovitost ter s tem celotno pokrajino. In morda je prav to njihov končni cilj. Med drugim bi stala posodobitev splošne bolnišnice znatno manj milijard kot sprememba lokacije v ul. Fatebenefratelli. In če pomislimo tudi na to, da sta Italija in počasi tudi Slovenija zavili na skupno pot združene Evrope, lahko konkretno vzamemo v pretres možnost sodelovanja civilne bolnišnice z bližnjo bolnišnico v Šempetru. Vsi se moramo opredeliti in zanikati možnost selitve v bolnišnico Janeza od Boga!

Žal se moramo tudi soočiti z dejstvom, da šteje naša dežela približno isto število prebivalcev kot Milan. Zavedati se moramo, da imamo v deželi dva izvrstna univerzitetna medicinska centra, kot sta Trst in Videm. Vsakdo naj sam pride do svojih zaključkov.

V torek, 18. t.m., je Zdravstvena ustanova podpisala preliminarno pogodbo za odkup bolnišnice Janeza od Boga, vrednost odkupa znaša 15,3 milijarde lir.

MD

SODELOVANJE MED OŠ OTON ŽUPANČIČ IZ GORICE IN D. ALIGHIERI IZ GRADIŠČA

SKLEP PETLETNIH SREČANJ

V torek, 11. maja, so petošolci OŠ O. Župančič še zadnjič obiskali vrstnike OŠ Dante Alighieri iz Gradišča, s katerimi so imeli zanimive stike in pobude v vseh petih letih šolanja. Kot nam je povedala učiteljica Mirka Bric, je srečanje, pri katerem so italijanski otroci spoznali nekaj slovenskih legend iz naših krajev in pa izvedeli, kje živijo zamejski Slovenci, potekalo v prostorih omenjene italijanske šole in je imelo pester spored. Najprej so si otroci ogledali video kaseto s posnetki petletnega dela; trenutke te lepe izkušnje je ujel v kameru učitelj Silvan Bevcar. Po obujanju spominov sta prosta igra in malica ustvarili primerno vzdušje za nadaljevanje prisrčnega dopoldneva, kate- rega kulturna srčika je bilo branje italijanskih legend. Sledile so si igre. Žal je čas slovesa napočil prehitro in že so bili na vrsti pozdravi in izmenjava daril: kaži strani, ki so jih učenci sami izdelali, in jim, vsak v svojem jeziku, pripisali izbrane misli o prijateljstvu. Da bi petletne raziskave in izbrano gradivo ne zbledeli brez otipljivega spomina, so

si učitelji po spodbudi glavnega povezovalca med šolama, učitelja Janka Toplikarja, ki poučuje na gradiški italijanski šoli, a je slovenskega rodu, zadali nalogo, da bodo izdelali v furlanščini, slovenščini in bizijaškem narečju delovni zvezek, opremljen s prevodi, ki naj bi poleg legend in navad iz kmečkega življenja, neprecenljivega bogastva vseh treh jezikovnih skupin, obsegal še navodila za uporabo in ustrezne vaje. Tiha želja učiteljev je, da bi ta dragoceni trojezični "priročnik" uporabljali pri učnem programu osnovnih šol naše dežele. Pobudnikom želimo, da bi se jim uresničili načrti, pa tudi, da bi se vezi med šolama ne pretrgale.

Ob koncu tega prispevka naj dodamo še to, da so tudi osnovnošolci goriškega ravnateljstva Veronika Srebrnič, Simon Peter Leban, Aljaž Srebrnič, Rebeka Bernetič in Maja Pahor sodelovali na tekmovanju v reševanju križank, ki ga je pripravil Božo Kos v okviru časopisa Petka, v torek, 11. maja, v eni izmed dvoran Cankarjevega doma v Ljubljani in prejel priznanja.

IK

JURIJ PALJK GOST PD ŠTANDREŽ

O PRIMORSKIH KORENINAH

FOTO BUMBAGA

Prosvetno društvo Štandrež je organiziralo 13. t.m. prisrčen večer, na katerega je povabilo pesnika Jurija Paljka. Srečanje, ki se ga je udeležilo kar nekaj zlasti mlajših ljubiteljev naših prosvetnih prizadevanj, si je zamislil in ga povezoval Dimitri Brajnik.

Paljk je govoril o svojem šolanju, nato o služenju vojaškega roka v JLA, o svojih pestrih človeških izkušnjah po svetu, o svojem prihodu v zamejstvo ter na koncu o svoji poeziji. Iz vsega tega se je razvilo razmišljanje o kulturi, umetnosti in sploh o bistvu našega obstoja. Poudaril je svojo formacijo v slovitnem vipavskem semenišču, kjer so bili njegovi mentorji kakovostni profesorji, cvet primorske duhovščine in izobražencev. To je bila izkušnja, ki je močno zaznamovala njegovo istovetnost, saj so docenti vcepili v njegov rod čut pripadnosti primor-

skim kulturnim in duhovnim koreninam. Tudi zato je bilo njegovo osebno spominjanje na prelomne čase, ki je prerasl v spominjanje celotne primorske skupnosti, posebno koristno in na neki način ustvarjalno. Kakšni smo bili in kakšni smo: to je vprašanje, na katerega predvsem mladi danes žal ne znajo najti primernih odgovorov. Paljk je z živim pripovedovanjem in prek sugestivnih anekdot iz svojega življenja govoril o preseganju vsakdana, o tem, za kaj je vredno živeti. Na vprašanja o svoji poeziji je odgovarjal skoraj z zadrego, saj je vsak njegov verz intimna izpoved. Govoril je o živi kulturi, ki ljudi združuje in ne omejuje v zaprte kroge, temveč plemeniti vsako, tudi najmanjše iskreno prizadevanje. Tako je bilo tudi štandreško srečanje: toplo, intimno, živo.